

JUSTITIE-OMBUDSMANNENS
EMBETS-BERÄTTELSE,

afgifven vid lagtima riksmötet år 1879;

samt

Tryckfrihets-Komiténs Berättelse.

STOCKHOLM
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI
1879.

INNEHÅLL.

	Sid.
Redovisning för åtal, anställda emot	
1) En tillförordnad Domhufvande i Norrbottens Norra domsaga, för förment orätt dom (forts. från 1878 års embetsberättelse sid. 33)	2
2) Kyrkoherden i en församling inom Göteborgs stift, för vägran att från predikstolen uppläsa en auktions-kungörelse	2
3) En tillförordnad Borgmästare i Eskilstuna, för förment origtigt påförande af lösen för inregistrering af bouppteckning	12
4) Samme man, för origtigt påförd lösen för sådant bevis, att person råder öfver sig och gods sitt, som Kongl. Förordningen angående utvidgad näringsfrihet omförmäler	17
5) Konungens Fogate, för origtig verkställighet af straff	20
6) Kyrkoherden i en församling inom Vesterås stift, för behandlingen af en uppkommen fråga rörande bestämmande af platsen för en folkskolebyggnad	22
Slutord rörande åtalen	32

Angående lagskipningens tillstånd	33
> tolkning och tillämpning af författningarne rörande lagfart, in-teckning, lagfarts- och in-teckningsböckers förande samt månadsting	37
> underdånig hemställan om förtydligande af uttrycket <i>förmynderskapsbevis</i> i gäl-lande expeditionstaxa	51
> nådigt svar på underdånig hemställan rörande mångskrifveriet	52
> afveckling under administration af gäldbundet bo samt kommanditbolag	53
Utdrag ur Högsta Domstolens minnesbok för år 1878	65
Uppgift å antalet af de under år 1878 till Justitieombudmans-expeditionen inkomna klagomål, förordnade åtal m. m.	70
Embetsresan år 1878	71
Anmälan, att icke någon lagförklaring blifvit, i den ordning 19 § Regeringsformen ut-sakar, utfärdad sedan början af sist förflytna års riksmöte	71
Om de från Kongl. Statsdepartementen inkomna uppgifter, som äro intagna i bilagan	71

B I L A G A.

Uppgifter från Kongl. Statsdepartementen på de af Riksdagen år 1878 aflåtna underdåniga skrivelser och i anledning af dem hos Kongl. Maj:t vidtagna åtgärder	3
--	---

Uppgifter å de i merberörda underdåniga skrivelser omförmälda ärenden, som ännu icke blifvit afgjorda	14
» å de genom förutgångna Riksdagens underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i Justitieombudsmannens senaste embetsberättelse finnas upptagna, såsom i sin helhet eller till någon del oafgjorda, samt å de åtgärder, som sedermera blifvit med dem vidtagna	16
Tabell öfver merberörda uppgifter	28
Berättelse, afgifven af Komiterade för tryckfrihetens vård	29

Till Riksdagen.

Efter vedertagen ordning börjas denna embetsberättelse med redogörelse för de åtal jag, till beifrande af fel eller försummelse i embetsförvaltning, anställt eller låtit anställa och hvilka hunnit den utveckling, att åtminstone *en* domstols utslag blifvit meddeladt.

I min embetsberättelse till sistlidna års Riksdag redogjordes för ett åtal emot en tillförordnad domare i Norrbottens norra domsaga, för orätt domslut; uti hvilket mål Kongl. Hofrätten i utslag den 3 November 1877 yttrat, att som Jukkasjärvi Lappmarks tingslags Häradsrätts åtalade förfarande ej vore af beskaffenhet att till ansvar eller ersättningsskyldighet för Domhafvanden föranleda, så funne Hofrätten den talan, jag låtit i målet föra, icke kunna bifallas.

På underdåniga besvär öfver detta utslag har Kongl. Maj:t under den 30 April 1878 meddelat nådigt utslag; och eluru Häradsrättens anmärkta förfarande att i anseende till kärende partens underlåtenhet att tillstädeskomma å det ting, hvartill målet varit uppskjutet, förordna, det målet, såsom ej fullföljdt, från vidare behandling affördes, ej kunde anses vara med lagens rätta grund och mening öfverensstämmande, funne Kongl. Maj:t likväl Domhafvanden, under hvars ordförande Häradsrätten meddelat i fråga varande beslut, ej derigenom hafva i domareembetet begått fel, hvarför ansvar eller ersättningsskyldighet borde ega rum; i följd hvaraf de underdåniga besvären icke föranledde ändring i det slut, hvaruti Hofrätten stannat.

Handlanden H. i Uddevalla har klagat deröfver, bland annat, att pastor i en nära nämnde stad belägen församling, Prosten L., ej allenast vägrat uppläsa en auktionskungörelse, hvilken klaganden genom annan person låtit utfärda, utan ock försett samma kungörelse med anteckning, enligt hvilken vid auktioner af sådan beskaffenhet som den, hvarom fråga vore, »bedrägeri och skoj» skulle hafva blifvit bedrifna; och enär vederbörande underrätt i orten, der klaganden yrkat ansvar å Prosten L. för nu anmärkta förfarande, under åberopande af Kongl. Brevet den 7 December 1787, förklarar sig obehörig att med målet taga befattning, hade klaganden ansett sig böra till åtal hos mig anmäla hvad Prosten L. sålunda låtit komma sig till last.

Berörda klagoskrift har meddelats Prosten L., som, i deröfver afgifvet yttrande, hufvudsakligen anfört, att han erkände, det han vägrat i kyrkan uppläsa onförmälda kungörelse, som angått tillämnad auktion å klädes- och tygvaror samt färdiggjorda kläder, men ansåge sig dertill hafva varit lagligen berättigad, enär, enligt Kongl. Cirkulärbrevet den 12 Augusti 1812, det tillkomme prest att med afseende å kungörelser i ekonomiska ämnen pröfva och ansvara för deras tjenlighet att i kyrkan uppläsas, och Prosten, efter en sådan pröfning af i fråga varande kungörelse, funnit den sammans uppläsande otjenligt. Han förestälde sig

nemligen, att de oupphörligen upprepade s. k. auktioner, dem klaganden för afyttring af sitt varulager läte anställa, icke vore auktioner i den mening, som i lag och författningar med ordet auktion afsåges, utan ett slags extra marknader för afsättning af handelsvaror, hvartill i närheten boende personer, synnerligen den oerfarna ungdomen, sammankallades och funne en lockelse att utöfver behovet till inköp använda sina små besparingar, äfvensom att, sedan de sålunda blifvit församlade utan all uppsigt af ordningens väktare, företaga sig hvarjehanda ofog. Och som vid föregående extra marknader af enahanda beskaffenhet inom pastoratet så betänkliga oordningar och förargelseväckande uppträden förelupit, att flere personer, hvilka under inflytande af rusdrycker, som vid dylika tillfällen plägade hållas tillgängliga, utöfvat gröfre våld och andra förseelser, blifvit, på sätt Häradsrättens domböcker noggsamt utvisade, dömda till höga bötesbelopp och andra bestraffningar, så kunde väl ingen förtänka Prosten, att han såsom själasörjare dragit i betänkande att, sedan han därför förmanat sina åhörare, ånyo uppträda på predikstolen och kalla dem till sammankomster, der en sorglig erfarenhet ådagalagt, att skicklighet i uppförande ej iakttoges, helst det enligt Konungens bud låge i hans fria skön att vägra uppläsa en kungörelse, den han ansåge icke vara *tjenlig*, och det derjemte vore honom ålagdt att ansvara för hvad han sålunda pålyste.

Prosten L. vidgick likaledes, att han, för att angifva grunden för sin vägran att uppläsa kungörelsen, å densamma gjort en auteckning af det innehåll här ofvan omförmäldes, men med stöd af redan angifna förhållanden, hvilka för alla i orten vore allmänt kända, ansåge han sig icke hafva saknat laglig anledning till det fälda omdömet; dock hade han dermed icke vändt sig mot någon särskild person. Han medgäfvogerna, att det använda uttrycket »bedrägeri» tillkommit af förhastande och vore mindre väl valdt för angifvande af det förhållande, han med ofvannämnda påskrift velat uttrycka, eller att mindre betänksamma personer under inflytande af de för tillfället tillgängliga rusdryckerna betalade varorna vida öfver deras värde. Att deremot »skoj», såsom oväsen och förargelseväckande uppträden bland allmogen benämndes, förefallit vid omförmälda auktionstillfällen, därför behöfde Prosten endast återropa Häradsrättens dombok. På samma gång han sålunda förnekade, det han i ofvannämnda påskrift å kungörelsen åsyftat någon beskyllning mot klaganden eller någon annan viss person, vidhölle han likväl, att oordningar (»skoj») bedrifvits vid dylika tillfällen samt att personer funnits, som efteråt sett sig bedragna i fråga om sina inköp, derigenom att de köpta varorna visat sig hafva blifvit för dyrt betalda, och trodde han

sig i denna omständighet hafva ett ytterligare stöd för sin åsigt, att kungörelsen varit otjenlig att från predikstolen uppläsas, samt bestred derföre allt afseende å den klagan, som mot honom blifvit framstald.

Dermed hade efter mitt omdöme Prosten L. icke rättfärdigat sitt öfverklagade förfarande. Det stöd därför, han velat hemta från Kongl. Cirkulärbrevet den 12 Augusti 1812, undanföлле, trodde jag, vid närmare granskning af denna författnings innehåll. Visserligen hette det der, i fråga om enskilda kungörelser i ekonomiska, till kyrkodisciplinen icke hörande ämnen, att det vore i uppgifna författningar uttryckligen stadgadt, att dylika enskilda kungörelser skulle, i så god tid och förr än gudstjensten begyutes, till presterskapet aflemnas, att detta kunde pröfva och ansvara för deras tjenlighet att i kyrkan offentligen uppläsas; men detta stadgande kunde icke på förevarande fall tillämpas, enär omedelbart derefter i samma nådiga cirkulär föreskrefves, beträffande kungörelser om auktioner, om sammanskott, hvilka icke blifvit i laga ordning beslutna, samt kungörelser, hvilka ledde till folksamlingar, att alla kungörelser af nyssnämnda beskaffenhet icke borde från predikstolarne uppläsas utan att vara försedda med vederbörande kronobetjentes påskrift. Genom Kongl. Cirkulärbrevet den 26 Augusti 1823 vore sedermera 1812 års Cirkulärbref upphäfvit, i hvad det rörde kungörelser om auktioner samt bouppteckningar, men för öfrigt i afseende på alla kungörelser af annan än förenämnda beskaffenhet i dess fulla kraft gällande. Deraf syntes mig någon annan slutsats ej kunna dragas, än den, att auktionskungörelser numera vore fritagna från all pröfning vare sig af kronobetjente eller prester, enär de förra haft men mist, de senare åter aldrig haft någon pröfningsrätt i fråga om detta slag af kungörelser. Aldra minst kunde ur 1812 års Cirkulär härledas någon i presterskapets händer lagd magt att efter godtycke bestämma, om en auktionskungörelse finge uppläsas i kyrkan eller icke, så länge detta sätt för kungörande vore i lag föreskrifvet. Den omständighet att, på sätt Prosten uppgifvit och med utdrag af kommunalstämmo- och kyrkostämmoprotokoll velat styrka, oordningar, slagsnål, fylleri och bedrägerier vid dessa auktioner plägat ega rum, kunde icke berättiga Prosten att till förekommande af detta onda sjelf öfverskrida gränsen för sin befogenhet. Det vore polismyndigheten, ej presterskapet, som det tillhörde att förekomma eller beifra förbrytelser af nämnda slag. Prostens anmärkning, att ifrågavarande auktioner icke skulle vara sådana, som i lag och författningar afsåges, utan ett slags extra marknader till afsättning af handelsvaror, för såvidt med denna anmärkning åsyftades att urskulda vägran att uppläsa kungörelsen, kunde jag icke tillnäta någon betydelse. Kungörelsen

innehölle, att öppen och frivillig auktion skulle ega rum. Huru dervid kunde komma att tillgå, hade Prosten lika litet förmåga som behörighet att på förhand bedöma, än mindre att på ett sådant omdöme grunda beslutet om kungörelsens uppläsande eller tillbakavisande. Dessutom vore det sättet för försäljningens verkställande, icke de utbudna varornas beskaffenhet eller den samlade menighetens talrikhet eller förstånd i köpslagande eller nykterhet och uppförande, som vore afgörande i fråga om bestämmandet, huruvida en auktion eller en marknad vore för handen.

På nu anförda grunder ansåg jag Prosten L. hafva begått embetsfel ej mindre då han vägrat uppläsning från predikstolen af ifrågavarande kungörelse, än ock då han å nämnda kungörelse antecknat, att berörda uppläsning förvägrades af den orsak, att bedrägeri och skoj vid de af klaganden anställda auktioner bedrifvits, hvilket uttryck, hvad ordet bedrägeri anginge, Prosten sjelf erkänt hafva tillkommit af förhastande, men utan tvifvel för klaganden innebure en missfirmelse.

Vid detta förhållande, och då underlåtenhet att åtala Prostens förfarande, sedan det blifvit formligen angifvet, skulle kunna anses innebära, att jag godkände den uppfattning af Kongl. Cirkulärbrevet den 12 Augusti 1812, som bestämt hans handlingssätt, föranläts jag att i skrivelse till Domkapitlet i Göteborg den 30 November 1877, med stöd af Kongl. Cirkulärbrefven den 7 December 1787 och den 21 Augusti 1786, yrka att Prosten L. måtte, för hvad i ofvanberörda hänseenden låge honom till last, tilldelas tjenlig föreställning med tillagd förmaning.

Efter förutgången skriftvexling meddelade Domkapitlet *den 15 maj 1878 utslag* af innehåll, att Prosten L. genom sin vägran att uppläsa ifrågakomna kungörelse visserligen kunde anses hafva förfarit i strid mot ordalydelsen i Kongl. Cirkulärbrevet den 20 Augusti 1823, jemfördt med Kongl. Cirkulärbrevet den 12 Augusti 1812; men enär Prosten till stöd för sitt åtgörande derutinnan haft att åberopa såväl den omständigheten, att ifrågavarande af klaganden tillämnade auktion varit af en helt annan natur än de för allmogens behof tillkomna, hvilka genom Kongl. Maj:ts Resolution på allmogens besvär den 17 December 1734 blifvit medgifna och i Kongl. Cirkulärbrevet den 20 Augusti 1823 afsåges, samt i fråga om hvilka auktioner, till undanrödjande af de olägenheter för allmogen å landet, som vållades af föreskriften i Kongl. Cirkulärbrevet den 12 Augusti 1812, omförmälda föreskrift förklarats upphäfd, som äfven det förhållande, att det svärligen kunnat vara lagstiftarens mening att från all kontroll af vederbörande myndighet fritaga publikationer, hvilka på grund af sin art förut varit underkastade en

jemförelsevis strängare granskning från myndigheternas sida, under det att granskningsrätt och granskningspligt rörande kungörelse om andra ekonomiska angelägenheter fortfarande vore pastor förbehållna; ty och som dertill komme, att Prosten ögonskenligen i bästa välmening och med full öfvertygelse om sin befogenhet dertill, vägrat den påfordrade pålysningen, kunde Prostens berörda vägran icke betraktas såsom en förseelse, för hvilken han med stöd af lag och billighet borde till ansvar fällas, hvarföre Prosten från ansvar i denna del af målet frikändes; samt att, hvad anginge åtalet i öfrigt, af handlingarna framginge, att den å kungörelsen gjorda anteckning ej innehölle ett påstående af Prosten, att bedrägeri och skoj vid de af klaganden anställda auktioner bedrifvits, utan endast en uppgift, att församlingsmedlemnar annålt, att bedrägeri och skoj bedrifvits vid dylika auktioner, och som denna uppgift ej blifvit af klaganden vederlagd, blefve Prosten vid sådant förhållande från ansvar för missfirmelse befriad.

Med denna utgång af saken kunde jag ej åtnöjas utan uppdrog i skrivelse den 8 Juni 1878 åt Advokatfiskalsembetet i Kongl. Göta Hofrätt att öfverklaga Domkapitlets berörda utslag.

Till vidare utveckling af den talan, jag förde mot Prosten L., androg jag i berörda skrivelse hufvudsakligen, att Domkapitlet rätteligen uppgifvit två omständigheter, emot hvilka min talan rigtades, nemligen dels Prosten L:s vägran att uppläsa auktionskungörelsen, dels ock den missfirmelse emot klaganden, som läge i Prostens anteckning å besagda kungörelse rörande orsaken till samma vägran.

I fråga om denna sistnämnda omständighet frikändes Prosten från all påföljd derföre, att jag i min anklagelseskraft till Domkapitlet skulle hafva mindre noggrant uppgifvit, att Prosten å ifrågavarande kungörelse antecknat, att bedrägeri och skoj bedrifvits »vid de af *klaganden anställda* auktioner», då deremot, enligt hvad af handlingarna skulle framgå, nämnda anteckning haft den lydelsen, att »församlingsmedlemnar annålt, det bedrägeri och skoj bedrifvits vid *dylika* auktioner». Enär handlingarna i målet dåmera icke funnes för mig tillgängliga, kunde jag ej förklara, af hvilken orsak jag kommit att begagna den förra i stället för den senare ordställningen. Om emellertid mitt minne ej sveke, förhölle det sig så, att Prosten i den förklaring, han till mig afgaf, anført, att klaganden förut hållit några auktioner, vid hvilka hvarjehanda oordningar egt rum, som väckt allmän förargelse, och att Prosten i sammanhang dermed omförmålt anteckningen å kungörelsen, i följd hvaraf jag så uppfattat denna anteckning, att hvad i densamma yttrades om församlingsmedlemnarnas annålan rörande skoj och bedrägeri vid *dylika* auk-

tioner, hade omedelbart afseende på de af *klaganden* förut anställda. Men huru dermed än måtte förhålla sig, syntes det mig obestriddigt, att skilnaden emellan de olika uttryckssätten, nogare betraktade, icke vore så stor, att omdömet om det missfirmande i det ena eller andra borde utfalla väsentligen olika. När Prosten efter eget medgifvande tecknade på kungörelsen, att han prostesterade emot uppläsningen af densamma af orsak, att »församlingsmedlemmar anmält, att bedrägeri och skoj bedrifvits vid *dylika* auktioner», stämplade han med detsamma den auktion, klaganden ville hafva utlyst, såsom en sådan, vid hvilken bedrägeri och skoj skulle komma att bedrifvas; ty i annat fall hade den åberopade anmälan icke kunnat utgöra någon giltig grund för den så kallade protesten, men i och genom denna handling förnärmade Prosten onekligen klagandens goda namn och rykte, huru ifrigt Prosten sedermera försäkrat, att sådant icke varit hans afsigt. Jag fäste visserligen icke så stor vikt vid domslutet i denna del, men hade ändock icke funnit skäl att afstå från min talan derutiunan.

Af verklig betydelse vore deremot frågan om presterskapets lagliga befogenhet att vägra uppläsande från predikstolen af auktionskungörelser, så länge detta sätt för offentliggörande vore i lag och sed gällande.

Då Domkapitlet i denna fråga tycktes hafva låtit sitt omdöme ledas af hvad Prosten L. i sin öfver min anklagelseskrift afgifna förklaring andragit, borde jag deråt egentligen egna min uppmärksamhet. Prosten yttrade i denna förklaring, att han af min bevisledning för den åsigt, att 1812 års Cirkulär icke lemnade skäl för hans vägran att uppläsa ifrågavarande kungörelse, visserligen funne sig fulltygad att hafva mist det stöd för sitt förfarande, hvarvid han hållit fast, *i fall* nemligen det varit fråga om kungörelse angående sådan auktion, som i nämnda cirkulär och det af år 1823 afsåges, det ville säga en som motsvarade begreppet auktion sådant det uti ett annat författningsrum, eller Kongl. Maj:ts resolution på allmogens besvär den 17 December 1734, närmare bestämdes, såsom bestående i afyttrande af sterbhus' eller flyttande personers bohag och tillhörigheter, eller sådan auktion, der allmogen hade något att försälja, men att, då här gälde en af handlande från köpstad på landsbygden anordnad försäljning af *hans* varulager, Prosten förmenade, att just den »närmare granskningen» gäfvade vid handen, att dylik tillställning aldrig varit af lagstiftaren i Cirkulärbrevet af år 1812 afsedd med uttrycket »*auktion*», utan att, oaktadt man påfunnit benämningen auktioner äfven för detta slag af försäljning, publikationen här om rätteligen fölle under kathegorien »*enskilda kungörelser i ekonomiska, till kyrkodisciplinen icke hörande ärenden*», för hvilka stadgandet uti 1812

års Cirkulärbref icke vore genom Cirkulärbrevet af år 1823 upphäfvat; hvilket ännu klarare ansåges framgå deraf, att Cirkulärbrevet den 20 Augusti 1823 just tillkommit på grund af allmogens besvär, under anförande, såsom skäl för den begärda förändringen, att det vore underkastadt svårighet för allmogen, att för hvarje auktionstillfälle söka den långt aflägsset boende kronobetjeningen.

I motsats till hvad Prosten om min bevisledning yttrat, måste jag, i afseende på den, han sålunda förebragt, bekänna, att jag af densamma hvarken funnit mig fulltygad eller mist något skäl för min åsigt; utan hoppades jag, att den »närmare granskning» Prosten omnämmt, skulle leda till ett annat slut, än det, hvartill han kommit.

Den sålunda återopade *Resolutionen på Allmogens besvär den 17 December 1734 § 10*, sådan den återgäfves i den af Kyrkolagskomitén utgifna, år 1845 tryckta »1686 års Kyrkolag» med tillhörande författningar samt i det så kallade Modées verk — och någon annan resolution af samma dag, ej heller någon annan § i samma resolution, som afhandlade detta ämne, hade jag icke funnit —, vore af följande lydelse: »Kongl Maj:t är thesslikes benägen att i nåder samtycka till allmogens underdåniga ansökning, at enär så godt finnas kan, igenom offentliga auktioner få försälja sin egen och sina pupillers egendom på the orter å landet, ther sådant icke hit intill skjedd är, utan att allmogen therutinnan på ett eller annat sätt något intrång skje må. Och stände allmogen förthenskull fritt, till thesse auktioners förrättande, at sjelfve utse och antaga the personer, som the kunna hafva thet bästa förtroende til, hvilket åligga skal, sedan vederbörande them sådant tillkiänna gifvit, at behörigen föranstalta om auktionsdagens publicerande å prädikstolarne i häradet och socknarne theromkring, hvarvid äfven granneligen i akt tagas bör, at, enär onyudiga Barns egendom kommer at förauktioneras, thesas närmaste anhörige eller förmyndare therom behörigen och i tid tillsägas.»

I denna resolution finnes icke någon bestämning af begreppet *auktion*, ty detta hade uppenbarligen antagits vara förut bekant. Resolutionen innehölle endast nödigt medgifvande på en underdånig ansökan af allmogen att komma i åtnjutande af samma rättighet, som andra medborgare redan egde i afseende på försäljning af sin egen och sina pupillers egendom. Således kunde ej detta lagrum anses hafva skapat något nytt slag af auktioner, om hvilket 1823 års Cirkulär uteslutande skulle gälla. I detta Cirkulär förekomme ej heller något uttryck, som tydde på en slik inskränkning i Cirkulärets tillämplighet. Det hette visserligen, att fråga blifvit väckt om de olägenheter, som beredd

allmogen på landet genom föreskriften i 1812 års Cirkulär, att ej några kungörelser finge i kyrkorna uppläsa utan att vara försedda med vederbörande kronobetjentes påskrift; men då Rikets Ständer togo denna fråga i öfvervägande, funno de berörda olägenhet tillskyndas *de sökande*, det vill säga, dem, som sökte att få auktionskungörelser upplästa, således icke blott personer af allmogen utan äfven andra.

I min anklagelseskrift i detta mål anmärkte jag, att det vore sättet för försäljningens verkställande, icke de till salu utbjudna varornas beskaffenhet ej heller den samlade menighetens talrikhet eller förstånd i köpslagen m. m., som bestämt begreppet auktion och skilde en sådan från en »extra marknad», såsom Prosten i sin förklaring till mig benämnde den försäljning, om hvilken den ifrågakomna kungörelsen handlade. Denna skilnad tycktes Prosten hafva insett och godkänt. Nu åter fäste han sig vid säljarens eller auktionstillställarens stånd, drifvande den satsen, att endast när allmogen på landet anställde auktioner och derom utfärdade kungörelse, verkliga auktionskungörelser vore för handen, hvilka det åläge presterskapet att utan föregången granskning från predikstolen uppläsa; men om en person af annan samhällsklass ville anställa auktion och begärde att få kungörelse ej betraktas såsom auktionskungörelse utan såsom »enskild kungörelse i ett ekonomiskt, till kyrkodisciplinen icke hörande ämne».

I sin till Domkapitlet afgifna förklaring yttrade Prosten, att »den slutsats, hvarvid jag stannat, att hvarken någon pröfningsrätt eller något granskningsåliggande för presterskapet i fråga om kungörelser af den beskaffenhet, hvarom här vore fråga, kunde ur 1812 års Cirkulär härledas, vore felaktig och påtagligen ledande till orimligheter, i fall detta enskilda omdöme blefve genom prejudikat till efterföljd antaget». Jag åter vågade ställa »den grundsats, hvarvid jag stannat», i bredd med den till hvilken Prosten, på sätt ofvan vore antydt, kommit och som vunnit Domkapitlets bifall, öfverlemnande åt Kongl. Hofrätten att afgöra, hvilkendera vore rimligare och mer öfverensstämmande med vedertaget språkbruk och sund lagtolkning.

Förklaringsgrunden till Domkapitlets godkännande af Prostens åsigt skulle väl vara att finna, i hvad Domkapitlet i sitt utslag till sist anförde, nemligen att det svårligen kunnat vara lagstiftarens mening att från all kontroll af vederbörande myndighet fritaga publikationer, hvilka på grund af sin art varit underkastade jemförelsevis strängare granskning från myndigheternas sida, under det att granskningsrätt och granskningspligt rörande kungörelser i andra ekonomiska ärenden vore pastor förbehållna,

då dertill komme, att Prosten ögonskenligen i bästa välmening och med full öfvertygelse om sin befogenhet vägrat den påfordrade pålysningen.

Den oegentlighet Domkapitlet trott sig finna deri, att lagstiftaren fritagit auktionskungörelserna från den jemförelsevis strängare kontroll, de varit underkastade, i följd af den för dem fordrade påskrift af kronobetjeningen, men förbehållit presterskapet fortfarande kontroll öfver kungörelser i ekonomiska, till kyrkodisciplinen icke hörande ämnen, skulle väl ej vara så svår att förklara, men sådant vore icke för sakens utveckling af nöden. Frågan vore nemligen här den: när lagstiftaren på skäl, som funnes anförda i 1823 års Cirkulär och gälde lika för alla auktionskungörelser, befriat dylika kungörelser utan undantag från den granskning, som enligt 1812 års Cirkulär skulle föregå uppläsningen, vore det antagligt, att samma lagstiftare, utan att derom hafva yttrat ett ord, velat icke allenast bibehålla kontroll öfver *ett* slag af dylika kungörelser, nemligen dem, som utgått från andra personer än sådana, hvilka tillhöra allmogeklassen, utan ock öfverflytta denna kontroll från kronobetjeningen till presterskapet? Svaret på denna fråga syntes ej kunna blifva mer än ett.

Oväntadt hade det emellertid förekommit mig att finna, det Domkapitlet ifrade för, hvad jag någon gång haft att tillvita en och annan af det lägre presterskapet, nemligen obehörig inblandning i det, som tillhörde den världsliga ordningsmakten. En sådan inblandning kunde enligt min tanke icke undgå att verka menligt ej mindre på presterskapets egentliga verksamhet än ock på dess anseende i det allmänna och dess ställning till församlingen. »Att Prosten L. ögonskenligen i bästa välmening och med full öfvertygelse om sin befogenhet dertill vägrat den påfordrade pålysningen», ville jag icke bestrida, men han hade derigenom icke desto mindre gjort sig skyldig till en lagöfverträdelse, den jag af skäl, som i min anklagelseskrift blifvit anfördt, funnit mig pligtig att icke lemna opätald, och det vore om den Domkapitlet haft att döma. Jag hade ej tillvitat Prosten något egentligt brott, för hvilket jag påyrkat straff; jag hade hos hans förman annäلت honom till erhållande af tjenlig föreställning därför, att han, efter min tanke, i en embetsförrättning förbisett eller missuppfattat, hvad lag stadgade, och af förmaning att för framtiden i thy mål icke på samma sätt förfara. Detta vore allt, och dertill trodde jag mig hafva visat full befogenhet.

Slutligen yttrades, att jag trodde mig icke behöfva frisäga mig från att hafva åsyftat främjande af klagandens förehafvanden, så vidt de vore mot lag stridande, men på dem hade jag lika litet som Prosten egt rätt

att tala, emedan det ej hörde mitt embete till. Med den saken hade allmänna ordnings- och åklagaremagten att skaffa.

Öfver de af Advokatsfiskalsembetet på grund af min nyss anmärkta skrifvelse anförda besvär har Kongl. Hofrätten meddelat *utslag den 3 December 1878* af innehåll, att emedan prest, enligt 2 kapitlet 5 § Kyrkolagen samt Kongl. Resolutionerna uppå presterskapets besvär den 10 Mars 1719 och den 14 Juni 1720, jemförda med Kongl. Cirkulärbrevet den 12 Augusti 1812 och Kongl. Kungörelsen om sättet för en menighets hörande i enskilda tillåtliga ärenden den 26 November 1816, vore pliktig att pröfva och ansvara för enskilda kungörelser i ekonomiska ämnen tjenlighet att i kyrkan offentligen uppläsas; ty och enär åberopade Cirkulärbrevet icke, såsom anmärkt blifvit, från presterskapets granskning undantoge auktionskungörelser, hvilka uppenbarligen vore att hänföra till enskilda kungörelser i ekonomiska ämnen, helst det med Kongl. Brevet icke afsetts att stadga någon inskränkning i presterskapets granskningsrätt, utan fastmer att, till förekommande af missbruk vid enskilda kungörelser uppläsande, meddela nya bestämmelser i de fall, der sådana befunnits nödiga, samt den vederbörande pastor sålunda tillkommande granskningspligt icke vore genom senare författningar upphäfd eller inskränkt; alltså funne Kongl. Hofrätten Prosten L. hafva egt att ingå i bedömande af den i målet åberopade auktionskungörelsens tjenlighet att i kyrkan uppläsas; och ehuru de omständigheter, hvilka af Prosten åberopats såsom skäl för hans vägran att uppläsa samma kungörelse, icke vore af beskaffenhet, att han kunde anses hafva till sin berörda åtgärd egt laglig anledning och Prosten således i detta afseende felat i sitt embete; likväl och då Prosten genom hvad sålunda mot honom förekommit icke visat sådan grad af oförstånd i sin embetsutöfning, att han därför skäligen kunde dömas till ansvar, pröfvade Kongl. Hofrätten lagligt fastställa Domkapitlets beslut, så vidt det mot Prosten i denna del af målet framställda ansvarsyrkandet lemnats utan bifall.

Beträffande åtalet för missfirmelse mot klaganden, så enär den af Prosten å ifrågavarande kungörelse gjorda anteckning icke kunde anses för klaganden missfirmande, blef Domkapitlets beslut derutinnan gilladt.

Då Kongl. Hofrätten sålunda förklarar Prosten L. hafva i embetet felat, var det hufvudsakliga målet för min anhängiggjorda talan uppnådt. Detta förklarande anser jag nemligen innebära lika kraftig tillrättavisning för den felande som en af Domkapitlet meddelad föreställning. Hvad som i Kongl. Hofrättens domskäl gått mig emot, synes mig icke vara af den vigt och betydelse att, äfven om sådant varit lämpligt, saken därför bort dragas under Kongl. Maj:ts nädiga pröfning. Skälen

för min uppfattning af 1812 års Cirkulärbref har jag framlagt. Medgifva nämnda Cirkulärbrefs uppställning och ordalydelse den tolkning, Kongl. Hofrätten vid jemförelse med andra uppgifna författningar åt nämnda Cirkulärbref gifvit, skall jag anse detta vara så mycket mindre att beklaga som onekligen god grund finnes därför, att presten bör ega rätt att granska äfven auktionskungörelser, hvilka utan tvifvel någon gång kunna vara af det innehåll, att de icke äro tjenliga att från kyrkans predikstol upplåsas.

Uti en till mig ingifven skrift hade Handlanden E. i Eskilstuna klagat deröfver, att ehuru i nu gällande Expeditionsstadga uttryckligen förbjödes, att i städer, der, såsom förhållandet vore i Eskilstuna, bouppteckningsprocent erlades, fordra lösen för bouppteckningars uppvisande och inregistrerande vid Rådhusrätten, så hade likväl tillförordnade Borgmästaren, vice Häradshöfdingen A., å den bouppteckning, som upprättats efter klagandens afidna hustru, tecknat lösen med icke mindre än trettionio kronor 20 öre samt af klaganden jemväl utkräft detta belopp; och enär t. f. Borgmästaren, enligt klagandens åsigt, varit fullkomligt oberättigad att fordra och uppbära denna lösen, yrkade klaganden, det jag ville vidtaga erforderliga åtgärder, på det att han måtte återfå nämnda belopp; och hade klaganden vid sin ofvanberörda skrift fogat dels instrument öfver en af Rådstufvurättens deputerade den 15 Maj 1877 upprättad bouppteckning efter klagandens hustru, hvaraf inhemtades, att bouppteckningen blifvit, enligt ett af t. f. Borgmästaren å Rådstufvurättens vägnar tecknad intyg, för inregistrering till Rätten inlemnad, samt att lösen därför vore påförd med trettionio kronor 20 öre, dels ock transsumt af Stadsfullmäktiges i Eskilstuna protokoll för den 28 December 1876, utvisande, att Stadsfullmäktige efter Magistratens hörande och med dess goda minne beslutat: att för bouppteckningar och arfskiften, hvilka Magistraten fortfarande borde förrätta, sterbhusdelegarne icke skulle erlægga något arvode; att Magistraten efter anmodan egde att verkställa bouppteckning och delning i sterbhus, som sjelfva vore berättigade att välja förrättningsman, dock utan någon afgift för sterbhusdelegarne; att ordinarie Rådmän skulle erhålla en lön af fyrahundra kronor om året samt att Borgmästaren för mistad inkomst af boupptecknings- och arfskiftesförrättningar egde af stadskassan uppbära ersättning med sjuhundra kronor om året; och att denna öfverenskommelse, hvilken borde tillämpas från den 1 Januari 1876, skulle vara gällande tills vidare och intill dess annorlunda kunde varda bestämdt efter ett års uppsägning å någondera sidan.

Sedan jag lemnat t. f. Borgmästaren del af klagoskriften, anförde denne uti afgifvet yttrande hufvudsakligen, att derest förhållandet i Eskilstuna vore, såsom klaganden uppgifvit, att bouppteckningsprocent erlades, t. f. Borgmästaren naturligtvis gjort sig skyldig till ett groft fel, om han i strid mot stadgandet i § 12 af gällande Expeditionsstadga fordrat lösen för boupptecknings inregistrering; men då för boupptecknings förrättande någon uppteckningsprocent numera derstädes icke egde rum, hade han ansett sig vara i sin goda rätt, när han fordrat lösen för bouppteckningar, som efter borttagande af procenten till Rådstufvurätten för inregistrering inlemnats.

Det vore till undanrödjande af obehaget för Magistraten att utkräfva bouppteckningsprocent och svårigheten för många sterbhus, der behållningen vore ringa eller ingen, att utgifva densamma, särdeles när den beräknades efter boets summa inventarii, som Stadsfullmäktige och Magistraten hade träffat här ofvan omförmälda aftal, enligt hvilket bouppteckningsprocent skulle från och med början af derpå följande år i staden tills vidare icke ega rum, utan Magistratens ledamöter i stället från stadskassan få uppbära ett visst årligt lönetillägg, Borgmästaren med sjuhundra kronor och Rådmännen så, att hvarje Rådmans årliga lön höjdes till fyrahundra kronor från förutvarande tjugu kronor. Det, som då sattes i stället för procenten, hade dock, enligt t. f. Borgmästarens förmenande, alldeles icke någon karaktär af procent, ty denne, som bestode af en viss afgift för hundrade af tillgångarne i sterbhuset, kunde naturligtvis omöjligen på förhand en gång för alla beräknas af de i framtiden aflidnes efterlemnade egendom. Deremot borttoges all procentberäkning just genom berörda öfverenskommelse och bestämdes, att Magistratens ledamöter, som dädaneftre för bouppteckningars förrättande icke skulle uttaga arvode af sterbhusen, i stället fingo åtnjuta fasta aflöningar till högre belopp än förr. Redan den omständigheten, att vid aflösningen icke dubbel lott emot Rådman tilldelades Borgmästare, visade dessutom, att någon procent icke vidare vore i fråga. Rådmännen finge nemligen genom aflösningen ett lönetillägg af trehundraåttio kronor hvar; och vore nu detta att betrakta som bouppteckningsprocent, skulle således Borgmästaren egt att fordra dubbla beloppet, sjuhundrasextio kronor. Vid den öfverläggning i Magistraten, som föregått antagande af denna aflösning, hade emellertid alla ledamöter ansett, att expeditionschefvanden derefter vore berättigad till inregistreringsafgift; och antogs i följd deraf den Borgmästaren erbjudna årliga aflösningssumman af endast sjuhundra i stället för sjuhundrasextio kronor.

I andra städer — hette det vidare — der bouppteckningsprocent icke

utginge, men Magistratens skyldighet att vara bouppteckningsförrättare kvarstode emot viss årlig lönetillökning, vore ock praxis att inregistreringsafgift uttoges; och anfördes såsom exempel på ett sådant förhållande staden Grenna.

Slutligen tillade t. f. Borgmästaren, att det varit öfvertygelsen om det lagligen berättigade i det öfverklagade förfarandet, och icke något annat motiv, som förmått honom att efter bouppteckningsprocentens afskaffande af såväl klaganden som af andra personer utkräfva lösen för bevis om boupptecknings inregistrering.

Denna förklaring fann jag ej vara nöjaktig. Emellertid hade t. f. Borgmästaren icke bestridt, att en sådan öfverenskommelse emellan Eskilstuna stads innevånare och stadens Magistrat, som klaganden åberopat, funnes till, ej heller att samma öfverenskommelse skulle vara bindande för honom, såsom tillförordnad Borgmästare. Det vore således om tolkningen af berörda öfverenskommelse, som tvisten hvälfde sig.

I det vid klagoskriften fogade utdrag ur Stadsfullmäktiges i Eskilstuna protokoll den 28 December 1875 förekom, bland annat, i § 2: »öfver Stadsfullmäktiges förslag till aflösning af Magistratens inkomst af bouppteckningar m. m. hade Magistraten aflemnat sin förklaring och dervid antagit samma förslag, förutom rörande auktionsverket, äfvensom Magistraten vid sitt bifall fogat det vilkor, att öfverenskommelsen skulle gälla tills vidare och intill dess annorlunda kunde varda bestämdt, — —; och hafva Stadsfullmäktige sålunda beslutat en så lydande öfverenskommelse: *a)* för bouppteckningar och arfskiften inom staden, hvilka Magistraten fortfarande förrättar, uttages ej arfvode af sterbhusen — —; *c)* ordinarie rådmans lön bestämmes till fyrahundra kronor om året; *d)* Borgmästaren har att för mistad inkomst af bouppteckning och arfskiftesförrättningar uppbära ersättning af stadskassan med sjuhundra kronor för år; och *e)* öfverenskommelsen gäller från och med den 1 Januari 1876 tills vidare och intill dess annorlunda kan vara bestämdt efter ett års uppsägning å någöndera sidan».

Af denna öfverenskommelses lydelse syntes mig den slutsats kunna dragas, att den förut från sterbhus utgående upptecknings- och delningsprocent ej blifvit helt och hållet borttagen utan i en viss summa för år förvandlad, hvilken summa tilldelats Borgmästare och Rådmän såsom löneförhöjning. Detta sades uttryckligen om Borgmästaren. Att ersättningssummans fördelning ej blifvit alldeles lika med fördelningen af upptecknings- och delningsprocenten förtjente ej det afseende, t. f. Borgmästaren velat tillägga denna omständighet, helst Magistratens ledamöter och bland dem Borgmästaren dermed sig åtnöjt. Men hade uppteck-

nings- och delningsprocenten sålunda ej upphört, utan endast blifvit i en viss årlig ersättningssumma tillagd dem, som förut åtnjutit sagda procent, så kvarstode ju grunden för stadgandet i 12 § af Kongl. Förordningen om expeditionslösen den 30 November 1855, der det hette: »och må ej heller, då för boupptecknings och arfskiftes förrättande upptecknings- och delningsprocent eger rum, särskildt lösen fordras för boupptecknings- eller delningsinstrumentet eller för bevis om bouppteckningens inlemnande och inregistrering». Grunden till detta stadgande kunde nemligen ej vara någon annan än den, att vederbörande ansetts hafva genom den uppburna upptecknings- och delningsprocenten erhållit skälig godtgörelse jemväl för lösen å ifrågavarande bevis öfver bouppteckningens inlemnande och inregistrering, och samma grund måste äfven gälla här, enär vederbörande genom löneförhöjningen undfått en ersättning för upptecknings- och delningsprocenten, med hvilken de förklarar sig nöjda. Här af följde således, att någon lösen för bevis öfver bouppteckningars inlemnande och inregistrering i Eskilstuna stad lika litet *ejter* som *före* merberörda öfverenskommelse lagligen kunde utkrävas. Om Magistraten vid öfverläggningen om Stadsfullmäktiges ofvan omförmälda förslag varit af den mening, att berörda lösen efter öfverenskommelsens trädande i verket skulle få uppbäras, borde ett förbehåll derom, likasom om inkomsten af auktionsverket, hafva influtit i Magistratens svar på Stadsfullmäktiges förslag. Uppgiften åter, att i andra städer, under förhållanden lika med dem i Eskilstuna, vederbörande uppbure slik lösen, äfven om den varit styrkt, saknade all betydelse, då den lagliga befogenheten af ett slikt förfarande icke tillika vore ådagalagd.

På nu anförda grunder uppdrog jag, i skrifvelse till Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt af den 31 Oktober 1877, åt nämnda embete att inför Kongl. Hofrätten tilltala t. f. Borgmästaren och å honom yrka laga ansvar för hvad han låtit komma sig till last.

Kongl. Hofrätten meddelade *utslag den 2 April 1878* af innehåll att, emedan boupptecknings- och delningsprocent till följd af den mellan Stadsfullmäktige och Magistraten träffade öfverenskommelse icke vid den tid, åtalet afsåge, derstädes utgått, samt den omständighet, att ersättning för berörda procent af stadens medel tillagts Magistraten, icke kunde medföra befrielse från den sterbhus åliggande skyldighet att, då sådan procent ej egde rum, för bevis om boupptecknings inregistrering utgifva stadgad lösen, Kongl. Hofrätten funne Advokatfiskalsembetets i målet förda talan icke kunna bifallas.

Då jag icke kunde åtnöjas med den utgång målet sålunda erhållit i Kongl. Hofrätten, uppdrog jag i skrifvelse den 26 April 1877 förr-

bemälda Advokatfiskalsembete att fullfölja målet hos Kongl. Maj:t samt yttrade i denna skrifvelse, att jag i det memorial, som läge till grund för åtalet, redan uttalat den åsigt, att på grund af den emellan Stadsfullmäktige och Magistraten ingångna öfverenskommelse den förut från sterbhus utgående upptecknings- och delningsprocenten icke blifvit borttagen utan endast förvandlad i ett till siffran bestämdt belopp, som tillagts Magistraten att mellan dess ledamöter på uppgifvet sätt fördelas. Denna min åsigt hade jag, af hvad Kongl. Hofrätten anfört, icke funnit anledning att frångå, och ansåge mig förthy, då den ej lyckats vinna afseende hos Kongl. Hofrätten, än vidare böra utveckla densamma.

Genom särskilda författningar hade Kongl. Maj:t bestämt, hvilken ersättning de personer, som af Borgmästare och Råd erhållit uppdrag att i stad uppteckna och värdera död mans egendom, egde utbekomma, och då det icke finge bero på den enskilde, huruvida i lag meddelade föreskrifter till ordnande af rättsförhållandet emellan tjänstemän och dem, som anlita deras tjänstebiträde, skulle ega bestånd, eller icke, så kunde väl ej heller upptecknings- och värderingsprocenten anses hafva blifvit lagligen upphäfd derigenom att, på grund af aftalet emellan Stadsfullmäktige och Magistraten, denna inkomsttitel numera utginge i ett visst penningebelopp, särdeles som beståndet af detta aftal vore beroende på uppsägning från endera af kontrahenterna och öfverenskommelsen icke heller blifvit af Kongl. Maj:t fastställd.

Af handlingarna i målet framginge, att Stadsfullmäktige med sitt gjorda erbjudande om procentens utbytande mot ett visst penningebelopp åsyftat att få den ovissa och ojemut tryckande procenten förvandlad till en bestämd summa, som skulle i vanlig ordning af stadens innevånare uttaxeras. Men om den tolkning, Kongl. Hofrätten gifvit åt berörda af Magistraten jemväl antagna erbjudande, vore riktig, skulle Stadsfullmäktige, långt ifrån att hafva nått det åsyftade ändamålet, tillskyndat staden en dubbel utgift, nemligen dels det penningebelopp, i hvilket procenten blifvit förbytt, dels ock lösen för inregistreringen, hvilken sistnämnda afgift vore lika *oviss* som den, Stadsfullmäktige velat till en bestämd summa förvandla, och följaktligen måste anses vara i det förr nämnda aftalet inbegripen.

De betänkliga följder en dylik i min tanke oriktig tolkning af aftalet emellan Stadsfullmäktige och Magistraten, jemfördt med expeditionstaxans föreskrifter, sålunda skulle medföra, manade mig att söka förebygga ett fortsatt upprepande af det förfarande, jag gjort till föremål för mitt åtal.

Uppå dessa underdåniga besvär har nådigt utslag ännu icke blifvit meddeladt.

Uti en till mig inkommen klagoskrift anfördes, att uti Kongl. Förordningen om utvidgad näringsfrihet af den 16 Juni 1864 vore stadgad, att för rättighet att idka handel, handverk eller annan näring fordrades såsom vilkor att ega god frejd samt råda öfver sig sjelf och sin egendom, samt att 9 § af samma Förordning innehölle, att då i stad en dylik anmälan hos Magistraten framställes, tillika borde af sökanden ingifvas ett sådant intyg, som enligt 2 § erfordrades; och vore i fråga om lösen för ett dylikt bevis tydlig föreskrift meddelad i nu gällande expeditionsstadga af den 30 November 1855, enär under rubriken »bevis» först upptoges och specificerades flere slag af bevis med särskild utförd lösen för hvart och ett sådant, hvarefter det hette: »*annat bevis* 1 krona 50 öre». Då ett bevis af den beskaffenhet, hvarom nu vore fråga, icke funnes upptaget bland de i taxan särskildt uppräknade, följde deraf uppenbart, att samma bevis måste hänföras under den i taxan förekommande rubriken *annat bevis*, för hvilket lösen borde erläggas med här ofvan angifna belopp.

Så tillämpades Förordningen i ämnet af Stockholms Rådstufvurätt och öfriga domstolar inom riket, men deremot hade vice Häradshöfdingen A., under den tid han förestått Borgmästare-embetet i Eskilstuna, eller från och med April månad 1874 till och med den 30 December 1876, för alla de bevis, han derunder utfärdat åt personer, som sökt rättighet att idka handel eller handverk, fordrat och uppburit lösen med icke mindre än fem kronor för hvarje bevis samt derjemte, för att gifva sken af laglighet åt denna sin åtgärd, försedt de flesta bevisen med öfverskriften: Förmynderskapsbevis. Att emellertid ifrågasvarande bevis icke kunde anses såsom förmynderskapsbevis, syntes bäst af deras innehåll, enär i dem icke nämndes ett enda ord, om den person, för hvilken beviset utfärdades, innehade något förmynderskap och sådant bevis ej heller behöfde företes af den, som sökte rättighet att idka handel eller handverk; anhållande klaganden, det vice Häradshöfdingen måtte ställas under laga åtal för de förseelser i embetet, hvilka han sålunda låtit komma sig till last, hvarförutan klaganden vid sin berörda skrift fogade sjutiotvå särskilda af vice Häradshöfdingen, å Borgmästare-embetets vägnar, utfärdade bevis, att de i bevisen uppgifna personerna rådde öfver sig och gods sitt; och hade enligt anteckning å bevisen lösen för dem utförts med fem kronor och för stämpeln 25 öre.

Efter att hafva fått del af berörda klagoskrift anförde vice Häradshöfdingen A. i deröfver afgifvet yttrande hufvudsakligen, att hans öfverklagade förfarande, att för oftanämnda bevis uppbära lösen med fem kronor, enligt hans åsigt, vore öfverensstämmande med gällande expeditionsstadga. Med de i denna stadga omnämnda förmynderskapsbevis

borde nemligen väl icke förstås endast bevis, huruvida en person innehade ett eller flera förmynderskap, utan borde till denna benämning också få hänföras bevis, *om en person stode under annans förmynderskap*, då båda dessa särskilda slag af bevis afsåge förmynderskap. Att dit endast räkna det första slaget af bevis och för dem taga fem kronor i lösen, dertill funnes enligt vice Häradshöfdingens förmenande ingen rimlig anledning, då ju det andra slaget af bevis vore lika berättigadt till benämningen förmynderskapsbevis och i allt fall arbetet med utfärdandet af båda slagen af bevis vore så likartadt, att lagstiftarens mening omöjligen kunde hafva varit att gynna det ena beviset med högre lösen än det andra. I båda fallen måste förmynderskapsprotokollen genomses för längre eller kortare tid tillbaka — ett arbete som dock vid utfärdande af intyg, huruvida en person innehade förmynderskap, kunde betydligt lindras, om icke rent af blifva öfverflödigt. Hos de fleste domstolar och domare borde nemligen finnas till förmyndareförteckningarna hörande alfabetiska register öfver förmyndare så noggrant upprättade, att något genomletande af förmynderskapsprotokollen för intyg, huruvida en person innehade förmynderskap, ej vore erforderligt; men detta besvärliga arbete qvarstode alltid vid utgifvande af intyg, om en person stode under annans förmynderskap. Något skäl, hvarför det ena slaget af bevis skulle betinga högre lösen än det andra, kunde således icke hemtas från sjelfva arbetets beskaffenhet; men om någotdera beviset borde vara billigare än det andra, så vore det just det slag, som klaganden ville ensamt benämna förmynderskapsbevis; och tillade vice Häradshöfdingen, att han icke ville bestrida, att Stockholms Rådstufvurätt möjligen expedierade bevis angående persons myndighetstillstånd med lösen af blott en krona 50 öre, men säkert vore, att många domare delade vice Häradshöfdingens uppfattning angående ifrågakomna lösen, till ådagaläggande hvaraf han åberopade några vid yttrandet fogade, af särskilde domare utfärdade likartade bevis, för hvilka lösen blifvit påförd med fem kronor; men att vice Häradshöfdingen, på sätt jemväl i klagoskriften vore antydt, från början af 1877 påfört de ifrågakomna bevisen en lösen af endast en krona 50 öre.

I betraktande af hvad sålunda förekommit, ansåg jag åtal emot vice Häradshöfdingen A. böra ega rum och anförde i den skrifvelse till Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt, i hvilken jag uppdrog åt nämnda embete att anhängiggöra åtalet, hufvudsakligen, att jag icke kunde åtnöjas med den förklaring, vice Häradshöfdingen afgifvit, då jag nemligen icke kunde fästa något afseende vid det både af klaganden och förklaranden uppgifna förhållande, att den sistnämnde från 1877 års

början nedsatt lösen å de ifrågakomna bevisen till en krona 50 öre, enär förklaranden uttryckligen tillkännagifvit, att sådant icke skett af den orsak, att han blifvit öfvertygad om obehörigheten af den högre lösens utkräfvande, i hvilket afseende hans förut följda grundsats vore oförändrad, utan af en orsak, som när som helst kunde upphöra att vara till.

Beträffande åter nämnda grundsats, anmärkte jag, att det i Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855 särskildt omnämnda förmynderskapsbevis, för hvilket lösen utginge med fem kronor, vore, såsom vice Häradshöfdingen jemväl medgifvit, ett intyg, huruvida en person innehade förmynderskap eller icke och hade hufvudsakligen kommit i fråga, innan den förmånsrätt, som i 17 kapitlet 8 § Handelsbalken var tillförsäkrad den omyndige för hans hos förmyndaren innestående medel genom Kongl. Förordningen den 8 Oktober 1861 blef borttagen. Sådant bevis åter, som enligt Kongl. Förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864 den person, hvilken sökte rättighet att idka handel eller utöfva handtverk, borde förete, innehölle deremot endast intyg derom, huruvida den sökande egde råda öfver sig och gods sitt; och då båda dessa slag af bevis såväl till innehåll som ändamål vore från hvarandra vidt skilda, så torde de med hvarandra desto mindre kunna förväxlas, som utan ett allt för stort våld å språkbruket det sistnämnda slag af bevis icke kunde hänföras under benämningen förmynderskapsbevis. Hvad anginge den framhållna omständigheten, att arbetet med utfärdandet af sistnämnda slaget af betyg skulle vara drygare, än det som erfordrades för meddelande af betyg utaf det förstnämnda slaget, ville jag endast erinra, att till en behörigen inrättad förmyndareförteckning hörde register ej mindre öfver de omyndiga än öfver förmyndare; och när sådant register funnes, vore besväret med utfärdande af bägge slagen af bevis lika stort eller rättare lika ringa. Skulle olika besvär vara förenadt med de särskilda bevisens utfärdande och i följd deraf större lösen för det ena än för det andra böra ega rum, så tillhörde det dock lagstiftaren, icke lagens tillämpare, att utjemna ett sådant missförhållande; och jag befarade, att om en lagförändring derutinnan ifrågakomme, blefve det under nuvarande, nyss antydda förhållande den högre lösen, som nedsattes, ej den lägre, som komme att förhöjas.

Den omständighet, att andra domare, på sätt förklaranden sökt visa, gjort sig skyldige till samma origtiga tolkning af expeditionstaxan, som förklaranden, vore för mig ett ytterligare skäl att icke lemna hans fel opåtaladt, utan ansåg jag mig böra yrka, att vice Häradshöfdingen måtte för

det fel i embetets utöfning, hvartill han genom den origtiga tillämpningen af nyss berörda taxa gjort sig skyldig, dömas till laga ansvar.

Kongl. Hofrätten meddelade *utslag den 15 April 1878* af innehåll, att Kongl. Hofrätten väl funne, att under den i ofvan åberopade Kongl. Förordning förekommande benämningen förmynderskapsbevis rätteligen ej kunde hänföras andra bevis än sådana, som innehölle upplysning, huruvida någon innehade förmynderskap eller icke, samt att följaktligen vice Häradshöfdingen A. förfarit origtigt i det han beräknat sig den å slika handlingar sätta lösen för det slag af bevis, hvarom i målet vore fråga och hvilka, då de ej heller vore att räkna till någon annan bland de i förenämnda Kongl. Förordning särskildt beskrifna arter af bevis, ej betingat högre lösen än en krona femtio öre; men enär berörda Kongl. Förordning icke i förevarande hänseende vore så klar, att vice Häradshöfdingen genom anmärkta förfarandet finge anses hafva gjort sig skyldig till ansvar, funne Kongl. Hofrätten åtalet icke kunna bifallas.

Öfver detta utslag har jag icke anfört besvär men i stället sökt genom en längre fram i denna berättelse intagen underdånig framställning utverka ett förtydligande af det i gällande expeditionstaxa förekommande uttrycket *förmynderskapsbevis*.

Sedan vid granskningen af den från straff- och arbetsfängelset å Långholmen inkomna fångrapport för Augusti månad 1876 anmärkts, att förre artilleristen Johan Westin, som blifvit af Kongl. Svea Artilleriregementes krigsrätt genom utslag den 28 September 1874 dömd att undergå straffarbete i två år en månad och tjugutvå dagar, frigifvits redan den 23 Augusti 1876, och jag i anledning deraf infordrat yttrande från Kommendanten vid straff-fängelset om orsaken dertill att Westin, såsom det ville synas, blifvit hållen till bestraffning under kortare tid än vederbort, så insände Kommendanten ej mindre Krigsrättens ofvanberörda utslag, hvarigenom rättigheten af den i fångförteckningen intagna uppgiften om den ådömda strafftiden bekräftades, än ock en afskrift af Öfverståthållareembetets kanslis den 1 Oktober 1874 meddelade resolution i fråga om verkställigheten af denna bestraffning; och innehöll nämnda resolution, att Westin skulle hållas i cell från och med den 2 Oktober 1874 till och med den 1 derpå följande April samt i gemensamhetshäkte från den 2 i samma månad till den 22 Augusti 1876.

Med framställning af nyssberörda förhållande infordrade jag sedermera Öfverståthållareembetets kanslis yttrande, samt erhöll från Konungens Fogate en skriftlig förklaring, i hvilken han, som vore för

ofvananmärkta resolution af den 1 Oktober 1874 ansvarig, erkände, att genom berörda resolution strafftiden blifvit på origtigt sätt bestämd, så att Westin på grund deraf kommit att hållas till bestraffning under kortare tid än vederbort, samt att han icke kunde förklara anledningen till det felaktiga förfarandet på annat sätt, än att vid bestämmande af strafftiden misräkning egt rum i afseende å det fången tillkommande afdrag för den tid, han hållits i enrum och, beträffande dagen för strafftidens slut, förvexling skett vid påtecknandet å utslaget af samma dag och de 22 dagarne af sjelfva strafftiden, enär enligt anteckningar i Öfverståthållareembetets kansli såsom slutdag funnes bestämd den 23 Oktober.

Då de föreskrifter i fråga om verkställigheten af den Westin ådömda bestraffning, som meddelats i ofvanberörda resolution af den 1 Oktober 1874, vore uppenbart origtiga och ej kunnat tillkomma, derest icke den kontroll, Konungens Fogate i dylika ärenden hade att utöfva, blifvit af honom åsidosatt, ansåg jag mig desto mindre kunna lemna den anmärkta försummelsen obeifrad som Westin derigenom kommit att hållas till bestraffning under två månader kortare tid än utslaget bestämde, och anmodade jag derföre i skrifvelse den 26 April 1878 Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att, för hvad sålunda anmärkt blifvit, hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala Fogaten och å honom yrka det ansvar, lag och sakens beskaffenhet fordrade.

På det åtal, Advokatfiskalsembetet i anledning deraf anställde, meddelade Kongl. Hofrätten *utslag den 3 Juli 1878* af innehåll, att som jemlikt Kongl. Förordningen angående utsträckt tillämpning af straffarbetets verkställande i enrum den 30 Maj 1873 slutdagen för den bestraffning, hvartill Westin genom Krigsrättens ofvan omförmälda utslag blifvit dömd, rätteligen bort, vid det förhållande att, såsom i resolutionen den 1 Oktober 1874 förordnats, bestraffningen skulle börja från och med den 2 i samma månad och verkställas i enrum till och med den 1 April 1875, sättas till den 23 Oktober 1876, men genom nyssnämnda resolution förordnats, att straffet skulle sluta med den 22 Augusti samma år, hvilket haft till följd att den sakfælde fått afsluta sin bestraffning sistnämnda dag; alltså pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist, jemlikt 25 kapitlet 17 och 21 §§ Strafflagen, döma Fogaten, hvilken för Öfverståthållareembetets omförmälda resolution vore ansvarig, att för den vårdslöshet vid utöfningen af sitt embete såsom Konungens Fogate, han låtit komma sig till last, böta ett hundra kronor.

Uti en till mig ingifven skrift*) hade icke mindre än etthundra tretio jordegare inom en socken af Westerås stift fört klagan emot Kyrkoherden i deras församling, Kontraktsposten P. och i sådant afseende anført, att sedan å Kyrkostämman den 29 Oktober 1876 församlingen bestämt platsen för ett nytt folkskolehus, hvarvid stämmans ordförande Prosten P. önskat en annan plats än församlingen, så hade detta stämmans beslut blifvit öfverklagadt men hos obehörig myndighet, hvadan beslutet förmentes hafva vunnit laga kraft. Icke förty hade bemålde Kontraktsprost utlyst ny stämman, som hållits den 16 September 1877, för att ännu en gång bestämma om plats för samma skolhus; och hade församlingen dervid beslutat, att skolhusbyggnaden skulle uppföras på samma plats, som bestämdes å Kyrkostämman den 29 Oktober 1876. Detta beslut hade åter blifvit af tre församlingsbor öfverklagadt hos Konungens Befallningshafvande i länet, som genom utslag den 2 November 1877 upphäft kyrkostämmobeslutet af den 16 nästförutgångna September; och då stämmans laga kraftvunna beslut den 29 Oktober 1876 stode fortfarande fast, ville det synas klagandena, som skulle i samma

*) För att underlätta uppfattningen af denna klagoskrifts innehåll och den deraf föranledda skriftväxling torde här bora anmärkas:

att på *Kyrkostämman* uti den ifrågavarande församlingen *den 29 Oktober 1876* beslöt flertalet af de röstande, att den nya skolhusbyggnad, som borde uppbyggas, skulle förläggas emellan två uppgifna byar på en plats, hvilken för korthetens skull här kan betecknas med *A*; mindretalet åter röstade för en annan, af ordföranden vid stämman förordad plats *B*;

att öfver detta Kyrkostämmans beslut anfördes besvär hos Domkapitlet, som i utslag den 21 Mars 1877 gaf företräde åt platsen *B*;

att den *13 Maj* nämnda år vid Kyrkostämman beslöts, att Domkapitlets berörda utslag icke skulle öfverklagas å församlingens vägnar, samt att två skolhus, i stället för ett, skulle uppföras i ett uppgifvet skoldistrikt;

att icke desto mindre några församlingsledamöter anförde underdåniga besvär öfver Domkapitlets nyss berörda utslag, uppå hvilka besvär Kongl. Maj:t genom nådigt utslag den 3 påföljande Augusti förklarade Domkapitlet hafva varit obehörigt att upptaga besvären öfver kyrkostämmobeslutet den 29 Oktober 1876 och förty undanröjde Domkapitlets utslag;

att ordföranden derefter sammankallade ny *Kyrkostämman den 16 September* i samma ärende, vid hvilken flertalet af de röstande förnyade beslutet den 29 Oktober 1876; och

att besvär deröfver af några församlingsmedlemmar anfördes hos Konungens Befallningshafvande, som i *utslag den 2 November* ändrade beslutet så, att skolhusbyggnaden skulle uppföras på platsen *B*.

När sistnämnda beslut blef känt, anhöllo några församlingsmedlemmar, att ordföranden ville utsätta Kyrkostämman, på det att församlingen måtte få yttra sig, om den ville öfverklaga Konungens Befallningshafvandes utslag, men ordföranden vägrade att utlysa sådan stämman; och när några häröfver missnöjde utskickade en fullmägt till underdåniga besvärs anförande, för att få underskrifter å den samma, sökte ordföranden på uppgifvet sätt hindra detta. Det är dessa två punkter, som utgöra föremålen för den anmälda klagan.

skoldistrikt två skolhus komma att uppföras, det ena å den plats, församlingen ansett lämplig, och det andra å den plats, Konungens Befallningshafvande genom sitt utslag bestämt.

När Konungens Befallningshafvande eller annan myndighet upphäft ett af Kyrkostämman lagligen fattadt beslut, hade klagandena föreställt sig, att stämman ordförande haft skyldighet att å dertill utlyst Kyrkostämman höra församlingen, huruvida densamma åtnöjdes med utslaget eller ville deröfver anföra besvär — åtminstone skulle, för så vidt klagandena kunnat inhemta, så praktiseras i alla andra församlingar och likaså i deras egen församling före nuvarande ordförandens tid — enär i motsatt fall det alltjemt komme att bero på pastors godtycke, huruvida församlingen skulle kunna klaga öfver en myndighets utslag. Men, såsom redan sagdt vore, Kyrkostämmans nu varande ordförande utlyste icke någon sådan stämman; och då framställning derom hos honom af några församlingsbor gjordes, afslogs densamma, och för församlingen såsom sådan var alltså all möjlighet afskuren att öfverklaga utslaget af den 2 November, hvilket upphäfde kyrkostämmans beslut.

Öfver pastors vägran att utlysa stämman hade visserligen besvär blifvit anförda, men ehuru Konungens Befallningshafvande syntes hafva ansett pastorn hafva saknat skäl för sin vägran, likväl och då tiden till besvärs anförande öfver utslaget den 2 November redan tilländagått, föranledde besvären icke någon åtgärd.

För att ändock få nyssnämnda utslag draget under Kongl. Maj:ts nådiga pröfning hade en mängd församlingsmedlemmar förenat sig om att anföra besvär, och för detta ändamål hade en fullmakt af sju-tiosju församlingsmedlemmar underskrifvits, men Prosten P., som på något sätt fått denna fullmakt i sina händer, hade vägrat att åter utlemna densamma. Med mycket besvär hade likväl icke mindre än nära fyrahundra församlingsmedlemmar utfärdat en ny fullmakt för besvärs anförande, och saken hade, trots pastors alla försök att förhindra det, kommit under Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

Då af hvad sålunda förekommit, det syntes klagandena, att Prosten P. i sin egenskap af sjelfskrifven ordförande i Kyrkostämman icke lagligen förfarit, anhölle klagandena hos mig om vidtagande af de åtgärder, till hvilka saken kunde föranleda, emedan, derest pastor finge saklöst fortfara på sådant godtyckligt och, efter klagandenas förmenande, olagligt sätt, församlingens rättigheter på ett högst betänkligt sätt kränktes.

Öfver denna klagoskrift infordrade jag yttrande från Kontraktsposten P., som i de delar af samma skrift, i hvilka min embetsåtgärd påkallats, anförde, i anledning af hvad klagandena uppgifvit, att Kyrko-

stämmans beslut den 29 Oktober 1876 öfverklagats, men hos obehörig myndighet (Domkapitlet), och i följd deraf skulle vunnit laga kraft: att, på sätt Kongl. Maj:ts vid förklaringen i afskrift fogade utslag den 20 November 1874, som ålade socknemännen att uppföra ett nytt skolhus i Westbygge fjerding, utvisade, Domkapitlet vid den tiden ej ansetts vara »obehörig myndighet» att behandla frågan om skolhus. Särskildt om platsen nämndes visserligen intet i Kyrkostämmoförordningen, men Prosten ansåge, att det skulle vara mer än underligt, om, i följd af olika tolkning af en författning under olika tider, rätten att söka rätt blifvit enligt klagandenas påstående afskuren genom anförda utslaget, det vill säga Kongl. Maj:ts den 3 Augusti 1877 meddelade nådiga utslag, hvorigenom Domkapitlets utslag den 24 Mars sistnämnda år undanröjdes. Det vore ju annars vanligt, att om af någon myndighet orätt besvärshänvisning meddelats och blifvit följd, fatalierna dermed icke förlorades, utan ny besvärstid inträdde. Enligt Prostens uppfattning inträdde från den 26 Augusti, då Kongl. Maj:ts nyssberörda utslag kungjordes, ny tid för besvärs anförande öfver kyrkostämmobeslutet den 29 Oktober 1876. För att emellertid söka bringa frågan till slut, och då, efter den 29 Oktober 1876, ett icke öfverklagadt beslut den 13 Maj 1877 mellankommit, innehållande, att för Vestbygge-fjerdningen tvänne folkskolor skulle beräknas, utlyste Prosten ny stämma till den 16 September; och blefvo nya besvär öfver sistnämnda stämmobeslut hos Konungens Befallningshafvande så fort inlemnade, att tiden för besvärs anförande öfver beslutet den 29 Oktober 1876, räknad från kungörandet af det förrbemälda nådiga utslaget, ej heller var ute. Att Prosten, när Konungens Befallningshafvandes utslag öfver nyssnämnda besvär den 2 November 1877 omsider ankommit, ej kunnat hafva synnerlig lust att åter draga frågan inför Kyrkostämman för att bereda de oroliga tillfälle att bråka och processa, på bekostnad såväl af dem, som förut sökt och vunnit ändring, som af Prosten, hvilken i kommunalutskylder betalte mera än åttatio besutenhetsinnehafvare, borde ingen förtänka honom; och han hade begagnat endast den rätt, Kyrkostämmoförordningen lemnade ordföranden att vägra stämma, när enskild den begärde, samt uppgifvit dervid flera skäl till sin vägran, äfvensom lemnat anvisning, huru besvär öfver berörda vägran skulle anföras. Då de orolige fortfarit att i församlingen agitera, hade Prosten omsider låtit införa skriftligen affattad vägran i protokollet vid en stämma, på det att skälen för samma åtgärd måtte blifva allmänt kända, och deri ansåge Prosten sig hafva gjort alldeles rätt. Om någon eller några medlemmar i en församling, yttrade Prosten vidare, påkallade en myndighets mellankomst till rättelse af ett

tillfälligt flertals beslut, kunde väl presten vara skyldig att emot den öfriga delen af församlingen och den legala myndigheten på något sätt låta bruka sig, om också i följd af agiterande en tanklös hop fordrade det? eller vore det blott denna hop och dess ledare, som skulle anses utgöra församlingen, så att de öfrige vore från densamma uteslutna och bannlysta, nemligen Prosten och alla de, som med partimännen ej instämde? Lemnades icke alltid sedan de icke klagande tillfälle att höras? När de klagandes handlingar till församlingen remitterades för förklarings afgifvande, blefvo de ock föredragna och bemötta, så att de ej med skäl kunde klaga deröfver, att de icke klagande ej finge yttra sig, fastän rolerna på det sätt blefvo omvända, att de som ville besvara sig, måste göra det i eget namn och vidkännas umgälderna därför, då det naturligtvis varit dem behagligare att få göra det i församlingens namn och på deras bekostnad, hvilka förut sökt och vunnit ändringen. De klagande yrkade ansvar å Prosten, för det han skulle på ett godtyckligt, olagligt och högst betänkligt sätt kränkt församlingens rättigheter. Prosten vågade dock hemställa, om denna tillvitelse icke med vida större skäl kunnat gifvas honom, om han förfarit efter klagandenas fordran. Såvidt Prosten mäktade inse, hade han i denna fråga ej gjort sig skyldig till någon olaglighet, men väl varit utsatt för hat ock tryck, hvarför man icke borde tanklöst gifva efter, och blifvit anklagad i ändamål att han för framtiden skulle lära sig att vara en slaf under en tanklös hop efter dess ledares ingifvelse.

Någons rätt att på laglig väg samt ärligt och redligt sätt söka ändring, vare sig i församlingens fattade beslut, Domkapitlets eller Konungens Befallningshafvandes utslag, hade Prosten ej på något sätt velat bestrida eller sökt omintetgöra. Den som påstode annat, blefve beviset skyldig. Yttrandet i klagoskriften, att »saken, trots pastors alla försök att förhindra densamma, kommit under Kongl. Maj:ts nådiga pröfning», kunde knappast betraktas annorlunda än såsom tillkommet af ovilja eller oförstånd. Prosten frågade, beträffande dels klagandenas yttrande om fullmagten med de sju tjiosju namnen, den Prosten skulle vägrat utlemna, dels ock tillägget, att han »på något sätt fått densamma i sina händer», huruvida i dessa yttranden skulle ligga en antydning, att Prosten på svikligt sätt bekommit fullmagten, och han frågade vidare, hvarföre det ej omnämnts, huru Prosten fått samma fullmakt i sina händer, då detta varit klagandena väl bekant. Orsaken dertill förmodade Prosten vara den, att detta kantänka icke passat för klagandenas ändamål. En afton i Januari 1878 hade nämnda fullmakt lemnats till Prosten af en namngifven hemmansegare i socknen, hvilken förmält, att namnunderskrifterna

erhållits på det sätt, att personerna lockats och tubbats att underskrifva för ett annat ändamål än det, fullmagten innehöлле, så att der varit i fråga försök till ett dubbelt bedrägeri: folkets bedragande för fullmagtens erhållande och sedan, genom de många namnteckningarna, Kongl. Maj:ts missledande och förmående att gifva ett sådant nådigt utslag, hvarigenom laga kraftvunna beslut om skolväsendets ordnande i socknen skulle på en omväg tillintetgöras. Meningen med öfverlemnandet hade, enligt öfverlemnarens uppgift, varit just den, att den så svikligen tillkomna fullmagten ej skulle komma att begagnas. Hade, frågade Prosten, han, i följd af sitt embete, varit skyldig att befordra ett dylikt dokument, helst en bifogad skrifvelse gifvit stöd åt uppgiften? Prosten ansåge tvärtom, att han skulle hafva gjort orätt, om han efter sådan vunnen upplysning utlemnade den ifrågavarande fullmagten, då det med skäl skulle kunna hafva sagts, att äfven Prosten gillat det svikliga förfarandet. Han hade aldrig tänkt att undertrycka, men väl, när besvären skulle bemötas, bifoga fullmagten till upplysning, huru densamma värfvats, fastän detta bifogande sedan icke skett af skäl, att andra intyg under tiden tillkommit, så att fullmagtens bifogande ansetts mindre nödigt. Prosten hade icke gjort någon hemlighet af att fullmagten funnes i hans händer, utan tvärtom; och att han tillika vetat densannas falska syftemål, hvilket vid utbegärandet jemväl erkänts af en församlingsmedlem tillhörande det emot Prosten stridande partiet, som dock icke velat taga rättelse utan utsändt en ny så kallad budkaffe, hvilken vid Prostens förklaring var fogad, för att tjena till upplysning, huru underskrifter erhöles. En annan församlingsmedlem, som utbegärt fullmagten, hade ej velat mottaga densamma efter den af Prosten gjorda påskriften utan förklarar, att de då skulle upprätta en ny.

I klagoskriften åberopades, att nära fyrahundra underskrifter erhållits å fullmagten för besvärs anförande, likasom klagoskriften hade omkring etthundra tretio namn. Det såge ut, enligt Prostens förmenande, såsom ville ledarne införa den rättsgrunden, att det större eller mindre antalet af namn hädanefter skulle afgöra, hvad som vore rätt eller icke, om en tjensteman vore skyldig eller icke. Vittnade icke detta om medvetande af svaghet i bevisningen hos ledarne? Om ett sådant inre medvetande icke funnits, hvarföre hade ledarne icke så gerna klagat ensamma med sina namn som att under agitation och tubbningar löpa omkring till erhållande af underskrifter af personer, af hvilka, såsom bevisligt vore, många icke vetat, hvad de underskrifvit, utan blott efter uppmaning undertecknat sina namn, i förlitande på den person, som uppmanat dem att skrifva. Skulle de ock icke villigt underskrifva, när

det sades dem, att frågan gälde att söka undslippa »onödiga utgifter, dem Prosten ville pålägga»? Hvarför skulle man kosta på flera skolor, »då det farit fram förut»? o. s. v.; hemställande Prosten i slutet af sin förklaring, om icke handlingarna i detta mål skäligen kunde till allmän åklagare öfverlemnas och de klagande ställas till ansvar, enligt Strafflagens 10 kapitel § 2 och 16 kapitel, på det Prosten måtte vinna skydd i sitt embetes utöfning, och den ene som den andre lära sig, att sådana förfaranden, som de af Prosten framställda, icke omhuldades af lagen, samt ersättning Prosten tilldömas för uppsättning af förklaring i det obefogade klagomålet; hvarförutan Prosten till sist förklarade, att sådan ersättning, om den ådömdes klagoskriftens undertecknare, skulle öfverlemnas såsom bidrag till byggnad af skolhus.

Det vid handlingarna i afskrift fogade utdrag af kyrkostämmoprotokollet den 24 December 1877 upptog de af Prosten anförda skäl för vägran att utlysa Kyrkostämma för att höra församlingen, huruvida besvär borde anföras öfver Konungens Befallningshafvandes utslag den 2 nästförutgångna November i fråga om plats för en ny skolhusbyggnad inom Westbygge fjerding; och voro dessa skäl hufvudsakligen följande: att Kyrkostämman den 13 Maj 1877 beslutade, att Domkapitlets, af Kongl. Maj:t sedermera undanröjda utslag, hvilket öfverensstämde med Konungens Befallningshafvandes nu ifrågavarande utslag, icke borde öfverklagas; att i de underdåniga besvären öfver Domkapitlets nyssnämnda utslag den grundsats uttalats, att vid bestämmande af plats för skolhusbyggnader hänsyn borde tagas till de folkrikaste byarnes läge, från hvilka de flesta skolbarnen kunde påräknas, så att åt dessa barn vägen till skolan blefve den kortaste; att genom besvårs anförande skolhusbyggnadens uppförande ytterligare fördröjdes; att för besvären funnes föga utsigt till framgång emot Folkskoleinspektörens, Domkapitlets och Konungens Befallningshafvandes sammanstämmande, på fakta stödda utlåtanden; att församlingen ej borde indragas i omkostnaderna för omöjliga besvär, hvilka kostnader klagandena sjelfva finge vidkännas o. s. v.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit, fann jag, i likhet med Prosten P., klagandenas påstående, att kyrkostämmobeslutet den 29 Oktober 1876 tagit åt sig laga kraft, i följd deraf att Kongl. Maj:ts utslag den 3 Augusti 1867 undanröjt Domkapitlets utslag den 24 nästförutgångna Mars, och att således först berörda beslut skulle utgjort laga hinder för de beslut och åtgärder, som sedermera vidtagits, icke förtjena afseende, destomindre som under tiden Kyrkostämman den 13 Maj 1877 beslutit, att inom Westbyggefjerding två i stället för ett skolhus borde uppföras, hvarigenom frågan om lämpligaste platsen för skolhus-

byggnaden onekligen inträdt i ett förändradt skick. Deremot kunde jag icke gilla de skäl, Prosten andragit för sin vägran att sammankalla Kyrkostämman, på det att församlingen skulle komma i tillfälle att öfverlägga och besluta, huruvida besvär borde anföras öfver Konungens Befallningshafvandes merberörda utslag, äfvensom förfarandet med den af sjutiosju församlingsmedlemmar undertecknade fullmagten för dylika besvärs anförande.

När i betraktande tages den helgd, all lagstiftning tillmätte vare sig fysisk eller juridisk persons rätt att hos öfverordnad domstol eller myndighet öfverklaga underordnad domstols eller myndighets beslut, kunde, i min tanke, icke någon tvekan uppstå, huruvida lagstiftaren, då han i 10 § af gällande Kyrkostämmoförordning tillagt ordföranden i slik stämma magt att afslå enskild mans begäran om Kyrkostämmans sammankallande, haft för afsigt att medgifva en sådan rätt, då frågan gälde att häfda församlingens okränkbara befogenhet att öfverklaga underordnad myndighets utslag. Denna tvekan vunne i styrka genom den omständighet, att slik klagan skulle fullföljas inom en viss kortare tid, så att det skyddsvärn, lagstiftaren uppstått mot missbruk af ordförandens berörda magt, nemligen den vederbörande medgifna rättighet att öfverklaga slik vägran, blefve overksam i alla de fall, i hvilka såsom i det förevarande klagan öfver ordförandens vägran ej hunne pröfvas och hans misstag, om sådant förelupit, rättas, innan tiden för besvärs anförande i hufvudsaken tilländagått. I dessa fall inträffade onekligen, såsom klagandena anmärkt, att församlingens obestriddliga rätt blefve beroende af ordförandens i kyrkostämman godtycke.

När så vore förhållandet, när en dylik ordförande fått i sina händer en magt, hvars missbrukande kunde medföra så betänkliga följder, borde han deraf åtminstone finna sig manad att med största samvetsgranhet och varsamhet begagna samma magt samt framför allt att icke låta sig beträdas med minsta skynt af partiskhet eller sjelfrådighet.

Huru Prosten P. i förevarande saks behandling motsvarat dessa fordringar, visade en kort granskning af de skäl, han till kyrkostämmaprotokollet den 24 December 1877 anført för sin öfverklagade vägran samt hans förhållande i öfrigt.

Det *första* af nyssnämnda skäl var, att församlingen i Kyrkostämma den 13 Maj 1877, sedan om uppförandet af två skolhus inom Westbygge fjerding öfverenskommelse blifvit träffad, beslutit, att icke öfverklaga Domkapitlets utslag den 24 förutgångna Mars, som bestämde, att ett skolhus skulle uppföras emellan Westbjörka och Röjeräsens byar, på sätt jemväl det ifrågavarande Konungens Befallningshafvandes utslag den

2 November 1877 föreskrefve. Men vigten och den bindande kraften af detta beslut omintetgjordes ju af Prosten sjelf genom sammankallandet af Kyrkostämman den 16 påföljande September, der å nyo upptogs frågan om platsen för skolhusbyggnaden. Församlingens flertal fattade vid detta tillfälle samma beslut som vid Kyrkostämman den 29 Oktober 1876. Häröfver anfördes besvär hos Konungens Befallningshafvande, som genom utslaget den 2 påföljande November ändrade Kyrkostämmans beslut. Församlingen hade obestridlig rätt att öfverklaga detta beslut, men för att kunna utöfva denna rätt måste församlingen höras och lemnas tillfälle att besluta, om denna rätt skulle begagnas eller icke. Detta vägrade Prosten såsom ordförande i Kyrkostämman, och till denna vägran kunde förrberörda beslut å Kommunalstämman den 13 förutgångna Maj, under nyss anförda omständigheter, icke utgöra någon giltig grund.

Det *andra* skälet hemtades från hvad de, som klagade öfver Domkapitlets utslag den 24 Mars 1877 anført, hvilket skulle öfverensstämma med hvad Konungens Befallningshafvandes utslag den 2 November 1877 innehöller, och som med siffror bevisats gifva företräde åt platsen emellan byarne Westbjörka och Röjeråsen, så att de, hvilka anført underdåniga besvär öfver Domkapitlets ofvanberörda utslag, om de skulle anføra besvär öfver Konungens Befallningshafvandes utslag, måste uppträda emot sin i de förra besvären uttalade grundsats. Detta tillika med det som bland de öfriga skälen anfördes om dröjsmål med skolhusbyggnaden och deraf uppkommande olägenheter, derest besvär emot Konungens Befallningshafvandes ifrågavarande utslag skulle fullföljas, om den ringa utsigt dylika besvär hade till framgång, och om de kostnader desamma skulle medföra och som komme att drabba dem, hvilka icke ville i besvären taga del och bland dem Prosten sjelf; allt detta hade förtjent att tagas under öfvervägande vid rådplägningen om, huruvida besvär borde anföras eller ej, men icke bort få gälla såsom grund för vägran att låta en slik rådplägning ega rum. Dessa skäl, under ämnets behandling å en Kyrkostämman med lugn och redighet framställda, kunde hafva afhållit församlingen och måhända jemväl enskilda församlingsmedlemmar från vidare strid om denna fråga, i stället för att denna strid genom ordförandens ovarsamma och egenmäktiga vägran att låta församlingen i ämnet öfverlägga och rådpläga erhöill ökad näring. Men emedan Prosten befarade, att Kyrkostämman skulle besluta att anføra besvär öfver ett utslag, som var honom och de med honom lika tänkande till nöjes, tillgrep han, utan att närmare besinna följderna, den magt, som var honom gifven, för att åt sin åsigt i saken bereda en tidigare seger, än som eljest senare kunnat vinnas. Att denna åtgärd vidtogs med fullt upp-

så att afskära församlingens rätt att klaga öfver det ifrågavarande utslaget, ådagalade Prostens förklaring i denna punkt. I sitt försvar för den öfverklagade åtgärden androg Prosten dessutom, bland annat, att om genom hans vägran att sammankalla Kyrkostämman församlingen gått miste om tillfälle att sig besvära, detta likväl stått öppet för enskilda församlingsmedlemmar, och att, när deras besvär delgifvits de icke klagande församlingsmedlemmarne, desse hade fått tillfälle att sig yttra. Detta utgjorde i stället för försvar ett ytterligare bevis på den själfrådighet, med hvilken Prosten tilltrött sig att godtyckligt styra och ställa med församlingens rätt, ty den rätt, församlingen egde och på ofvan beskrifna sätt mist, var gifven och ovilkorlig, då deremot den rätt, Prosten bjöd i ersättning, var oviss och vilkorlig, beroende derpå, om några särskilda församlingsmedlemmar verkligen anförde besvär.

Såsom nyss vore anmärkt, hade Prosten medgifvit, att enskilde församlingsmedlemmar egde rätt och tillfälle att besvära sig öfver det utslag, hvarom fråga vore; men af hans förfarande med den fullmagt, som för sådant ändamål var utfärdad af sjutiosju församlingsmedlemmar, skönjdes uppenbarligen, att nyssberörda medgifvande icke varit frivilligt utan en följd af bristande magt att det förhindra. Hvad han i det syftmålet kunnat göra, hade han försökt. Detta framginge af hvad handlingarne innehölle och Prosten i sin förklaring tillstått. Han framstälde der den frågan, om han i följd af sitt embete varit skyldig att befordra ett dylikt dokument, och tillade derjente, att om han utleinnat det, hade det kunnat sägas, att han gillat det. Svaret på dessa frågor förmodar jag icke länge behöfva efterletas. Om Prosten frågat sitt eget sunda omdöme och sin oförvillade rättskänsla, skulle han genast fått det svar, att han med det tjenstvilligt erbjudna »dokumentet» icke skulle tagit något slags befattning, emedan han dertill varit fullkomligt oberättigad, ehvad han betraktat sig såsom embetsman eller enskild person. Fullmagten var utfärdad för ett, efter hvad Prosten själf erkänt, lofligt ändamål och undertecknad af personer, som icke stodo under Prostens målsmanskap. Men, invände Prosten, de som undertecknat dokumentet voro med lock och pock dertill trugade af partiledare, som för dem uppgifvit annat ändamål med de tilltänkta besvären, än det verkliga. Det var således ett brott begånget, hvilket det tillkommit Prosten, både såsom embetsman och enskild medborgare, att beifra eller angifva. Men hvilket brott? Jag hade ej funnit annat lagrum derpå tillämpligt än sista momentet i 14 § 22 kapitlet Strafflagen, som innehölle: »förleder man i sviklig afsigt annan till oskäligen rättegång, straffes med böter». I afseende derpå stadgade likväl 21 § i samma kapitel, att nämnda brott

ej finge åtalas af annan än målseganden, hvilken här uppenbarligen var den eller de, som blifvit förledda att underteckna fullmagten. Således hade Prosten hvarken såsom embetsman eller enskild person att derå tala, i följd hvaraf hans minst sagdt obetänkta förfarande ej kunde tjena till annat än att ytterligare uppretta de redan verksamma partilidelserna.

Betraktades i en öfverblick Prostens beteende i denna sak, sådant det i handlingarne och de vaxlade skrifterna framstode, ådagalade det, efter mitt omdöme, att Prosten origtigt uppfattat den ställning, hans embetes natur och värdighet anvisade, i det han, öfvergifvande den plats honom anstått ofvanom partiernas strider, der han kunnat och bort verka till de olika intressenas sammanjemkande, sinnenas blickande och försonande, kastat sig midt in i striden, och det med vapen mera egnade att reta än att såra och nederslå motståndaren, samt sålunda sjelf blifvit, hvad han tillvitat andra att vara, en ensidig partiledare. Jag inginge icke i något bedömande af frågan, hvilketdera af partierna kunde hafva rätten på sin sida, men om äfven detta skulle vara det parti, för hvilket Prosten förde talan, om äfven det brinnande nit, han lagt i dagen, skulle gälla en god sak, kunde dock detta nit näppeligen anses såsom visligt, då det genom hänsynslösheten i valet af sätt och medel för främjandet af sin sak visat sig så olycksbringande för friden och lugnet inom församlingen.

Sammanställes nu detta Prostens beteende med Kyrkolagens bud i 24 kapitlet 23 §, att »kyrkoherden skall beflita sig om att bilägga missförstånd och osämja emellan sina åhörare, när de äro af den art, att det kan ske, andras rätt oförkränkt, och att han derutinnan skall gå med den varsamhet till väga, att han intet gör sig hos någondera delen missäntkt eller tillväller sig öfver dem någon dom», syntes mig Prosten hafva gjort sig skyldig till öfverträdelse af detta lagbud.

I skrifvelse till Domkapitlet af *den 4 Juli 1878* yrkade jag derföre, med stöd af Kongl. Cirkulärbrevet den 7 December 1787, att Domkapitlet, i kraft af Kongl. Cirkulärbrevet den 21 Augusti 1786, måtte, med afseende å hvad jag lagt Prosten till last, göra honom tjenlig föreställning med tillagd förmaning.

Efter föregången skriftvexling meddelade Domkapitlet *utslag den 26 November 1878* af innehåll, att ehuru Prosten, hvad först anginge åtalet i fråga om ofvan omförmälda vägran att utlysa en begärd Kyrkostämma, uti berörda hänseende efter all anledning handlat i bästa afsigt och af nit för folkskoleundervisningen, samt han varit lagligen befogad att vägra stämmans utlysande, likväl och enär berörda vägran varit mindre väl betänkt och ej egnad att bidra till biläggande af upp-

kommen misshällighet i församlingen; alltså och då Prosten med afseende derefter på den befattning, han tagit med ofvan omförmälda af sjutiosju församlingsmedlemmar undertecknade fullnägt, fastän han uppenbarligen jemväl härutinnan handlat i god afsigt, ej heller tillvägagått med nödig betänksamhet; ty och emedan Prosten sålunda uti sitt förhållande till sin församling ej iakttagit sådan varsamhet, som uti 24 kapitlet 23 § Kyrkolagen finnes anbefald, pröfvade Domkapitlet, med tillämpning af Kongl. Cirkulärbrefven den 21 Augusti 1786 och den 7 December 1787, skäligt att derom skriftligen erinra Prosten; och skulle denna erinran honom genom utslaget delgifvas.

De åtal, hvilka varit så långt komna att redogörelse för dem, med iakttagande af här ofvan antydda begränsning, kunnat i denna berättelse upptagas och redovisas, äro denna gång ovanligt få och af ringa betydelse. Klagomålen hafva dock både under detta och närmast föregående år varit till antalet större, än under de år, som gått derförut. Om jag nu icke svikit min pligt och försummat åtala, hvad som skäligen bort åtalas, och om Riksdagens Lagutskott vid granskningen af mina embetsåtgärder icke blundat för en sådan min pligtförgätenhet, skulle af ofvan anmärkta förhållande den slutsats kunna dragas, att klagomålen varit flera än de skäligen anledningarne till klagan. En sådan slutsats vore dock vilseledande, ty utan tvifvel finnas mera befogade anledningar till klagan, än de som blifvit framburna. De sålunda obegagnade anledningarne äro dock af den beskaffenhet, att de icke kunna af den offentliga åklagaren framdragas och bevisas utan biträde af den eller dem, som rönt olägenhet af magtmissbruk, oginhet eller försumlighet hos en eller annan tjänsteman eller myndighet och som således är målsegrande; men, på sätt jag i en föregående berättelse anmärkt, de fleste af dem, som ega fog till klagan, äro i allmänhet obenägne att anmäla och fullfölja sina klagomål. De äro deremot icke så motvillige i fråga om att muntligen yttra sitt missnöje, möjligen också att söka få det uttaladt i en och annan tidning, men att anhängiggöra sina klagomål der, hvarest verklig upprättelse kunde vinnas och rättelse i missbruket till egen och andras bättnad åstadkommas, dertill äro de sällan böjde. Det är svårt att säga, om denna obenägenhet härleder sig från tålmodighet, människofruktan eller liknöjdhet. Ett torde dock få antagas, att de sålunda fördragna rättsförnärmelser hvarken varit så särdeles stora eller så djupt gripande. Deremot finnes en och annan person, som gjort till sin uppgift att klaga, för sig sjelf och för andra, likt och olik, med och utan skäl, vanligast det senare.

Af dessa förhållanden är lätt att finna, det antalet af inkomna klagomål och af de åtal, hvilka de föranledt, väl icke är utan sin betydelse, men ej bör hafva något afgörande inflytande på omdömet om rättstillståndet i landet eller om redbarheten, skickligheten och nitet hos alla våra embets- och tjenstemän i deras olikartade verksamhet.

Vid den utredning af *lagskipningens tillstånd i riket*, som, enligt instruktionen för Justitie-ombudsmannen skall i hans embetsberättelse årligen inflyta, är denna gång såsom den viktigaste företeelsen att omförmäla och till sin betydelse rätt uppskatta den förändring i landtdomarenas ställning, som inträdde i och med beslutet om desse embetsmäns pensionering vid viss uppnådd lefnadsålder och efter ett visst antal tjensteår. I ett så mödosamt arbete som landtdomarenas förslitas krafterna fort och helsan brytes. Såsom det förut varit, har den trötte och sjuklige domaren måst för sitt embetes skötande anlita biträde af andre personer men ändock för att hafva sin utkomst hänga fast vid det embete, han icke förmådde sköta. Deraf måste följa, hvad som också inträffat, att en icke ringa del af rikets domsagor är ut och är in varit skötta af tillförordnade domare. När nu desse, såsom icke ovanligt varit, tids och ofta ombyttes, blef deraf en naturlig följd att göromålens jemna gång rubbades, och ärendenas utredning försvårades och försenades. Jag har i en föregående berättelse visat, huruledes denna omständighet varit en af de mäktigt verkande orsakerna till de »tåta uppskofven», som åter i sin mån vållat den öfverklagade långsamheten i lagskipningen. Dessa olägenheter böra till stor del försvinna, sedan genom pensioneringen åt de äldre och arbetströtte domarena blifvit beredd utväg till uppehälle utan att de längre behöfva stå i vägen för yngre krafters fortkomst. När vidare den redan började delningen af de alltför stora domsagorna till sådana, hvilkas skötande ej öfverstiger en mans höfva, uppnått sitt mål, bör det vara att vänta, det män i sina kraftigaste år skola komma att omhandhafva lagskipningen, sjelfve sköta sina dåmera ej allt för ansträngande domsagor, och att lagskipningens gång derigenom skall blifva jemnare och hastigare utan att derföre lida af bristande ordning, noggranhet och grundlighet.

I icke ringa mån bidragande till lagskipningens fortskyndande hafva, såsom jag i en föregående berättelse omförmält, de genom Kongl. Förordningen den 17 Maj 1872 införda så kallade månadstingen varit. Jag vill nu erinra om, att de kunna blifva det i vidsträcktare mätto, när de kommit i allmänare bruk. Dessa ting föreskrifvas ovilkorligen endast för de dom-

sagor, som bestå af ett eller två härad eller tingslag, men laga hinder möter ej för att i domsagor med flera härad eller tingslag samma mål kan uppnås, derest de särskilda tingslagen förena sig till ett eller två, hvar på exempel finnas. Det ankommer på häradenas eller tingslagens egna innevånare att bereda sig ifrågavarande förmån. Att emellertid den gamla tingsordningen ännu bibehålles på många ställen, der den nya synes vara af häradenas lämpliga belägenhet och andra omständigheter gymnad, kan ej förklaras af annat än bristande insigt om behofvet och nyttan af domstolens tåtare sammanträden, ty vigten af de vanligen förefigfna skälen, såsom längre väg till tinget för parter och vittnen, svårighet att tillgodogöra sig de äldre tingshusen, som genom förändringen komme att blifva öfverflödiga m. m., motväger ej i längden de fördelar, förändringen skulle medföra. Tiden och erfarenheten äro i detta som i så många andra fall goda läromästare och skola inom en ej aflägsen tidpunkt visa sig verksamma äfven i detta afseende.

Några omständigheter, som verka återhållande på lagskipningens gång, enligt hvad jag förut anmärkt, stå ännu kvar i det närmaste oförändrade. De återfinnas i lagens stadganden, i domstolarnes häfdvunna sätt att uppfatta sin ställning till de tvistande parterna samt hos dessa sist nämnde eller förnämligast hos de saksförare, som af dem användas.

I lagens hithörande stadganden är förnämligast att anmärka det efter vår tids förhållande allt för ringa ansvar, som drabbar tredskande parter. Det må blott anföras, att för fyra daler eller två kronor köper sig en svarande part rättighet att trotsa domstolens kallelse och bereda sig längre eller kortare tids anstånd i fullgörande af den aldra klaraste skyldighet. Detta anstånd kan i de trakter af landet, der ting hållas endast en gång om året, utsträckas till ett år, i flera till halft år och i de flesta landtdomstolar till ett tredjedels år. Sedermera är det väl tillåtet att höja detta ansvar medelst vites användande, men ofta nog sker detta utan tillbörligt afseende på sakens vikt och värde för den, som genom vitet skall tvingas till inställelse, så att denne, i anseende till vitets ringhet i förhållande till den summa tvisten gäller, finner sin uträkning vid att trotsa både det först förelagda och de derefter förhöjda vitena under en längre tid, hvarunder vederparten, efter domstolarnes allmännast följda praxis, betungas med skyldigheten att för hvarje gång underrätta den tredskande om det utsatta, förnyade och förhöjda vitet. Slutligen möter betänklighet hos domstolen att tilllämpa vitet, innan utredt blifvit, huruvida den tredskande utan laga förfall uteblifvit och sålunda försuttit vitet. Hvilken olidlig tidsutdrägt härigenom kan uppstå, är lätt att föreställa sig.

Domstolarnes delaktighet i beredandet af tidsutdrägten är till en del antydd genom hvad nyss yttrades om vitenas bestämmande till så ringa belopp, att de icke verka för sitt ändamål. Dertill kan läggas en stundom berättigad tillvitelse för bristande nitälskan att befordra tvisterna till slut, i det uppskof beviljas, der sådant ej bort tillåtas, och de tvistande parterna icke med nog allvarsamt äfventyr tillhållas att fullgöra hvad för tvistens utredning och afgörande nödigt är, och till sist att det kraftigaste medel, lagen anvisat till förekommande af tredska och sakens utdragande på tiden från svarandens sida, nemligen sakens afgörande »efter ty sanning deri utletas kan» eller »på de skäl, käranden företett», af domstolarne icke alltid användes, när det kunnat ske.

Hvad som emot lagens hit hörande stadgande sålunda blifvit anmärkt, måste naturligtvis genom lagstiftning ändras och rättas. Såsom bekant är, befinner sig rättegångsväsendet närmast i ordningen att blifva föremål för Lagberedningens bearbetning. Men om denna bearbetning skall kunna verkställas så snart, som behovet af förbättrad lagstiftning i detta ämne oundgängligen kräfver, är det alldeles nödvändigt, att stadgandena rörande sjelfva rättegången och hvad som med densamma har oskiljaktigt sammanhang behandlas särskildt för sig och icke sammanbindes med frågan om domstolarnes omorganisation. Denna sistnämnda är nemligen en så vidt omfattande angelägenhet och åsigterna derom så stridiga, att årtionden utan tvifvel skola förgå, innan denna reform kan genomföras. Utan allt för stora kostnader låter den sig ej heller verkställas med mindre städerna och landet träda i samverkan, så att landsbygden får del af både de personliga krafter, som i städerna uppehålla rättsskipningen, och af de medel, med hvilka domarena aflönas. En icke oväsentlig svårighet vid en förändring i domstolsorganisationen å landet medförer äfven det förhållande, att den politiska representationen dermed är sammanbunden, enär i regeln hvarje domsaga på landet tillika är valkrets för en ledamot i Riksdagens Andra Kammare. Tages allt detta i betraktande, så lærer min förmodan, att genomförandet af en reform i domstolsorganisationen inom vårt land skall fordra årtionden, icke befinnas osannolik; och under tiden skola de brister, som naturligen måste vidlåda halft annat århundrade gamla stadganden angående rättegångssättet, medföra ständiga olägenheter.

Att de tvistande parterna sjelfva kunna vålla tidsutdrägt i utförandet af deras rättstvister, lærer icke förnekas. När kärande parten är oförnögen att sjelf med nödig reda och tydlighet framställa sina påståenden och bevisen för deras rättmätighet; när han icke dess mindre visar liknöjdhet i fullgörandet af de föreskrifter, domstolen för sakens utredning finner sig böra meddela; när svarande parten tredsкас att inställa sig,

eller gör invändningar men icke förstår eller vill lägga i dagen deras befogenhet; eller när parterna, så kående som svarande, betro sin talan åt saksförare, som äro lika okunnige och liknöjde i fråga om tvisternas nödiga utveckling och dertill äro antagne emot arvode, hvilket bestämes efter antalet dagar, på hvilka de vid domstolen uppvaktat, så att de hafva en gifven fördel af tvistens utdragande på tiden och handläggande vid så många rättegångstillfällen som möjligt; då följer deraf långsamhet i lagskipningen, oförvållad af lagen och domstolen, men för-anledd af parterna sjelfva.

Frågan om *saksförare*, hvilken sålunda kommit på tal, är ej något nytt ämne i mina embetsberättelser. Hon är mer än en gång i dem behandlad. Jag har dervid erkänt vigten och betydelsen af skicklige och samvetsgranne saksförare, när fråga är om lagskipningens utbildande i ett land; huru de kunna underlätta och fortskynda tvistemålen utredning och afgörande, huru de kunna öfvervaka rättegångsordningens behöriga iakttagande vid domstolarne, och huru de kunna bidra till lagarnes följdriktiga tillämpning m. m., men på samma gång har jag likväl påpekat den skada, oskicklige och samvetlöse saksförare kunna åstadkomma. Emellertid har jag förklarat mig icke kunna biträda deras mening, som velat genom uttryckliga lagbud skapa ett advokatstånd i vårt land, och det af flera skäl, bland hvilka för mig det väsentligaste varit, att då en dylik inrättning icke skulle kunna komma till stånd med mindre än dessa saksförare lemnades uteslutande rätt att utföra alla rättegångar, så att den enskilde helt och hållet förmentes att sjelf tala och svara för sig vid våra domstolar, jag ansett detta allt för mycket strida emot vårt folks faderneärfda tänke- och föreställningssätt. Mig har frivillighetens väg tyckts vara den rätta till uppnående af det önskade och önskvärda målet, och jag har uttalat den förhoppning, att i den mån behovet af lagfarne rättegångsbiträden blefve mer och mer kämbart och i följd deraf allmänheten villig att för ett sådant biträde betala hvad skäligt kunde vara, allt flere och flere af landets jurister skulle egna sig åt en slik verksamhet. Denna förhoppning har ej heller kommit på skam, ty onekligen är tillgången på lagfarne saksförare under de senaste tio åren icke obetydligt ökad. Detta förhållande synes mig kunna räknas såsom en förbättring i lagskipningens tillstånd*).

Den andel, öfverrätterna hafva i lagskipningens långsamhet, må en annan gång blifva föremål för undersökning.

*) Såsom en ur verkligheten gripen bild af lagskipningens närvarande tillstånd må här lemnas plats åt nedanstående skildring, hvilken blifvit mig meddelad af en med ämnet fullt förtrogen per-

I lagskipningens intresse och till främjande af den så viktiga enheten i lagarnes tillämpning vid de särskilda domstolarne i landet har jag trott mig böra vedervåga ett och annat försök att utreda och besvara några frågor, om hvilka jag, företrädesvis under mina embetsresor, funnit olika meningar bland domarena rådande.

son, och som visar, huru det tillgår eller åtminstone kan tillgå vid handläggningen af civila mål i Stockholms Rådstufvurätt.

Sedan ett dylikt mål blifvit i vederbörlig ordning instämmt, beskrifves dess behandling inför domstolen sålunda:

»*Första rättegångsdagen.* Käranden kommer tillstådes, men Svaranden utblifver. Käranden begär föreläggande för svaranden att å annan dag tillstådeskomma vid vite. Derest käranden ej åtagit sig att delgifva svaranden beslutet, uppstår vanligen olika meningar bland rättens ledamöter. En bifaller kärandens begäran, en annan förklarar, att svaranden skall åläggas tillstådeskomma vid afventyr att målet ändock afgöres. En tredje (kanhanda) bifaller kärandens framställning, men ålägger honom att delgifva beslutet.

»*Andra dagen.* Käranden tillstådeskommer, svaranden är borta. Åro parternas advokater goda vänner, inträffar ofta, att kärandens ombud förklarar, det han ej kunnat delgifva svaranden beslutet, utan begär anstånd dertill.

Med denna lek kan fortsättas flere rättegångsdagar, om ej domstolen gör slut derpå.

»*Tredje eller följande rättegångsdagen.* Begge parterna tillstådeskomma och svarandens ombud begär 14 dagars eller 3 veckors anstånd att rådföra sig med sin hufvudman, eller att granska fordringshandlingen, hvilken vanligen utgöres af en räkning på 2 å 3 rader.

»*Rättegångsdagen derefter.* Endera parten utblifver. Är det käranden, som utblifvit, torde domstolen förelägga honom, att nästa rättegångsdag anföra och styrka allt hvad han aktar nödigt, vid äfventyr att vidare uppskof för ändamålet ej meddelas. Är det deremot svaranden, som utblifvit, så torde honom på kärandens begäran föreläggas nytt vite för inställelsen och beslutet derom skall delgifvas af käranden; med hvilken lek sedermera kan fortsättas till dess domstolen omsider på något sätt afklipper densamma. Tänk om oss nu det märkvärdiga fallet, att sedan än den ena, än den andra parten utblifvit vid senare rättegångsdagar, samt domstolen förelagt begge parterna att slutligen anföra och styrka allt hvad de vidare akta nödigt, vid äfventyr att ytterligare uppskof för ändamålet ej meddelas, så kommer å domsdagen eller några dagar förut endera parten och inlemnar en skrift med vidfogade handlingar, hvilka han begär skola läsas och prövas innan dom afkunnas. Härvid förfara domstolsafdelningarne olika: är skriften ingifven på förhand, kallas vanligen motparten att på domsdagen sig inställa och derå svara. Sker deremot inlemnandet först å domsdagen, ega tvänne olika förfaranden rum. Det ena, att domstolen förklarar, att då den utblifne ej haft skyldighet att å sagde dag sig inställa och derföre ej tillstådes vore, något afseende å de ingifna skrifterna ej kunde fastas, utan den beslutade domen afkunnas.

Detta förfarande har sannolikt af högre rätt ogillats, ty numera förfares vanligen på följande sätt: domstolen förelägger den utblifna parten viss dag att gemmåla hvad de ingifna handlingarne innehålla, vid äfventyr, att saken ändock afgöres. Från denna sålunda utsatta dag kan en hel serie af rättegångsdagar och vittnesförhör uppstå. Har nu en part förlorat alla andra utvägar att få uppskof, så begär han justering af protokollet å annan dag, om det är något vidlyftigt, och då kan samma ringdans börjas ånyo.

Härmed är ej sagdt, att allt detta oskick förekommer i hvarje mål, lika litet som att ju månet oskick finnes, som här ej blifvit ihågkommet. I de flesta mål, synnerligast de som skötas af de bättre bland sakförarne, begagnas dylika konstgrepp blott i ringa mån eller alldeles icke. Ej heller torde uti något mål alla de anmärkta otillbörligheterna på en gång förekomma. Man torde vilja kasta

Det är naturligtvis vid tillämpningen af nya lagar, under första tiden och innan någon bestämmd praxis hunnit utbildas sig, som dessa tvistefrågor, eller kanske rättare tvifvelsmål rörande lagstiftarens mening uppstått, och de röra sig omkring *Kongl. Förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 Juni 1875, Kongl. Förordningen angående inteckning i fast egendom, af samma dag; Kongl. Kungörelsen, huru lagfarts- och inteckningsböcker skola inrättas och föras, den 14 September 1875, äfvensom en § i Kongl. Förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradssting den 17 Maj 1872.*

Bland frågor, som framkallat dylika tvifvelsmål, må först upptagas den: *huru förfaras skall i vissa fall, då till förnyelse företes inteckningar för jordafsöndringars bestånd.* Det händer icke så sällan, att en person, som fått åt sig upplåten för viss tid, för lifstid eller för alltid, en jordrymd från ett hemman, öfverlåter af denna jordrymd vissa delar åt andra personer. Låt förste upplåtaren af jordrymden heta A. och den, till hvilken upplåtelsen skett, B. B. har sökt och vunnit i A:s hemman, från hvilket afsöndringen skett, laga inteckning för densammnas bestånd. Sedermera har B. från den afsöndrade jordrymden, som innehållit t. ex. 30 tunnland, aflåtit till C. tio tunnland, till D. tio tunnland o. s. v. Både C. och D. hafva, till säkerhet för beståndet af aftalen med B., äfvenledes sökt inteckning i A:s hemman, och dessa inteckningsansökningar hafva — så underligt det än kan låta — någon gång beviljats utan A:s hörande. Nu uppträda C. och D. vid Häradsrätten och begära förnyelse af de inteckningar, de på nämnda sätt bekommit. Det upplyses, att B. nyss förut sökt och vunnit förnyelse af den inteckning, han eger i A:s hemman till säkerhet för upplåtelsen af hela den afsöndrade jordrymden, och denna inteckning har sålunda redan influtit i inteckningsboken och kvarstår der allt framgent utan att behöfva förnyas. Skola, vid sådant

skulden till det anmärkta på domstolen, men då begge parterna äro ense om det begärda uppskofvet, lär domstolen icke vid många tillfällen kunna detsamma afslå. Vidare är att märka, att Stockholms Rådstufvurätt, vid behandling af vanliga tvistemål, arbetar på fyra afdelningar, hvardera bestående af fyra eller fem ledamöter, samt af ungefärligen samma antal extra domare. Huru skall öfverensstämmelse i behandlingen i dessa frågor kunna åstadkommas, då en hvar kan åberopa ett Hofrättens eller Kongl. Maj:ts prejudikat för sin mening?»

Ett sådant oeffterrättlighetstillstånd i lagskipningen påkallar uppenbarligen lagstiftningens snara mellankomst till åstadkommande af allvar, ordning och nödig skyndsamhet i rättstvistemans utredning och afgörande, ty på annan väg lär detta viktiga mål icke ernås.

Det måste dock erkännas, att knappast i något rättssamhälle inom landet berörda oskick gått så långt och vunnit den fulländade utbildning som i hufvudstaden, tack vare den mängd af oskicklige, orätrådige och vinningslystne sakkörare, som der fått sedan långliga tider tillbaka ohejdadt drifva sitt spel; men utan tvifvel gör sig behöfvat af rättegångslagarnes snara omarbetande öfverallt, så i stad som land, allt mer och mer kämbart.

förhållande, C:s och D:s inteckningar förnyas och för hela den tid upplåtelsen räcker upptaga plats i inteckningsboken? Först och främst är dessa inteckningars giltighet mer än tvifvelaktig, då de tillkommit utan jordegarens vetskap, men, äfven om han varit hörd och således nämnda brist ej vidlåder dessa rättshandlingar, äro de i allt fall öfverflödiga, såsom redan inbegripna i den inteckningssäkerhet, B. eger. Deras förnyande och, i följd deraf, intagande i inteckningsboken medförer ej allenast nämnda boks belastande med onödiga anteckningar, utan i de gravationsbevis, som öfver A:s hemman komma att utfärdas, skola dessa värdelösa gravationer allt framgent skyldra. Det är derföre ej underligt, om, såsom jag förnummit, en och annan domare varit tveksam, huru han i detta fall rätteligen bort handla, och jag känner exempel på, att dylika förnyelseansökningar blifvit på ofvan antydda skäl afslagna.

Men emot ett förfarande af sist nämnda art uppreser sig den allmänt vedertagna åsigten, att vid intecknings förnyelse någon pröfning af inteckningens giltighet ej får ifrågakomma, hvilken åsigt, i min tanke, grundar sig på en riktig uppfattning af lagens stadgande i detta ämne. Inteckningslagens 20 § föreskrifver nemligen: »vill någon låta förnya inteckning, uppvis hos Rätten i hufvudskrift den handling, hvarå inteckningen är beviljad, och skrifve Rätten inteckningsförnyelsen derå». Genom denna påskrift bestyrkes, att inteckningen inom den utsatta tiden af tio år blifvit för förnyelse uppvisad, såsom 19 § i samma lag föreskrifver. I sammanhang härmed har jag hört den frågan framställas, om icke, när inteckning skall förnyas, Rätten har befogenhet och skyldighet att tillse, huruvida inteckningsåtgärden redan i sin uppkomst varit en nullitet, såsom när inteckning blifvit beviljad i egendom, hvilken icke får intecknas, t. ex. i Kronans jordegendom. Det är nemligen ingalunda utan exempel, att förr i tiden, då icke den uppmärksamhet och noggrannhet i pröfningen af inteckningsansökningar egde rum, som nu iakttages, inteckning blifvit beviljad i hemman af krononatur. Mig synes, att här ej är bättre skäl för domstolen att ingå i pröfning af inteckningens laglighet, än i det fall, att inteckningen tillkommit utan jordegarens hörande och bifall. Det finnes nemligen en djupare grund för den åsigt, att domstolen icke eger pröfva inteckningsförnyelsens behörighet i annat afseende, än i fråga om tiden, och det är den, att vid ett sådant tillfälle hvarken nödige personer ej heller nödiga bevisningsmedel äro för handen. Och att föreskrifva, det den, som söker inteckningsförnyelsen, sjelf skall vara personligen närvarande tillika med egaren till den intecknade jorden, samt att desse skola hafva med sig nödiga handlingar för att styrka inteckningens laga behörighet, när hon först beviljades,

skulle vara att göra denna formalitet alltför besvärlig och kostsam, utan motsvarande nytta, då så sällan inträffar, att in-teckningsförnyelse gifver anledning till en dylik undersökning.

Men antages det, att dylika förnyelser kunna och bära försiggå utan annan åtgärd från domstolens sida än tillbörligt aktgifvande derå, att in-teckningsförnyelse ej beviljas, derest tio år förflutit efter det in-teckningen beviljades eller senast förnyades, och att följaktligen, för att återgå till ofvan anförda exempel, C:s och D:s ansökningar om förnyelse af deras in-teckningar i A:s fastighet skola utan vidare pröfning beviljas och i in-teckningsboken införas, då kan med skäl spörjas, huru en fastighetsegare, som på ett eller annat sätt fått sin egendom belastad med obehöriga och onödiga in-teckningar, skall bära sig åt, för att kunna från dem frigöra sin fastighet? Härvid måste stadgandet i 10 § In-teckningslagen utan tvifvel gälla, så att med samma påföljd som jäf kan göras emot in-tecknings beviljande, kan det äfven göras emot in-tecknings förnyelse; men om fastighetsegaren eller den, som för fastigheten lagligen eger tala, icke är tillstädes eller vet af när förnyelsen kommer i fråga och är i tillfälle att dervid göra jäf, måste han i alla händelser, och när helst han vill, kunna instämma innehafvaren af den obehöriga eller onödiga in-teckningen och yrka dennas dödande. På detta sätt får domstolen de nödiga personerna inför sig, och desse komma i tillfälle att fullständigt utreda sakförhållandet, så att domstolen deröfver kan meddela ordentligt domslut.

Om mängden af dylika in-teckningar till säkerhet för jordafsöndringar under olika former får man en ungefärlig föreställning, då jag meddelar, att i ett härad (Sunnerbo), som dock nu mera utgör en domsaga, endast vid ett ting, höstetinget år 1845, meddelades 1244 dylika in-teckningar, af hvilka 104 rörde jordafsöndringar för alltid, 854 dylika afsöndringar för viss tid eller lifstid och 286 undantagskontrakter. Dervid är dock att märka, det nämnda in-teckningsprotokoll var ett bland de största, jag i något häradsarkif påträffat, och att Kongl. Förordningen den 9 November 1844, som först uttryckligen föreskref, att alla handlingar, hvarigenom nytjande- eller besittningsrätt till hus eller jord på landet blifvit på viss tid uppläten, skulle hos Häradsrätten in-tecknas, tillika stadgade, att sådan in-teckning borde verkställas före 1845 års slut. Samma lagbud har naturligtvis frambragt samma verkan öfver hela landet, och vid 1885 års slut hafva troligen in-teckningsböckerna vunnit en oberäkneligt stor tillväxt. Det vore derföre särdeles önskvärdt, att de fastighetsegare, som veta eller kunna skaffa sig kunskap om, att obehöriga in-teckningar belasta deras fastigheter, ville ju förr

desto heldre söka att i ofvan antydda ordning befria sina fastigheter från denna last och tunga och på samma gång in-teckningsböckerna från en mängd af onödiga anteckningar. —

En annan fråga, som vid afgörandet väckt tvekan, är den, huru med lagfarten skall förfaras, när en arflåten hemmansdel är så liten, att den icke tål delning, och arfvingarne äro flere. Vid sådant förhållande måste hela hemmansdelen lösas af någon bland arfvingarne eller säljas till annan, men innan den, som löst eller köpt hemmansdelen, kan å densamma undfå lagfart, måste hans fångesmän lagfara med sitt fång. Skall då en hvar, som eger en del, den lagen icke tillåter honom att besitta, likväl betungas med kostnader för lösen af lagfartsprotokoll och bevis? och skall en hvar af dem upptaga ett rum på hemmansdelens upplägg i fastighetsboken? eller får gemensam lagfart ega rum för alla delegare, som afstått sin lott, naturligtvis med uppräknande af hvars och ens namn och andel i den försålda hemmansdelen och anteckning härom i ett och samma rum å upplägget? Jag har sett begge åsigtorna tillämpade; men det har synts mig som då sistnämnda förfaringssätt är det enklaste och billigaste, icke leder till oreda i eganderättsföljden och tillika medför besparing af utrymmet i fastighetsboken, detsamma skulle vara att före-draga. Samma ordning skulle också kunna följas då, i fråga om större jordegendomar, flera arfvingar, före arfskiftet eller innan de tillträdit sina lotter, taga lösen af någon bland arfvingarne eller gemensamt sälja egen-domen till annan person. Härvid uppfylles lagens bud om fångets lag-farande, men utrymme sparas i lagfartsboken. Visserligen kan deri-genom vållas någon minskning för Kronan i stämpelafgift och för do-maren i lösen, men att endast till förekommande häraf belasta arfvin-garne eller säljarena med onödiga kostnader och besvär skulle icke öfver-ensstämma med lagstiftarens uttalade åsigt, när lagfart å arffallen fastig-het påbjöds, att nemligen denna skyldighet, som endast hade till ändamål att befrämja ordning och reda i eganderättsförhållandena, borde göras för vederbörande så litet betungande som möjligt. —

I ytterligare en punkt har jag försport villrådighet om lagens mening, men detta i ett fall, som sällan lärer förekomma, och derföre mest för sällsamhetens skull må omnämnas.

I In-teckningslagens 38 § stadgas, att utmätning af fast egendom för fordran, som icke blifvit in-tecknad, skall anmärkas uti in-tecknings-protokollet vid den rätt, hvarunder egendomen lyder, och att förthy utmätningförrättaren har att genast å landet till domaren, och i stad till rätten, insända bevis om utmätningen och beloppet af den fordran, för hvilken utmätningen skett; hvarefter beviset skall uppläsas och i in-teck-

ningsprotokollet införas, på landet å nästa rättegångsdag under lagtima ting, och i stad å nästa rättegångsdag för in-teckningsärenden. Nu hade inträffat, att till en domare å landet inkommit ett dylikt bevis öfver förrättad utmätning af en fastighetsdel för en mängd fordringsposter, bestående hufvudsakligast af rättegångskostnader och vittnesersättningar, tilldömda flera personer. Tvekan uppstod nu, huruvida utdrag ur in-teckningsprotokollet angående berörda anmälan skulle expedieras till alla fordringsegarne, bland hvilka funnos de, som icke hade så stor fordran som lösen för protokollsutdraget utgjorde. Då desse fordringsegare, på grund af 17 kap. 9 § 6 mom. Handelsbalken jemfördt med Kongl. Förordningen angående förändrad lydelse af nyssnämnda § den 16 Juni 1875, genom utmätningen vunne förmånsrätt för sin fordran, hade de onekligen i saken del och skulle derföre kunna anses skyldige, liksom de, om de det begärde, vore berättigade att lösa ett slikt protokollsutdrag; men då ofvan anförda § af In-teckningslagen föreskrifver, att det är utmätningförrättaren, som skall till domaren insända beviset, torde det också vara formelt riktigast att protokollsutdraget till honom allena expedieras, derest icke några fordringsegare äska att bekomma exemplar deraf. —

Till sist må här i betraktande tagas de tvifvelsmål, som yppat sig vid tillämpningen af 12 § af In-teckningsförordningen. En landtdomare har i detta ämne till mig inlemnadt en framställning, hvilken, då hon med reda och klarhet utvecklar åsikter, som torde vara allmänna rådande, än jag kunnat utröna, och rörer viktiga frågor, förtjenar att här intagas. Hon är af följande lydelse:

»Kongl. Förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 Juni 1875 innehåller oika bestämmelser för de fall, att den sökta in-teckningen af en eller annan orsak icke kan af Rätten beviljas. Man finner deraf, att i de händelser, som omförmälas i §§ 4 och 9, ansökningen skall *afslås*, samt att, enligt §§ 5 och 10, densamma bör *förklaras hvilande* till dess antingen jordegaren blifvit hörd eller den rättegång, hvartill hänvisning gifvits, blifvit afgjord.

»Men för det fall, hvarom handlas i § 12, finnes ingen bestämd föreskrift, hvaraf domaren kan hemta någon ledning, huru med ärendet skall förfaras, då, såsom det synnerligen ofta inträffar, jordegarens åtkomst alldeles icke eller endast ofullständigt styrkes. Det heter nemligen endast, att in-teckningen *»ej må beviljas»*; och blott för det speciela fall, att lagfart är sökt, men ännu ej beviljad, är det föreskrifvet, att ansökningen skall förklaras hvilande.

»Är nu åtkomsten icke styrkt, stannar man i en nästan fullständig

villrådighet derom, huruvida inteckningsansökningen bör förklaras hvilande eller genast afslås. För den förra utvägen talar visserligen analogien med §§ 7 och 10 i Lagfartslagen, enligt hvilka lagfartansökan under enahanda förhållanden skall förklaras hvilande; men då det å andra sidan i 2 mom. af § 12, såsom ett särskildt tillägg till den allmänna föreskriften, stadgas, att i det fall, då lagfart är sökt men icke beviljad, ansökningen skall förklaras hvilande, så synes deraf ex contrario den slutsatsen böra dragas, att ett annat förfaringssätt skall iakttagas, när åtkomsten icke ens på detta sätt blifvit ådagalagd; och detta förfaringssätt kan då icke gerna vara något annat än att afslå ansökningen. Man saknar nemligen hvarje anledning att höra egaren, hvilket enligt lagen bör ske, blott när något tvifvel uppstår rörande sjelfva den handlung, på grund hvaraf inteckningen sökes.

»De antydningar rörande denna fråga, hvilka förekomma i motiven till förslaget till inteckningslag, gifva i nu anmärkta hänseende föga ledning. Utí motiven till Kongl. Maj:ts nådiga proposition den 5 Februari 1875 heter det allenast, att stadgandet i senare mom. af § 12, att inteckningsansökningen i der omhandlade fall skall förklaras hvilande, »är att härleda från de grunder, som blifvit följda i förslaget till författning angående lagfart». Dessa uttryck innebära enellertid ingen upplysning om de grunder, som böra följas i fråga om 1 mom. af samma §; och någon sådan torde ej heller kunna hemtas af en ledamots yttrande vid lagförslagets granskning i Högsta Domstolen, att enligt hans åsigt sökanden genast vid ansökningens framställande borde styrka, att gäldenären fått lagfart å fastigheten, »vid äfventyr att ansökningen eljest afslås». Vid Riksdagens förhandlingar, som föregingo lagens antagande, förekom icke något yttrande i detta afseende.

»Såsom af det nu anförda synes, befinner sig alltså frågan om tolkningen af ofvan berörda lagstadgande i ett nästan helt och hållet outredt skick; och likväl är den synnerlig vigtig. Ty då, enligt 17 kap. 9 § 1 mom. Handelsbalken, intecknings förmånsrätt skall räknas från den dag, densamma vid Rätten sökes, kommer bestämmandet af denna tidpunkt att helt och hållet bero derpå, huruvida ansökningen förklaras hvilande eller genast afslås: i förra fallet räknas förmånsrätten från den dag, inteckningen *först* söktes, men i senare fallet först från det ansökningen å nyo framställdes och med detsamma beviljades.

»När nu en sådan ansökan framställes, utan att gäldenärens åtkomst är vederbörligen styrkt, kan domaren, med ledning af den ofta omtalade 12 §, gå till väga på ettdera af två olika sätt. Antingen försöker han — med den ringa ledning för hans omdöme som lagen gifver —

pröfva, om ansökningen bör förklaras hvilande eller afslås, och meddelar då ett bestämdt beslut i någondera riktningen eller ock — och detta torde man i de flesta fall anse såsom den försigtigaste och närmast till hands liggande utvägen — kommer beslutet att innehålla, att Rätten finner inteckningen »icke kunna beviljas».

»Men båda dessa utvägar medföra allvarsamma olägenheter, som i sanning påkalla lagstiftningens ingripande. Om den förra utvägen anlitas, eller ansökningen uttryckligen förklaras hvilande eller afslås, så har i och med detsamma den viktiga frågan om inteckningens förmånsrätt gjorts beroende af en pröfning, som, efter hvad ofvan visats, i så hög grad ankommer på domarens subjektiva omdöme, att den nästan förtjenar benämningen godtycke. Och då en så viktig rättighet, som företräde till betalning ur fast egendom, i ett ordnad rättssamfund icke bör hvilas på så lösa grunder, synes alltså detta sätt att tolka lagen icke kunna under något förhållande godkännas. Der åter domaren, i öfverensstämmelse med lagens egna ord, förklarar den sökta inteckningen »icke kunna beviljas», blifver genom ordalagens tvetydighet fältet lemnadt öppet för mångahanda svårigheter och tvister vid blifvande likvider och försäljning af fastigheten, särskildt vid utnätningssauktion, och jemväl i det fall, hvarom § 15 Inteckningslagen handlar. Härtill kommer ock omöjligheten för domaren att lemna verkligt upplysande gravationsbevis, då man icke vet, om en inteckning, hvilken förklarats ej kunna beviljas, skall upptagas såsom besvärande fastigheten, eller, der den slutligen blifvit beviljad, å hvilken dag den skall angifvas såsom sökt.

»Hvad som nu blifvit anfördt synes vara af den stora vikt, att en lagförklaring eller ändring af det omhandlade lagrummet är af behovet påkallad, innan ännu olägenheterna af dess tvetydighet hunnit medföra allt för menliga följder. Beträffande den riktning, i hvilken en sådan förklaring eller ändring bör gifvas, synes, med afseende å lagens anda i allmänhet och i öfverensstämmelse med Lagfartslagens föreskrift, det lämpligaste vara, att inteckningsansökningen förklaras *hvilande*, möjligen med utsättande af någon viss tid, inom hvilken åtkomsten skall styrkas, vid äfventyr att ansökningen eljest afslås eller anses förfallen.

»Uti ännu ett annat afseende, som i viss mån sammanhänger med det, hvarom här ofvan talats, saknas i § 12 Inteckningslagen nödiga bestämmelser. Det inträffar nemligen ganska ofta, att, då t. ex. inteckning sökes i ett helt mantal, gäldenärens åtkomst finnes styrkt till allenast ett halft mantal. Frågan är då, om domaren bör genast bevilja inteckning uti halfva hemmanet, och öfver inteckningsansökningen, i hvad den rör den återstående hälften, besluta på något af de här

ofvan angifva sätten. Gör han det, vinner man åtminstone den fördelen, att långgifvaren erhåller någon, om än ringare säkerhet, för sin fordran, hvilken kanske redan förefinnes, om låntagaren uppburit den förskrifna summan. Men deraf följer äfven, att, om in-teckningsansökningen be-träffande den andra hälften af hemmanet afslås, en in-teckning för samma skuldebref gäller med olika förmånsrätt i delar af samma hemman; och detta förhållande kan icke annat än medföra en betänklilig oreda i för-hållandena, då den in-tecknade hemmansdelen icke kan på något bestäm-dare sätt skiljas från den, hvori in-teckningen icke blifvit beviljad. Med-delas åter det beslut, att ansökningen icke ens till någon del kan bi-fallas, förr än åtkomsten till hela hemmanet blifvit styrkt, — hvilket väl ur strängt formel synpunkt torde vara det riktigaste — kan detta ofta, utan motsvarande fördel, medföra känbar olägenhet för båda kon-trahenterne, om t. ex., der jorden beräknas i brutna hemmantal, åtkomst saknas till blott någon obetydlig bråkdelen, hvars in-tecknande icke i någon nämnvärd mån skulle öka den utfästa säkerheten, hvilket i syn-nerhet vid in-tecknande af arrendekontrakt kan vara händelsen.

»Äfven i detta hänseende synes alltså en förklaring af lagens mening vara behöflig; och den torde lämpligast kunna meddelas i sammanhang med den förut anmärkta frågan, af hvars besvarande på det ena eller andra sättet då komme att bero, i hvilken riktning den nu antydda lag-förklaringen skulle gifvas».

Då jag emellertid ansett mig icke böra vidtaga någon åtgärd för att tillvägabrunga de af framställningens författare nödiga ansedda förkla-ringar eller förändringar uti den ifrågakomna lagen, är jag skyldig att för denna underlåtenhet andraga mina skäl.

När — heter det i framställningen — ansökan göres om in-teckning i en fastighet utan att egarens åtkomst är vederbörligen styrkt, kan domaren gå till väga på ettdera af två sätt: antingen afslå ansökningen eller förklara henne hvilande eller ock förklara, att in-teckningen icke kan beviljas.

Till en början anmärker jag i förbigående, att det sistnämnda sättet, eller att förklara det in-teckningen ej kan beviljas, icke bör i något fall användas, emedan det är tvetydigt och kan betyda lika väl att ansök-ningen afslås som att hon förklaras hvilande, hvilket förhållande vid åtskilliga tillfällen, t. ex. vid utfärdande af gravationsbevis, kan vålla för-villelse. Men det finnes ett tredje sätt att gå till väga, som undanrödjer de flesta af nämnda bekymmer; det är att *uppskjuta* ansökningens pröf-ning och lemna sökanden rådrum att styrka egarens åtkomst till den ifrågavarande fastigheten. Jag vet väl, att den åsigt hos en och annan

domare är rådande, att då hvarken i lagfarts- eller inteckningslagen talas om frågors uppskjutande, detta skulle vara otillåtet, så att alla ansökningar i dessa ärenden måste antingen afslås eller förklaras hvilande. Denna åsigt torde dock icke i nyssnämnda omständighet hafva en tillräcklig grund. Uttrycket »förklara hvilande» i stället för att »uppskjuta» synes vara valdt derföre, att ärendet icke utsättes att åter företagas på en viss dag eller på det eller det efterföljande tinget eller rättssammanträdet, hvilket deremot vanligen är fallet, när ett ärende uppskjutes. Dessa olika uttryck beteckna således icke alldeles samma sak och det ena behöfver derföre icke utesluta det andra. Och då tvistemåls och brottmåls uppskjutande för hvarjehanda orsaker är tillåtet, enligt den allmänna rättegångsordningen, en tillåtelse, som, före 1875 års inteckningsförordning, äfven gällt sådant ärende, hvarom här är fråga, och nämnda förordning ej uttryckligen förbjuder detta förfaringssätt, synes mig icke ringaste skäl finnas att anse uppskjutandet af ett inteckningsärende från ett ting eller rättssammanträde till ett annat såsom förbjudet. Men om det således är tillåtet att uppskjuta ett inteckningsärende, följer likväl deraf icke, att dylikt ärende skall i hvarje fall kunna uppskjutas. När detta bör ske, pröfve domaren, och denna pröfning behöfver icke vara godtycklig i detta fall mera är i så många andra, om hvilka det i vår lag heter »pröfve domaren». Här kunna fullt objektiva skäl för afslag eller uppskof finnas för handen. Sökanden företer t. ex. bevis, som göra egarens laga åtkomst till den ifrågavarande fastigheten antaglig, och erbjuder sig att skaffa flera och kraftigare sådana bevis, derest rådrum honom lemnas. Då finnes ju fullt giltigt skäl att meddela uppskof till begränsad tid och, der så pröfvas nödigt, med föreläggande för sökanden af det äfventyr att, derest bevisningen ej är fullgjord till utsatt tid, ärendet pröfvas i då befintligt skick. Kan åter sökanden icke förete något slags bevisning, som gör egarens laga åtkomst till fastigheten ens sannolik, eller förklarar sökanden, att han saknar alla åtkomsthändlingar, eller är egendomen sådan, att inteckning i densamma ej kan lagligen ega rum; då bör naturligtvis ansökningen genast afslås.

Nu kommer — såsom den ifrågavarande framställningen jemväl förutsätter — en sökande och begär inteckning i en fastighet, men kan ej styrka egarens laga åtkomst till mera än en bråkdel af samma fastighet. Här må domarens förfarande bero af sökandens önskan. Önskar han inteckning i den bråkdel af fastigheten, till hvilken han styrkt egarens åtkomst, bör den beviljas honom. Önskar han åter icke detta, utan vill hafva uppskof för att styrka åtkomsten till hela fastigheten eller någon större del deraf, bör sådant honom icke förnekas, om han visar goda

skäl för det antagandet, att han verkligen skall kunna fullgöra hvad han tagit på sig. Annars lemnas honom valet af in-teckning i den del, till hvilken åtkomsten blifvit styrkt, eller ock afslag på ansökningen. Erhåller han in-teckning i bråkdelen, och kommer han sedan och söker i den återstående delen af fastigheten eller större del deraf in-teckning för samma skuldebref, bör den honom beviljas, i den mån han gitter styrka egarens laga åtkomst, och kan bevis om denna senare in-teckning skrivas å samma skuldebref, lika väl som dylika särskilda anteckningar göras å skuldebref, för hvilket in-teckning beviljas i fastigheter, belägna i olika tingslag. Härigenom synes ej andra eller större svårigheter vid liqviden efter fastighetens försäljning — vare sig det skeit efter utmätning eller konkurs — än som eljest uppstå för den, som i slik egendom eger flera in-teckningar, hvilka utgå med olika förmånsrätt. Om ock, såsom i den ofvan intagna framställningen antydes, nyss berörda svårighet skulle uppstå äfven derigenom, att vid in-teckning af en dylik bråkdelen af en fastighet det icke blefve möjligt att »på något bestämdare sätt skilja den del af fastigheten, i hvilken in-teckningen vore beviljad från den, hvori in-teckningen icke vore beviljad», tillåter jag mig anmärka, att ett likadant förhållande inträffar, derest den, i hvilkens fastighet in-teckning sökes, icke eger mera än en bråkdelen i fastigheten och in-teckning följaktligen icke kan begäras i större del. Icke får väl in-teckningen för den orsaks skull vägras. Och huru ofta inträffar icke sådant i fråga om större bruks- och landtegendomar.

På det sätt jag här antydt, torde den ifrågakomna § 12 af In-teckningslagen låta sig tillämpas. Så hafva ock flere domare, hvilka jag tillfrågat om deras åsigt uti förevarande fråga, uppfattat nämnda lagbud.

Emellertid blifva följderna af den ena eller andra uppfattningen och tillämpningen af meranämnda paragraf af ringare betydelse i samma mån som det förfarande, hvilket på senare tider börjat iakttagas och efter nya In-teckningslagen tyckes förutsättas såsom det vanliga, nemligen att fastighetsegaren sjelf söker in-teckning i sin fastighet, kommer i allmän-nare bruk. Utan tvifvel blifver det sed och bruk att penningar ej lemnas på ett skuldebref, äfven om deruti medgifves in-teckningsrätt, med mindre in-teckningen redan är beviljad. Om då fastighetsegaren ej har sin egande-rätt så befastad, att han i fastigheten kan vinna in-teckning, får han skylla sig sjelf och skadan blifver hans, icke långifvarens, som på god tro lemnat penningar på ett skuldebref, i hvilket rätt att söka in-teckning var medgifven men hvilken rätts åtnjutande berodde på utgifvarens förmåga att styrka sin åtkomst till den pantförskrifna fastigheten. —

Efter hvad jag erfarit, blifver det i § 7 af Kongl. Förordningen an-

gående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting den 17 Maj 1872, förekommande uttrycket »särskildt sammanträde» på olika ställen olika tillämpadt, i det en del domare hålla före, att vid dylikt sammanträde, förutom de domar, som då skola afkunnas, annat ärende icke lagligen får handläggas än sådant som på urtima ting kan företagas, hvarföre ansökningar om lagfart och inteckning af fast egendom vid dessa sammanträden ej upptagas och behandlas; hvaremot andra domare betrakta dessa sammanträden lika med dem, som i domsagor, der ting månadtligen icke ega rum, pläga hållas för domars och utslags afkunnande och expeditioners utlemnande till tvistande parter och sökande, och som med olika namn kallas »slut-ting», »domslösen» o. s. v., och vid dylika sammanträden upptaga alla slags ärenden, jemväl dem, som utslutande höra till lagtina ting.

Saken är af icke ringa vikt, såsom lätteligen kan bedömas af den mängd ärenden, hvilka på nämnda slut-ting pläga inkomma och handläggas. Om nu i en domsaga, der förut varit öfligt, att alla slags ärenden på dessa särskilda sammanträden behandlats, en ny domare skulle komma, som följde den åsigt, att icke andra ärenden finge på ett dylikt sammanträde handläggas än sådana, som å urtima ting upptagas, kunde deraf betänklig skada tillskyndas enskilda personer och mycken oreda uppkomma. För samma äfventyr voro de utsatta, som, boende i annan domsaga, der en motsatt åsigt hos domaren tillämpades, hade rättsangelägenheter att anhängiggöra i nyss nämnda domsaga. Det ligger förthy icke i ringa magt uppå, att enhet främjas i uppfattningen af ifrågavarande lagrums betydelse.

Nu kan, å ena sidan, med skäl såsom ett oskick stämpas, om rättsökande, utan verklig nödvändighet, uppskjuta till sista dagen af tinget inlemmandet af ansökningar om lagfart och inteckning, bouppteckningar och annat dylikt, emedan, då domaren har skyldighet att på denna sista dag af tinget hafva expedierade alla mål och ärenden, som vid tinget förevarit, han bör få påräkna, att dermed vara befriad från vidare arbete med samma ting. Å den andra sidan är likväl att märka, det lagstiftningen på senare tiden oafåtligen gått ut på att öka tillfällena för allmänheten att vinna tillträde till domstolarne med sina angelägenheter, synnerligen här förut nämnda lagfarts- och inteckningsärenden, och att den förordning, om hvilkens tolkning fråga är, just tillkommit i berörda ändamål, i det hon innehåller de första stadgandena om ting månadtligen i de domsagor, der detta möjligen kan ske, hvadan det utan tvivel bör betraktas såsom stridande emot denna författnings grund och mening, att gifva en inskränkande tolkning åt ett deri förekommande

stadgande, hvilket, rätt tolkadt, icke allenast tillåter utan kan sägas fordra en för förordningens syftemål gynsamare tolkning.

Den omtvistade § 7 i 1872 års förordning lyder i hithörande del:

»När mål å allmänt sammanträde blifvit till slut fördt, skall dom afkunnas innan sammanträdet ändas, om den dessförinnan författas kan, men eljest å nästa allmänna sammanträde under tinget. Har mål, som blifvit till slut fördt å sista allmänna sammanträdet, ej kunnat då afgöras, må med doms afkunnande och *tingets afslutande anstå till särskildt sammanträde*, hvilket dock ej må hållas senare än medlet af Juli månad för vårtinget och December månads slut för höstetinget».

Nämnda »särkilda sammanträde» hålles alltså dels för doms afkunnande i mål, som å sista allmänna sammanträdet å tinget ej kunnat afgöras, dels ock för *tingets afslutande*. Af denna ordalydelse synes mig följa, att tinget ej är slut förr, än detta särskilda sammanträde är slutadt, och följaktligen att hvad på detta sammanträde förhandlas, det förhandlas å lagtima ting, hvadan å detta sammanträde så väl lagfart af fång till fast egendom som inteckning i sådan egendom lagligen kan beviljas.

Denna åsigt uttalas ock i Kongl. Göta Hofrätts utslag den 7 December 1877 uppå besvär öfver en häradsrätts beslut, att, emedan ett dylikt särskildt sammanträde af Häradsrätten icke kunde annorlunda anses än såsom ett urtima ting, ansökning om inteckning ej finge, i strid mot stadgandet i 63 § af Kongl. Förordningen om inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875, på sådant särskildt sammanträde till pröfning upptagas, hvilket Häradsrättens beslut Kongl. Hofrätten undauröjde och återförvisade ärendet till Häradsrätten för laglikmätig behandling.

Bland skälen för Häradsrättens åsigt i denna sak åberopades i utslaget jemväl Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Dess och Rikets Statskontor den 5 Maj 1876 (intagen i Bihandet till Svensk Författningssamling för nämnda år under N:o 16.)

Denna skrifvelse var föranledd af de underdåniga besvär, en tillförordnad domare anført deröfver, att, sedan han, som den 19 December 1874, i anledning af annan tillförordnad domares förfall, blifvit af Kongl. Göta Hofrätt förordnad att såsom ordförande i Norra Wedbo Häradsrätt handlägga ej mindre de mål och ärenden, som blifvit utsatta att samma dag inför Häradsrätten förekomma, än äfven de ransakningar, hvilka i öfrigt då kunde förekomma, hos Konungens Befallningshafvande i Jönköpings län anhållit att enligt räkning utbekomma rese- och trakamentsersättning för fyra nämnde dag hållna ransakningar, och bemålde Konungens Befallningshafvande i resolution den 10 Juni 1875, enär de

vid ansökningsen fogade dombokstranssumt utmärkte, att de ransakningar, för hvilkas hållande den tillförordnade domaren begärt ersättning, förekommit vid lagtima höstetinget med Norra Wedbo härad, förklarar sig författningsenligt icke kunna om utbetalning af den begärda ersättningen förordna; så hade Kongl. Statskontoret, efter det klaganden derstädes sig besvärat, medelst resolution den 29 nästpåföljande December funnit skäl ej vara anförda, ledande till ändring i Konungens Befallningshafvandes öfverklagade resolution; hvaruppå Kongl. Maj:t den 5 Maj 1876 resolverat, att, då Norra Wedbo Häradsrätts ofvan omförmälda sammanträde egt rum emellan de i nådiga förordningen den 17 Maj 1872 stadgade allmänna sammanträden och följaktligen borde lika med urtima ting anses, Kongl. Maj:t funne för godt att, med upphäfvande af Statskontorets öfverklagade resolution, i nåder förklara klaganden berättigad att för ifrågavarande förrättning erhålla godtgörelse, hvilken Statskontoret, efter granskning af den ingifna räkningen med bilagor, hade att till klaganden på anmälan utbetala.

Det är dock klart, att, om detta uttalande i Kongl. Maj:ts nyss anförda skrifvelse skall kunna på förevarande frågas afgörande inverka, det sammanträde, vid hvilket den tillförordnade domaren höll de fyra ransakningarna, för hvilka han fordrade och erhöll ersättning, måste hafva varit ett sådant »särskildt sammanträde», som 1872 års förordning uti förrberörda § 7 omförmäler, eller ett sammanträde för tings afslutande; men af handlingarna i nämnda besvärmål inhentas, att detta ej varit förhållandet. Också heter det, att sammanträdet, hvarom fråga var, egt rum »emellan» de i nyssberörda nådiga förordning stadgade allmänna sammanträden. Här bör jemväl läggas märke dertill, att, när det mer omnämnda sammanträdet, som hölls den 19 December, säges i den nådiga resolutionen hafva egt rum »emellan de i 1872 års förordning stadgade allmänna sammanträden», dermed tillika är uttaladt, att det »särskilda sammanträdet», som hålles för tings afslutande, är ett allmänt sammanträde och tillhör det lagtima tinget, lika väl som de öfriga allmänna sammanträdena, som i förordningen omtalas; ty den 19 December 1874, som var en lördag, kunde ej utgöra en fortsättning af det sammanträde, som skulle börja på första måndagen i December, utan inträffade emellan detta i lag stadgade första sammanträde i December och det sammanträde, som för höstetingets afslutande skulle hållas före December månads slut.

Derjemte kan af nyssberörda Kongl. Maj:ts resolution vidare dragas den slutsats, att sammanträden, som hållas emellan de i 1872 års förordning omförmälda sammanträden, äro att betrakta såsom urtima ting

och att alltså på dem icke lagligen kunna beviljas lagfart och inteckning af fast egendom och att när särskild domare förordnas att sådant sammanträde hålla för brottmåls handläggning, han eger, lika som den öfverförordnade tillförordnade domaren i Norra Wedbo härad, därför åtnjuta rese- och traktamentsersättning.

Men om lagfarts- och inteckningsärenden lagligen kunna förekomma å särskildt sammanträde för tings afslutande, följer deraf icke, att de böra da förekomma, der sådant icke är af nöden, d. v. s. derest de kunna utan skada uppskjutas till följande sammanträde, ty, såsom förut blifvit anmärkt, det är ej med god ordning förenligt, att så många ärenden hopa sig på slutsammanträdet, att detta antager egenskapen af ett nytt ting och närmaste tiden derefter, hvilken domaren har rätt att påräkna för annat ändamål, såsom extra förrättningar eller för nödig hvila, upptages af ett sådant utomordentligt tings expedierande. Det lider dock icke tvifvel, att om domaren härom erinrar rättssökande, desse skola så ordna sina angelägenheter, att de, der nödtvång ej mellankommer, kunna behandlas i den ordning och på de tider, lagstiftaren synbarligen förutsatt

Utgången af det åtal, för hvilket här förut — sid. 17 och följande — redogöres, har föranlett en underdånig hemställan till Kongl. Maj:t af hufvudsakligen följande lydelse.

Uppå angifvelse, att en tillförordnad Borgmästare i en af rikets städer hade för sed, att vid utfärdande af sådant bevis som 2 § af Kongl. Förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864 omförmåler, nemligen bevis att person, som söker rättighet att idka handel eller annat näringsyrke, råder öfver sig sjelf och sin egendom, påföra den lösen, fem kronor, hvilken i Kongl. Förordningen angående expeditiönslösen den 30 November 1855 är stadgad för *Förmynderskapsbevis*, hvarigenom bemålde sökande oskäligen betungades, hade jag, då ett sådant förfarande syntes mig strida emot sist åberopade förordnings rätta förstånd, under anförande af skälen för denna min åsigt, förordnat åtal inför Kongl. Svea Hofrätt emot bemålde tillförordnade Borgmästare för den lagöfverträdelse, till hvilken jag sålunda ansåg honom skyldig; och i utslag den 15 April 1878 hade Kongl. Hofrätten förklarad sig finna, att under den i ofvan berörda 1855 års Förordning förekommande benämningen *Förmynderskapsbevis* rätteligen ej kunde hänföras andra bevis än sådana, som innehölle upplysning, huruvida någon innehade förmynderskap eller icke, samt att följaktligen den tillförordnade Borgmä-

staren förfarit origtigt i det han beräknat sig den å slika handlingar sätta lösen för det slag af bevis, hvarom i målet vore fråga och hvilka, då de ej heller vore att räkna till någon annan bland de i förenämnda Förordning särskildt beskrifna arter af bevis, ej betingat högre lösen än af en krona och femtio öre för hvardera; men enär berörda Förordning icke i förevarande hänseende vore så klar, att tillförordnade Borgmästaren genom anmärkta förfarandet kunde anses hafva gjort sig skyldig till ansvar, fann Kongl. Hofrätten åtalet icke kunna bifallas.

Vid detta förhållande, och då jag sedermera inhemtat, att den uppfattning af uttrycket Förmynderskapsbevis, efter hvilken förberemålde tillförordnade Borgmästare förfarit, äfven hos en och annan domare i öfrigt gjort sig gällande, syntes det vara af nöden att, derest den tolkning af berörda uttryck, jag framställt och för hvilken jag lyckats vinna Kongl. Hofrättens understöd, skulle vara med lagstiftarens mening öfverensstämmande, ett förtydligande af denna mening meddelades på det sätt, att ej mindre i merberörda 1855 års förordning än ock i Kongl. Kungörelsen angående ändring i vissa delar af stadgadena angående expeditionslösen vid underdomstolarne å landet den 18 September 1874 samt Kongl. Kungörelsen angående ändring i vissa delar af stadgadena angående expeditionslösen i Rikets Hofrätter den 22 September 1877 infördes, i stället för förmynderskapsbevis, orden: *bevis, huruvida någon innehar förmynderskap eller icke*, derest ej ett kortare uttryck till betecknande af samma sak kunde finnas.

Och vågade jag, med stöd af 19 § i den för Justitieombudsmannen gällande instruktion, härom hos Kongl. Maj:t göra underdånig anmälan till den uppmärksamhet Kongl. Maj:t kunde finna sådant förtjena.

Uppå min under den 30 November 1875 aflättna underdåniga hemställan om nådig föreskrift, att vederbörande domstolar, embetsmyndigheter samt embets- och tjänsteinän måtte brevexla med hvarandra omedelbarligen, till undvikande af nu rådande tidsödande omgångar och onödigt mångskrifveri, har, under den 11 Oktober 1878, Kongl. Maj:t, som dels genom nådigt bref den 22 November 1877 meddelat föreskrifter om upprättande och utdelande af förteckningar öfver kronofogdars, landsfiskalers och länsmäns post- och telegrafadresser, dels ock den 12 Juli 1878 utfärdat nådig förordning angående förändrade föreskrifter om utmätning för krono- och kommunalutskylder, allmänna afgifter m. m., funnit godt i nåder förklara, att för domstol, civil och ecklesiastik em-

betsmyndighet samt embets- och tjänsteman hinder icke möter att, när i ärende, som till dess befattning hör, inhemtandet af någon upplysning eller, så vidt fråga icke är om indrifning af andra penningmedel än de i § 6 af ofvannämnda nådiga förordning omförmälda, påkallandet af någon handräkningsåtgärd är af nöden, i sådant afseende utan anlåtande af annan myndighets medverkan göra framställning hos den, hvilken enligt lag eller särskild förordning det tillkommer att sådan upplysning anskaffa eller embetsåtgärd vidtaga, hvarefter den upplysning eller under rättelse, som af den emottagna framställningen föranledes, bör, när så lämpligen ske kan, i samma ordning lemnas den, från hvilken framställningen kommit.

Och har Kongl. Maj:t under ofvannämnda dag härom låtit utfärda nådig kungörelse.

Den senaste tidens bekymmersamma affärsställning inom landet och de deraf föranledda betalningsinställelser, till hvilka äfven ett och annat af de större handelshusen funnit sig nödgadt, har åter uppväckt anspråken på lagstiftningens mellankomst för att gifva lagligt skydd åt och med bestämda stadganden regelbinda det på senare tiden i bruk komma förfarandet att, såsom det heter, *under administration afveckla* det gäldbundna boet; likasom af samma orsak tal uppstått om behovet af en lag angående så kallade *kommanditbolag*.

Då sålunda brister i en vigtig gren af lagstiftningen, verkliga eller förmenta, blifvit påpekade, har jag ansett det vara min skyldighet att åt dessa frågor egna någon uppmärksamhet.

Hvad först beträffar frågan om *afveckling under administration af gäldbundet bo*, har denna fråga varit föremål för Riksdagens behandling under de senaste åren men icke lyckats tillvinna sig symmerligt afseende.

Såsom skäl för antagande af en särskild lag i detta ämne har hufvudsakligen anförts, att utredningen af ett gäldbundet bo i öfverensstämmelse med Konkurslagens föreskrifter vore i många fall förenad med ganska väsentliga olägenheter, såsom stor tidsutdrägt, konkursrealisationens vanligen ofördelaktiga resultat — en följd af de band, konkurslagen lade på konkursförvaltarna i fråga om sättet för realisationen — de betydliga konkursomkostnaderna m. m. Behovet af friare former för utredningen af gäldbundet bo, åtminstone i fråga om köpmän, industriidkare och firmor, som drifvit affärer i någon större omfattning, hade gjort sig lifligt känt, och på senare tider hade fordringsegare hos sådana firmor ej sällan utan lagens stöd beslutat afveckling under admini-

stration. De goda resultat, flera dylika afvecklingar lemnat, hade tillvunnit dem allmänhetens förtroende, och tidpunkten förmenades därför vara inne att låta en sådan afveckling erkännas af och vinna stöd i vår lagstiftning, likasom den redan vore upptagen i flera andra länders.

Det förslag, som på nyss anförda grunder framställdes hos Riksdagen, gick hufvudsakligen ut derpå:

att, om köpman, som inställt sina betalningar men om hvilken försettande i konkurstillstånd yrkande ännu ej blifvit framställt, ville öfverlemna sitt bo till *afveckling under administration* och hade fört sådana böcker, som i Kongl. Förordningen den 4 Maj 1855 om handelsböcker omförmäldes, tre eller flere af hans borgenärer skulle genom kungörelse i allmänna tidningarna kalla samtliga borgenärerna att på *tionde dagen* efter kungörelsens införande sammanträda för att besluta om afveckling under administration; och skulle alla kända borgenärer underrättas om sammanträdet genom särskilda kallelsebref, hvilka borde till dem med posten ofördröjligen afsändas;

att, då sådan kungörelse utfärdats och intilldess om afveckling beslutats och så länge den fortginge, borgenär ej skulle ega rätt att söka, det gäldenärens egendom till konkurs afträddes, eller att sin fordran i laga ordning utsöka;

att vid sammanträdet hvarje borgenär borde anmäla beloppet af sin fordran; dock att det belopp, hvarför borgenär vid sammanträdet finge rösta, i händelse det öfverstege hvad gäldenärens bok utvisade, skulle medelst företeende af ostridigt fordringsbevis styrkas;

att förslag till afveckling under administration skulle såsom antaget anses, derest antingen alla tillstädesvarande borgenärer sig derom förenat, eller ock fyra femtedelar af de närvarande borgenärerna bifallit förslaget och desse jemväl representerade fyra femtedelar af de ostridiga fordringarna;

att, derest beslut om boets afveckling under administration fattades, borgenärerna skulle, i den ordning, som för val af gode män i konkurs är föreskrifven, utvälja administratorer och för dem utfärda instruktion och bemyndigande;

att, om administratorerna, efter tagen kännedom om det gäldbundna boets ställning, ansåge afveckling utan konkurs overkställbar, de skulle hos rätten göra ansökning om boets försättande i konkurs, men ansvara för boets tillgångar till dess de af konkursförvaltarna omhändertoges; och

att afveckling under administration icke under någon förevändning finge fortgå längre, än tolf månader efter den dag, beslut om afvecklingen fattades.

De anmärkningar, Riksdagens Lagutskott vid detta förslag framstälde, voro, kortligen angifna, följande:

Beträffande först den uppgifna omständigheten, att särskild lagstiftning för afveckling under administration af gäldbundet bo vore i flera andra länder antagen, redogjorde Utskottet för främmande länders konkurslagstiftning i hithörande delar och visade:

att under förarbetena, som ledde till gemensam konkursordning för hela *Tyska riket*, flera förslag till sådan lagstiftning, som här ofvan blifvit ifrågasatt, visserligen varit å bane, men att vid den slutliga granskningen af konkursordningen alla dessa förslag blifvit uteslutna och ej förekomme i den sedermera antagna konkursordningen;

att i *Österrike* ett der förut brukligt uppgörelseförfarande af samma beskaffenhet, som ofvannämnda afveckling under administration, försvunnit ur konkursordningen af år 1868, och att i motiven derfor anfördes, att »det i nyare tid för köpmanståndet skapade öfverenskommelseförfarandet visserligen undveke de beklagliga vidlyftigheter, som vidlåde det gällande konkursförfarandet och förde med hast till ett slut, men att de sista årens erfarenhet ovederläggligen bevisat, att denna afvecklingens raska gång blott allt för ofta vunnits på den goda rättens bekostnad och följaktligen köpts alldeles för dyrt»;

att *Franska* lagen om fallissementer och bankrutter den 28 Maj 1838 afvenledes uteslutit hvarje rättsligt förfarande i och för användande af konkurs; men

att deremot i *England* »The Bankruptcy Act» af den 9 Augusti 1869 upptoge de förlikningssätt, som kunde förekomma utom och för undvikande af konkurs, hvilka sätt närmare beskrefvos, men hvarvid Utskottet anmärkte, att hvarken våra affärsförhållanden vore jemförliga med Englands eller rättsliga åtgärder i allmänhet här i landet förenade med de dryga kostnader och i många fall vidlyftigheter, som i England göra det så önskvärdt att undvika deras anlåtande; och

att enligt den i *Nord-Amerikas Förenta Stater* gällande konkursrätt icke förekomme någon tvångsförlikning i och för upphäfvande eller afböjande af konkurs, men att borgenärerne i en konkurs kunde vid första konkurssammanträdet med en majoritet af minst tre fjerdedelar efter fordringsbeloppet besluta, att i konkursförfarandets ställe skulle, under domstolens skydd, träda en förvaltning, uteslutande af borgenärerne sjelfve, och att, efter gäldenärens och borgenärernes hörande, domstolen egde, om nämnda beslut vore lagligen fattadt och funnes för borgenärerne i allmänhet fördelaktigt, bekräfta detsamma; i annat fall fortsattes konkursförfarandet.

Mot förslaget i dess helhet hyste Utskottet stora betänkligheter. Hvarje lagstiftning i den syftning, förslaget antydde, måste — derest den skulle hafva något ändamål — leda till ett genom andras beslut för enskilde fordringsegare stadgadt hinder att medelst anlitande af vanliga exekutiva åtgärder göra sin rätt gällande, eller till ett mot dem öfvadt rättsligt tvång att deltaga uti en af andra beslutad »afveckling». Med andra ord, det vore fråga om ett rättsligt förfarande, som, utan att heta konkurs och utan att i förhållande till gäldenären verka såsom en sådan, för fordringsegarne skulle medföra alla följder af en konkurs. I alla händelser syntes en dylik »afveckling» med alla sina i en mängd rättsförhållanden så ingripande följder icke böra inträda förr, än efter domstolens pröfning af och bekräftelse å borgenärernes beslut; men derför erfordrades ett rättsligt fastställande af fordringarne och fordringsegarnes å den grundade rösträtt, hvilket åter, till följd af den omgång och tidsutdrägt, som deraf skulle förorsakas, komme att i hög grad förminska värdet af hela förfarandet. Tvångsackordet hade visserligen blifvit åberopadt såsom exempel på, att en fordringsegares rätt gjorts beroende af de andras beslut, men dervid förbisåges flera af Utskottet anförda omständigheter och förnämligast den, att domstolen, äfven då ackordet icke blifvit bestridt, under lagbundna förutsättningar och former pröfvade det erbjudna ackordet.

Hvad förslagets enskildheter anginge, syntes den till *tio dagar* från kungörelsens införande i allmänna tidningarna bestämda *inställelsetid* för borgenärerne, för att höras öfver ifrågakommen »afveckling», icke vara för vårt land så tillräckligt tilltagen, att icke borgenär äfventyrade att beröfvas sin obestriddiga rätt att kunna deltaga i sammanträdet. Vid större fallissement, som väckte allmänt uppseende, blefve väl borgenärerne genom tidningarna underrättade om saken så tidigt, att de kunde hinna inställa sig vid det utlysta sammanträdet, men i mindre konkurser skulle möjligen ett fåtal borgenärer kunna åstadkomma ett moratorium på ett år, hvilket för de öfrige borgenärerne vore ofördelaktigt och för den allmänna krediten skadligt. Vidare skulle, derest anmärkningar förekomme emot de vid sammanträdet uppgifna fordringsbelopp, stora svårigheter möta vid bestämmandet, huru dylika anmärkningar borde afgöras. Lika litet som fullt vitsord kunde medgifvas gäldenärens böcker, lika olämpligt blefve det att lemna pröfningsrätten i detta afseende åt de öfrige borgenärerne, och att hänskjuta tvisten till domstols afgörande skulle medföra allt för stor tidsförlust. Rättvist vore ej heller, att borgenär, som hade panträtt eller annan förmånsrätt, skulle genom oprioriterade borgenärens beslut kunna under ett år förhindras att utbekomma sin fordran.

Då Utskottet, på grund af hvad anfördt blifvit, så väl vid då innevarande som föregående riksmöten, ansåge lagstiftningens mellankomst uti förevarande hänseende icke vara af något trängande behof pakallad, alldenstund erfarenheten visat, att, der skäligen anledningar till utredning af ett gäldbundet bo utan konkurs förefunnits, en sådan utredning kanske i de flesta fall kunnat på den enskilda öfverenskommelsens väg åstadkommas, hemställde Utskottet, att förslaget icke måtte af Riksdagen bifallas; och detta blef Riksdagens beslut.

I detta Lagutskottets utlåtande har jag funnit den sakrikaste, klaraste och mest kortfattade utredning af förevarande frågas närvarande ställning samt derföre tillåtit mig att här i sammandrag återgifva detsamma.

Till de anmärkningar mot enskildheterna i det för Riksdagen framlagda förslaget till författning angående afveckling genom administration af gäldbundet bo, hvilka Lagutskottet andragit, kunna ännu flera fogas. I gällande Konkurslag, § 13, stadgas, att »om lösegendom är utmätt före konkursens början men ej försäld, Konungens Befallningshafvande eller utmätningsmans befattning dermed upphör». Detta kan ej tillämpas i fråga om gäldbundet bo, som är ställt under afveckling. I sistnämnda fall hafva vidare administratorerne ej den magt öfver gäldenären, som 2 kap. Konkurslagen tillägger gode män och syslömän i konkurs, och hvarken gäldenären kan före eller under afvecklingen bringas att med ed styrka sin boförteckning ej heller borgenärerne att på enahanda sätt besanna sina fordringsanspråk. Lika litet meddelar förslaget nödig föreskrift, huru förhållas skall, när gäldenären under afvecklingen dör, ej heller, när gäldenären är tjänsteman, huruvida han får utöfva sin tjänst, och, i motsatt fall, huru tjänstledighet skall för honom utverkas, och likväl, om han är t. ex. uppördsman, måste det utan tvifvel betraktas såsom olämpligt, att han under afvecklingen fortfarande sköter sin befattning.

Konkurslagens 36 § med dit hörande särskilda moment medgifver rätt för borgenärer att återvinna hvad gäldenären till deras förfång bortgifvit under de tre månader, som närmast föregått konkursen, samt hvad han under tretio dagar före konkursen utgifvit till gäldande af icke förfallen skuld; och om gäldenären, inom sistnämnda tid, ingått aftal, hvarigenom han iklädt sig förbindelse eller afhändt sig egendom till borgenärernes förfång under sådana omständigheter, att den, med hvilken aftalet ingicks, haft skäligen anledning att sådant antaga, går det aftal, på borgenärers åkärnan, åter; på samma sätt återgar pant, som under sista tretio dagarne före konkursen blifvit lemnad för skuld, vid hvars tillkomst sådan säkerhet ej varit betingad. Icke någon af dessa fördelar tillkommer borgenärerne i ett bo, som är under afveckling.

Af den största vikt i fråga om köpmans gäldbundna bo är stad-gandet i Konkurslagens § 38:

»Har någon till gäldenären sålt varor men betalning därför ej njutit, och äro innan den tid, då gäldenären sin konkursansökning till Rätten eller domaren ingaf eller, i anledning af borgenärs ansökning om konkurs, offentlig stämning utfärdades, varorna ej aflemnade till gäldenären eller till annan för hans räkning; vare säljaren ej skyldig utgifva varorna, der borgenärerna dem ej betala».

Detta undantagsstadgande gäller naturligtvis ej, der konkurs icke inträffat utan blott en afveckling genom administration. Det kan då hända att, sedan en säljare nödgats aflemla de varor, om hvilka tingadt varit, vid den tid, på hvilken betalningen, enligt öfverenskommelse, skulle verkställas, afvecklingen af köparens bo redan måst upphöra och konkurs inträdt. I denna konkurs måste bemälda säljare då ingå och för sin fordran sannolikt brista så af mark som mark med de andra borgerärerne. Männe ej sådant skall verka ofördelaktigt på krediten, såväl den inhemska som synnerligast den utländska?

Betänkligt är slutligen, att Strafflagens bestämningar om ansvar å bedräglig, oredlig eller vårdslös gäldenär icke kunna tillämpas på gäldenär, hvilkens bo är staldt under afveckling. Det kan visst sägas, att borgenär, som upptäckt och tror sig om att bevisa dylika af sistnämnde slags gäldenär begångna förbrytelser, kan angifva eller åtala dem, men förbrytelserna anses af lagen icke lika, när de föröfvats af konkursgäldenär och när de blifvit begångna af annan person; ja flera handlingar betraktas af lagen icke såsom förbrytelser med mindre de blifvit begångna af slik gäldenär. Att betala skuld, som icke är förfallen, att gynna en borgenär framför andra med pant eller annan säkerhet för hans fordran, att vårdslöst föra sina böcker m. m., allt detta kan ej såsom brott tillräknas den, som icke råkat i obestånd, men väl en konkursgäldenär. Lagen har derföre sina särskilda kapitel, som handla *ett* »om bedrägeri och annan oredlighet» *ett annat* om »bedräglig, oredlig och vårdslös gäldenär i konkurs». Det förra kapitlet upptager icke de brott, för hvilka åtal skulle ega rum i ofvan antydda fall, d. v. s. bedrägligt och vårdslöst förfarande af konkursgäldenär; det senare åter kan icke tillämpas på den person, emot hvilken åtalet skulle rigtas, nemligen afvecklingsgäldenären, emedan han ej är konkursgäldenär. Under sådant förhållande blifver det vanskeligt för en borgenär att kunna genom åtal något uträtta emot en dylik gäldenär, han må hafva förhållit sig aldrig så bedrägligt, oredligt eller vårdslöst.

Och detta kan icke vara för rättskänslan tillfredsställande.

Dessa anmärkningar, lagda till dem Lagutskottet framställt, såsom här ofvan är uppgifvet, skola, hoppas jag, åskädligen lägga i dagen, att det meromnämnda förslaget var i väsentliga stycken ofullständigt och att det således ej låter sig göra att med några penndrag införa i vår lagstiftning en ny rättsanstalt, sådan som »afveckling af gäldbundet bo under administration». Dertill fordras utarbetande af en författning i ämnet föga mindre utförlig än vår Konkurslag.

Frågan blifver då den, huruvida förefintliga omständigheter påkalla ett sådant arbete, eller om icke gällande Konkurslag, möjligen i en och annan § ändrad, skulle kunna motsvara behovet. De olägenheter, som i inledningen till förut omförmälda lagförslag uppräknades såsom vidlädande utredningen af ett gäldbundet bo i öfverensstämmelse med Konkurslagens föreskrifter, voro *stor tidsutdrägt, ofördelaktigt resultat af konkursrealisationer*, i följd af de band Konkurslagen lade på konkursens förvaltare i fråga om sättet för realisationer samt *de betydliga konkursomkostnaderna*.

I fråga först om *tidsutdräkten*, måste anmärkningen uteslutande gälla den tid, som förlöper före inställelsedagen, före hvilken dag något slags visshet om fordringsegarens personer och beloppet af deras fordringar icke kan erhållas. Det mycket omtalade förslaget medgaf en tid af *en-dast tio dagar* för fordringsegarna att komma tillstädes och styrka sina fordringars belopp. Denna tid är, såsom Lagutskottet redan anmärkt, alltför kort. Mer afläggse boende bergenärare hinna ej underrättas om saken inom den tiden än mindre inställa sig eller för sig förordna ombud. Ännu svårare blifver det att inom den tiden få i ordning erforderliga bevakningshandlingar. Att åter för en tidsvinst uppoffra rätts-säkerheten torde ej stå tillsammans med allmänt väl.

Deremot skulle möjligen med afseende på vår tids utbildade samfärdselanstalter och snabbare postgång hvad Konkurslagen stadgar om inställelsedagens bestämmande kunna i någon mån förändras, så att denna dag utsattes t. ex. näst efter en, högst två månader, i stället för att nu är bestämd viss dag näst efter två eller sist före fyra månader, efter det konkursen tagit sin början.

I öfrigt torde det ej kunna med skäl påstås, att Konkurslagens föreskrifter leda till obehörig tidsutdrägt, enär, med iakttagande af hvad stadgadt är om försäljning af det gäldbundna boets både fasta och lösa egendom, konkursens avslutande möjliggöres till och med före den ifrågasatta tiden för en afvecklings avslutande, eller ett år. Deremot har någon gång försports, att realisationen genom konkurs skulle gå fortare, än önskvärdt varit.

Det är väl möjligen de i Konkurslagen, just till befordrande af konkursernas snara utveckling och afslutande — hvilket dock i allmänhet väl måste erkännas vara nyttigt och helsosamt för kreditens bevarande under vanliga förhållanden, ty konkursen är i alla händelser ett sjukdomstillstånd inom den allmänna rörelsen, som bör så fort ske kan botas — föreskrifna, bestämda tider för försäljningen af det gäldbundna boets tillhörigheter och det bestämda sättet för denna försäljnings verkställande, nemligen genom offentligt upprop, som förmenas hafva vållat dessa *ofördelaktiga resultat af konkursrealisationen*, öfver hvilka klagan föres. Denna klagan förräder dock i många afseenden obekantskap med konkurslagens innehåll. Det är sanning, att denna lag endast i uppgifna undantagsfall medgifver försäljning af vare sig lös eller fast egendom före inställelsedagen, och detta har sin naturliga förklaring deruti, att lagen tillåter ackord; och när sådant kan komma till stånd, och det kan gerna sägas, på det att sådant må komma till stånd, är det naturligtvis af stor vikt för gäldenären att hans bo så litet som möjligt rubbas. Detta måste ock vara ett gifvet interesse vid en afveckling genom administration, ty hufvudändamålet med afvecklingen är väl, att hjälpa gäldenären åter på fötterna, eller detsamma som är ändamålet med åstadkommande af ett ackord. Efter inställelsedagen får visserligen försäljningen af fast egendom emot någon borgenärs eller gäldenärens bestridande ej uppskjutas längre tid, än som till kungörelse derom nödig är, så vida icke fråga om ackord blifvit väckt, — och sådan fråga skall väl alltid väckas, då det gäldbundna boet är i sådant skick, att afveckling genom administration kunnat påtänkas — men i den händelsen kan ett ganska långvarigt uppskof ega rum, medan ackordsfrågan afhandlas. Således framtingar Konkurslagen i detta fall icke någon brådslande försäljning, och hon fördröjer densamma ej heller emot borgenärernes och gäldenärens vilja längre, än vid afveckling torde blifva händelsen. Hvad *sättet* för försäljningens verkställande angår, hafva äfven dervid borgenärerne och gäldenären sitt ord med. Den kan ske, ehvad fast eller lös egendom skall försäljas, genom offentligt utrop eller under hand, det senare när alla vid sammankomsten närvarande borgenärer och gäldenären det besluta.

Skulle några jemkningar af Konkurslagens stadganden i nu omförmälda afseenden befinnas vara af nöden, så kunna de gerna ske utan att lagens grund och mening derigenom rubbas, ty det är att märka, det grundtanken i vår nu gällande konkurslag uppenbarligen är den, att låta konkursen vara en liquidation emellan gäldenären och borgenärerne samt emellan dessa sistnämnda inbördes, i stället för att konkursen i den äldre lagstiftningen hade formen af en provocatorisk rätte-

gång. Det är derföre i sin ordning, att, såsom antydt blifvit, borgenärerne hafva så stor magt i fråga om att bestämma både *tiden* och *sättet* för det gäldbundna boets realisation. Att gäldenären i dessa frågor skall höras, lærer väl sällan vålla något hinder för borgenärernes åtgärder, ty han har naturligtvis med dem lika interesse, att åstadkomma den förmånligaste realisation af boets tillgångar. »Konkursmassans förvaltare», det vill säga, Gode män och Sysslomän, äro borgenärernes förtroendemän, satte att syssla å deras vägnar och för deras räkning. De skola alltså handla efter borgenärernes vilja och föreskrifter. Vid sådant förhållande är det icke lätt att förstå, hvilka andra band konkurslagen lägger på dem i fråga om *sättet* för realisationen än de, som vid en afveckling under administration måste binda administratorerne, nemligen borgenärernes föreskrifter.

Beträffande slutligen *de betydliga konkursomkostnaderne*, som öfverklagas, så måste konkurslagen fritagas från allt ansvar i detta stycke. I 67 § af nämnde lag stadgas:

»Arfvode för konkursboets förvaltning må borgenärerne utsätta antingen till visst af hundra, eller efter annan grund; dock må det ej för sysslomän efter tid räknas. Af det arfvode tage Rättens ombudsman, der ej Rätten annorlunda bestämmer, en tredjedel och gode männen eller sysslomännen två delar. Nöjas de ej med borgenärernes beslut derutinnan, eller menar någon borgenär eller gäldenären, att arfvode blifvit för högt bestämdt; lägge Rätten dem emellan, som skäligt prövas. Ej må arfvode njutas förr än gode män eller sysslomän slutlig reda för sig gjort.»

Detta stadgande bör fullständigt betrygga borgenärerne emot gode mäns och sysslomäns prejeri i fråga om arfvode.

Skulle åter meningen vara, att konkursomkostnaderna blifva så betydliga i följd af bemälde förtroendemäns oförstånd, vanvårdnad och försumlighet i förvaltningen, så tillåter jag mig anmärka, att borgenärerne hafva full frihet att välja Gode männen och Sysslomännen både inom och utom sin krets; att de hafva en Rättens ombudsman, med skyldighet att öfvervaka förvaltningen; att, på hans anmälan, Rätten eger att tillhålla förvaltarna att sina åligganden fullgöra eller dem från förvaltningen genast skilja; att lagen gifvit bestämda föreskrifter, huru de skola förvara inflytande medel m. m.; och att genom föreskriften om val till sysslomän borgenärerne hafva en utväg att utan alltför stort uppseende skilja från det gäldbundna boets förvaltning gode män, som visat sig icke vara för uppdraget lämplige; allt förmåner, som vid en afveckling ej stå borgenärerne till buds i afseende på de af dem utsedde administratorer, hvilka dessutom ej lära åtaga sig slikt uppdrag utan arfvode, kanske fullt

motsvarande det som består Gode män och Sysslomän i konkurs. Således torde äfven i detta afseende konkursförvaltningen icke behöfva blifva dyrare än administrationen, men bättre öfvervakad och betryggande för borgenärerna, så vida de ordentligt bevaka och taga vara på sina rättigheter. Men det är detta, som beklagligen ofta nog ej sker. Jag vädjar i detta afseende till dem, som med sin uppmärksamhet följt förvaltningen af konkurser, huru ringa omtanke och interesse för förvaltningens gång röjes hos — det kan gerna påstås — flertalet af borgenärer, de der ofta icke utan särskildt öfvertalande kunna förmås att ens öfvervara borgenärssammanträden, men icke desto mindre beklaga sig öfver hvad de anse vara försummadt eller oklokt utfördt eller för kostsam vid konkursmassans förvaltning.

Det är ej heller ovanligt att i detta, som i andra fall, följderna af liknöjdhet och försumlighet i bevakande och bevarande af egna rättigheter skyllas på en bristfällig och olämplig lagstiftning.

Sammanfattar jag nu mina tankar om förevarande ämne, så är jag mest böjd för att instämma i det slut, hvartill Lagutskottet vid sist förflutna års Riksdag kommit, och hvilket af Riksdagen gillades, nemligen att någon särskild lagstiftning för så kallad *afveckling af gäldbundet bo under administration* för det närvarande icke af omständigheterna påkallas. Huruvida de af mig såsom möjliga antydda jemkningar i gällande konkurslag må vara lämpliga och behöfliga att nu införas, eger jag ej tillräcklig kännedom om förhållandena för att med sakkunskap bedöma. Skulle bjudande nödvändighet fordra dem utan uppskof, så lärer väl sådant snart gifva sig tillkänna.

Emellertid synes det ej osannolikt att dylika afvecklingar under administration på sidan om lagen fortfarande skola uppstå och från hufvudstaden sprida sig till de mindre städerna och till handlandena på landet. Detta sätt att rädda sig ur ett iråkadt obestånd har nemligen med sig någonting lockande för gäldenären och hans vänner och möter ej motstånd hos dem, som kunna hafva att frukta samma olycka och som då hoppas på samma förmån. Emellan dessa uppstår således en förening i interessen, som naturligen använder sina krafter gemensamt att öfva ett slags moraliskt tvång äfven på de borgenärer, som icke befinna sig i samma omständigheter, och detta lyckas vanligtvis. Leddes dessa handlingar alltid af klok urskilning och sträng rättskänsla, vore om dem ej så mycket att säga. De kunde då, fastän på en annan väg, uppfylla hvad lagen åsyftar; men är detta ej förhållandet, då kan af ett sådant förfarande, helst om det blifver öfver hela landet allmänt vedertaget, uppkomma betänkliga vådor för rättstillståndet samt för handels och industriens mäktigaste häfstång, den allmänna krediten.

För att en afveckling af gäldbundet bo under administration skall kunna försvaras och uppnå sitt ändamål, fordras, i min tanke, oundgängligen de två villkoren:

att gäldenärens heder, redbarhet och ordentlighet i affärernas skötande äro satta utom allt tvifvel; och

att det gäldbundna boets tillgångar, efter säker beräkning, motsvara skulderna och administrationskostnaderna.

Brister någotdera af dessa villkor, då är dylik afveckling ej blott otillrädelig utan rentaf rättsvidrig. Är gäldenären ej redbar och ärlig, så blifver afvecklingen en mask för brottet och ett skyddsvärn för oredligheten. Svara tillgångarne ej emot skulderna, och detta upptäcker först efter det utdelning af samma tillgångar försiggått, så kunna ej blott administratorerne utan äfven de borgenärer, som genom sitt bifall möjliggjort afvecklingen, råka ut för en efterräkning, som kan blifva olycksbringande. Det är kanske ej alltid som dessa omständigheter nog allvarligt öfvervägas och betänkas. —

Beträffande så kallade *Kommanditbolag*, är det anmärkningsvärdt, att frågan om behofvet af särskild lag för dylika bolag har blifvit nu senast väckt, i anledning deraf, att en firma, som icke var och icke kunde vara ett kommanditbolag, inställt sina betalningar. Firman bestod nemligen af *en* person och en ensam person kan icke utgöra ett bolag. Kommanditärerne äro icke bolagsmän utan personer, som på vissa villkor insätta medel hos ett bolag. Den andra märkvärdigheten är den antydning, som i sammanhang med framställningen om behofvet af en särskild lag för ifrågavarande slags bolag blifvit gjord derom, att kommanditärerne borde vara solidariskt ansvarige för det bolags skulder, i hvilket de insatt sina medel. Detta innebär en ögonskenlig motsägelse, ty äro alla, som insätta penningar eller varor i en bolagsrörelse, för samma rörelse solidariskt ansvarige emot tredje man, så är bolaget icke ett kommanditbolag utan ett solidariskt bolag, sådant som 15 kapitlet Handelsbalken omtalar och för hvilket de erforderliga lagliga bestämmingarne der förefinnas.

Kommanditbolag är icke någon nyhet i vårt land. Sådana uppkommo redan på 1600-talet med de bolag, som då stiftades, t. ex. Kopparkompaniet, Söderkompaniet, Tjarukompaniet m. fl. Sedan kom det Ostindiska kompaniet, privilegieradt år 1731, ett Levantiskt och ett Vestindiskt kompani, vidare ett Assuranskompani, Generalassistentkontoret, Trollhätte kanal och slussverks bolag m. fl. I alla dessa bolag ansågos, i följd af bolagens natur, de som i dem insatte medel endast med sina insatser ansvarige för bolagets skulder och förbindelser till tredje man. Någon gång var detta uttryckligen stadgadt i bolagens privilegier eller regle-

menten. Till och med i ett och annat reglemente fritogos jemväl bolagets styrelseledamöter från vidare ansvarighet. Det finnes dessutom exempel på, att det varit styrelsen bestämdt förbjudet att yppa, hvilka insättarne voro.

De två sist nämnda af ofvan uppräknade bolag, tillkomna under senare hälften af 1700-talet, antogo alltmer naturen af aktiebolag, hvilken form derefter mer och mer utvecklades till dess den genom 1848 års lag om aktiebolag blef fullt utbildad. Sedermera har denna form vunnit den allmänna utbredning, den numera, såsom bekant är, eger. Derigenom hafva aktiebolagen kommit att i väsentligaste mån fylla det behof, för hvilket kommanditbolagen förut stiftades, nemligen behofvet af kapital, samladt från flera håll, till fränjande af företag, förnämligast industriela, af den omfattning, att de öfverstego enskilda personers krafter.

Bredvid dessa förekomma någon gång ännu ett annat slags föreningar för samma ändamål eller att förskaffa större kapitalstyrka, under en form, som fått namn af kommanditbolag, utan att i egentlig mening vara ett sådant. Till dessa kan räknas det, som först här ofvan nämndes. En innehafvare af en firma aftalar med kapitalister, att de skola försträcka honom förökadt rörelsekapital genom att på öfverenskomna vilkor insätta penningar i hans rörelse. Dessa vilkor bestå då vanligen deri, att dem som försträcka penningarne tillerkännes någon del i vinsten af rörelsen, hvarjemte dem medgifves, att genom utsedda ombud öfvervaka sättet för rörelsens bedrifvande. Det rättsförhållande, som derigenom uppstår, är dock i sjelfva verket endast ett aftal om försträckning på vilkor, som, ehuru de icke äro de vid detta slag af aftal vanliga, dock icke äro af beskaffenhet att ändra sjelfva aftalets natur. Detta kan äfven kallas ett förlagsaftal, ehuru oegentligt, ty dessa senare aftal brukas endast emellan industriidkare och deras förläggare, hvilka kunna få laglig rätt till realsäkerhet för sina fordringar, då deremot i det förra slaget af aftal säkerheten vanligast består i den tillsyn, försträckningsgifvarne kunna hafva förbehållit sig rätt att utöfva öfver rörelsens handhafvande.

Genom dessa sätt att bereda samladt kapital för större, vare sig kommersiela eller industriela, företag, nemligen aktiebolag och försträckningsaftal af ofvannämnda beskaffenhet, synes det behofvet vara på ett tillfredsställande sätt tillgodosedt. Och då, såsom ofvan är anmärkt, all tanke måste uppgifvas på införande af en lag, som skulle tillförbinda kommanditärerne solidarisk ansvarighet, torde någon trängande nödvändighet icke förefinnas att på listan öfver lagarbeten, som fordra skyndsam handläggning, för det närvarande uppföra: särskild lag för kommanditbolag.

Utdrag ur den *Minnesbok*, som, jemlikt Kongl. Stadgan den 20 April 1876, i Högsta Domstolen blifvit förd under år 1878:

Advokatfiskalen m. m. T. A. Billberg emot Bergskonduktören L. J. Igelström, för det denne såsom nämndeman uteblifvit från ting.

Åtal mot nämndeman för uteblifvande från ting tillhör icke Hofrätts omedelbara pröfning. Häradsrätt är således behörig att fälla nämndeman till ansvar för sådan försummelse.

(Afgjort på afdelning af Högsta Domstolen den 18 Januari 1878.)

Landthandlandena B. Nielsen och Z. Zegolson i Hofsten emot Länsmannen A. Cervin, angående oloflig försäljning af spirituös dryck.

Landthandlande, som sålt Hoffmans droppar (en del ether och tre delar koncentrerad sprit) till myckenhet af högst tio ort hvarje gång, har, sedan Häradsrätten vitsordat, att sådana droppar i orten allmänt begagnas för tillblandande af rusgifvande dryck, blifvit fäld till ansvar för oloflig utskänkning af spirituosa. (Den olofliga försäljningen skedde innan Förordningen den 8 December 1876 blef gällande.)

(Afgjort på afdelning af Högsta Domstolen den 8 Januari 1878.)

Kommissionslandtmätaren J. F. Schött emot Sergeanten F. O. Stenström m. fl., angående vägrad fastställelse af laga skifte.

Landtmätare är behörig att öfverklaga egodelningsrätts utslag, hvarigenom vägrats fastställelse af laga skifte, som blifvit af honom förrättadt.

(Afgjort af Högsta Domstolen samfäldt den 12 Februari 1878.)

Andreas Olsson i Gåre emot Bernt Kristiansson i Karlanda och Olaus Kristiansson i Skärhamn m. fl., angående klander af testamente.

Sedan i sak angående testamentsklander befunnits, att vittnena å testamentet stodo i sådant skyldskapsförhållande till en af dem, som klandret väckt, att detta förhållande innebure laga jäf, samt Hofrätten af sådan anledning förklarar samna vittnen jäfviga jemväl i hvad saken anginge öfrige arfvingar, som testamentet klandrat, så har Högsta Domstolen gillat detta Hofrätts beslut.

(Afgjort på afdelning af Högsta Domstolen den 4 April 1878.)

Johan Leopold Alm emot Länsnotarien L. Cronsioc, angående tryckfrihetsbrott.

För pröfningen af åtal, som emot utgifvare af tryckt skrift blifvit anstaldt för deri förekommande smädliga och förgrifliga omdömen och yttranden om främmande lands öfverhet och regering, erfordras icke att Konungen gifvit lof till åtalets anställande.

(Afgjort å afdelning af Högsta Domstolen den 26 Mars 1878.)

Skomakaren A. M. Hedenvalls och Spannmålshandlanden F. O. Ramströms underdåniga besvär, angående val till lekmannaombud för Stockholms stad vid Kyrkomöte.

Vid val af lekmannaombud för Stockholm vid Kyrkomöte deltaga jemväl elektorer för stadens icke territoriella församlingar. Besvär öfver valet, grundade på det antagande, att nämnda församlingar icke skulle egt att vid valet utöfva rösträtt, har Högsta Domstolen funnit icke föranleda till valförrättningens upphäfvande.

(Afgjort å afdelning af Högsta Domstolen den 30 Juli 1878.)

Sämskmakaren J. R. Dahlbergs med fleres underdåniga besvär, angående val af riksdagsman i Andra Kammaren för Örebro stad.

Sedan inför Magistraten i Örebro den 12 September 1878 förrättats val af riksdagsman i Andra Kammaren för Örebro stad, dervid Magistraten förklarar Landshöfdingen Bergström, såsom den der erhållit de flesta rösterna, vara till stadens riksdagsman utsedd, och Landshöfdinge-embetet ogillat öfver valet anförda besvär; så har vid pröfning af besvär öfver Landshöfdinge-embetets utslag Högsta Domstolen ansett af stadgandena i 10, 12, 14 och 57 §§ i Förordningen om Kommunalstyrelse i stad den 21 Mars 1862 framgå, att Landshöfdingen Bergström, hvilken under år 1876 flyttat till Örebro och först för år 1877 blifvit inom nämnde stad för bevillning taxerad, icke varit berättigad att i beslut om stadens allmänna angelägenheter deltaga eller behörig att i stadens röstlängd, som enligt 17 § Riksdagsordningen skall tjena till efterrättelse jemväl vid riksdagsmannaval, vara uppförd förr än 1877 års bevillningstaxering undergått granskning af vederbörande pröfningskomité och grunden för hans skattskyldighet till staden och för hans deraf beroende rösträtt såmedelst blifvit vederbörligen faststald; i följd hvaraf och då upplyst blifvit, att berörda granskning icke egt rum förr än i Oktober månad sistnämnda år och att den röstlängd för staden, som vore grun-

dad på 1877 års bevillningstaxering, ej upprättats förr än den 3 påföljde December, samt Landshöfdingen Bergström följaktligen ett år före ifrågavarande val hvarken egde rösträtt i stadens allmänna angelägenheter eller hade, enligt 14 § i Riksdagsordningen, på sådan rösträtt beroende valrätt vid riksdagsmannaval och förthy, jemlikt 19 § i sagda grundlag, vid det öfverklagade valet icke var valbar, Högsta Domstolen, med ändring af Landshöfdinge-embetets utslag, förklarar, att de valsedlar, som lydde å Landshöfdingen Bergström, enligt 25 § Riksdagsordningen, vore ogilde och att Fabrikören Halldin, som vid valet var närmast i röstetal, vore för Örebro stad lagligen vald till ledamot i Riksdagens Andra Kammare under tre år från och med den 1 Januari 1879, samt att Magistraten egde att fullmakt för Halldin utfärda.

(Afgjordt å afdelning af Högsta Domstolen den 12 November 1878.)

Vice Häradshöfdingarne Gustaf Svanbergs och Knut Frimans underdåniga besvär, angående val af riksdagsmän i Andra Kammaren för Göteborgs stad.

Sedan Magistraten i Göteborg den 10 September 1878 förrättat val af sex ledamöter för staden till Riksdagens Andra Kammare för en tid af tre år, räknade från och med den 1 Januari 1879, samt åtskillige af stadens invånare hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län öfver valet sig besvärat på den grund, att ehuru Göteborgs stads folkmängd, enligt de af Statistiska Centralbyrån på Kongl. Maj:ts befallning till ledning vid riksdagsmannavalet 1878 meddelade uppgifter, den 31 December 1877 uppgått till 71,707 personer, och följaktligen, jemlikt 13 § i Riksdagsordningen, riksdagsmännens antal vid ifrågavarande val bort bestämmas till sju, Magistraten likväl, enär den vid 1877 års slut i staden mantalsskrifna befolkning, enligt Mantalskommissariens uppgift, utgjort endast 65,728 personer, och Statistiska Centralbyrån i en vid byråns uppgift fogad anmärkning yttrat, att byrån funne skilnaden emellan uppgifterna allt för stor att kunna förklaras annorlunda än genom fel, företrädesvis i presterskapets uppgifter, hvilka utgjorde grund för byråns beräkningar, ansett det icke kunna antagas att stadens folkmängd uppginge till ett antal af 70,000 och därför inskränkt valet till sex riksdagsmän; i anledning af hvilka besvär Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i utslag den 1 Oktober 1878 sig utlätit, att som Riksdagsordningen icke innehölle, att folkmängden, i mån hvaraf riksdagsmäns antal för valdistriktet bestämdes, skulle beräknas endast efter antalet perso-

ner, som under ett föregående år varit inom distriktet mantalsskrifne, samt uti den af Statistiska Centralbyrån på nådig befallning till ledning vid riksdagsmannaval meddelade, på kyrkoskrifningen grundade uppgift å folkmängden i riket den 31 December 1877, befolkningens antal i Göteborg utförts till 71,707 personer; alltså och emedan — om äfven tillbörligt afseende fästades å den Statistiska byråns i sammanhang med berörda uppgift framställda och af Magistraten såsom stöd för dess öfverklagade åtgärder i målet åberopade anmärkning rörande felaktighet i presterskapets anteckningar — all utredning saknades rörande samma felaktighets omfattning, men deremot vid betraktande af det för Göteborg egendomliga förhållandet, att flera tusen i staden kyrkoskrifne personer vore uppförda i mantal inom de till staden angränsande församlingar, bland hvilkas invånare de likväl icke, såsom ej tillika der kyrkoskrifne, kunde af presterskapet inberäknas i dess till Statistiska Centralbyrån ingående uppgifter, hvilka i hela riket lågo till grund för den vid riksdagsmannaval beräknade folkmängd, antagas finge, att Göteborgs verkliga folkmängd för närvarande uppginge till 70,000 personer; ty och då vid sådant förhållande Göteborgs stad enligt § 13 i Riksdagsordningen rätteligen haft att utse sju ledamöter i Andra Kammaren för instundande valperiod, pröfvade Kongl. Maj:ts Befallningshafvande lagligt att med upphäfvande af såväl Magistratens beslut om utfärdande af kallelse å de röstberättigade för val af sex riksdagsmän som ock det der efter verkställda valet, förordna att nytt val för utseende af sju riksdagsmän i Andra Kammaren för Göteborgs stad skulle af Magistraten i laga ordning verkställas; så har Högsta Domstolen, vid pröfning af underdåniga besvär i målet, funnit skäl icke vara anfördt, som kunde verka ändring i Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes öfverklagade utslag.

(Afgjort af Högsta Domstolen samfaldt den 12 November 1878.)

Kommissionslandtmätaren P. A. Brännström med flere (i 4 mål), om vägrad fastställelse å hemmansklyfning.

Sedan hemmansklyfning, under hvilken de i handlingarna såsom delägare antecknade personer varit tillstädes, förklarats afslutad, och klander mot förrättningen ej blifvit anmaldt, hade, på ansökning om fastställelse å förrättningen, Egodelningsrätten förklarat, att då förrättningen icke blifvit i socknens kyrka kungjord inom den i 22 § Skiftesstadgan föreskrifna tid, den sökta fastställelsen icke kunde beviljas, hvaremot Högsta Domstolen vid det förhållande att, enligt hvad handlingarna utvisade, de, hvilkas rätt varit af ifrågavarande hemmansklyfning beroende,

varit vid förrättningen tillståles och sedan lemnat densamma oklandrad, ansett den omständighet, att kungörelse om skiftets företagande icke blifvit fjorton dagar före skiftet å predikstolen uppläst, icke hafva utgjort hinder för förrättningens fastställande.

(Afgjort af Högsta Domstolen samfaldt den 18 November 1878.)

Rådmanen Friherre R. Fägerskölds med fleres underdåniga besvär, angående riksdagsmannaval.

Sedan enligt Kongl. Kungörelsen den 5 Maj 1876 angående vissa städers indelande i valkretsar för riksdagsmannaval, den förändring i förut gällande indelning blifvit bestämd, att städerna Westerås och Köping, i stället att med staden Enköping förut hafva bildat en valkrets, skulle för sig utgöra en dylik krets, förrättades den 6 September 1878 val till riksdagsman i Andra Kammaren för kretsen Westerås—Köping, der vid omedelbart valsätt begagnades i enlighet med öfverenskommelse, som i sådant afseende träffats inom den fordna valkretsen Westerås—Köping—Enköping; men Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Westmanlands län, der valet öfverklagades, upphäfde detsamma på grund att, då den förut varande valkretsen Westerås—Köping—Enköping genom den verkställda omregleringen försvunnit, och valkretsen Westerås—Köping måste anses såsom ny, valet jemlikt 16 § Riksdagsordningen bort ske genom elektoror intill dess annorlunda blifvit beslutadt; och har Högsta Domstolen funnit skäl icke vara anfördt, som kunde verka ändring i Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes beslut.

(Afgjort å afdelning af Högsta Domstolen den 18 November 1878.)

Petter Johansson i Grannforsa och J. M. Olofsson i Björkeryd emot Johan Magnus Carlsson i Humblans och hans hustru, angående rätt för förmyndare att sälja ommyndiges fasta gods.

Sedan Göta Hofrätt enligt utslag den 8 Januari 1878 pröfvat besvär, som Johan Magnus Carlsson och hans hustru anfördt mot vederbörande Häradsrätts beslut i anledning af förmyndarnes för Johan Magnus Carlsson och hans hustru hemställan om rätt för förmyndarne att sälja bemälda ommyndiges fasta egendom, har Högsta Domstolen på besvär af förmyndarne förklaradt Johan Magnus Carlsson och hans hustru såsom omnyndiga icke hafva varit behöriga att hos Hofrätten öfverklaga Häradsrättsens beslut.

(Afgjort å afdelning af Högsta Domstolen den 29 November 1878.)

Länsnotarien F. H. Sandberg och Kanslisten M. Robert emot Urmakaren L. Palmqvist, angående egendoms återvinnande till konkursmassa.

Sedan svaranden å särskilda dagar år 1877 blifvit i sitt hem med stämning sökt, utan att han kunnat träffas eller säker anvisning vinnas, hvar han sig uppehölle, hade stämningen blifvit fäst å svarandens husdörr och hans hustru samt en hos honom anställd arbetare underrättade om innehållet af stämningen. Hos Underrätten invände sedermera svaranden, att han, då en afskrift af stämningen icke blifvit öfverlemnad till hans husfolk, icke vore lagligen stämd. Denna invändning blef på grund af 1 § i Kongl. Förordningen den 5 April 1871 af Underrätten ogillad; hvaremot Göta Hofrätt, enär stämningen icke blifvit enligt nämnde § i Förordningen delgifven svarandens hustru medelst öfverlemnande till henne af en afskrift af stämningen, förklarade stämningen ogild. På häremot af sökandena fullföljd talan, upphäfde Högsta Domstolen Hofrättens dom och fastställde Underrättens beslut.

(Afgjort å afdelning af Högsta Domstolen den 19 December 1878.)

Rörande de klagomål, som under år 1878 varit föremål för Justitieombudsmannens handläggning, meddelas här följande öfversigt:

Vid 1878 års början voro af förut inkomna klagomål fortfarande under handläggning	7
Under år 1878 inkommo klagomål till ett antal af	84
Summa klagomål under handläggning 1878	91
Af dessa hafva:	
Utän åtgärd lemnats	38
Återkallats	5
Efter vederbörandes hörande fått förfalla	38
Vid 1878 års slut såsom fortfarande under handläggning balanserats	7
Till åtal hänvisats	3
Summa	91.

Dessutom hafva under året åtal förordnats för embetsfel och försummelser, upptäckta:

Under fångförteckningarnes granskning	2
» ett föregående års embetsresa	1
Hvartill komma de under året förordnade åtal, som föranledts af förd klagan	3
Summa åtal	6.

Det förflutna årets embetsresa har omfattat delar af Södermanland, Öster- och Westergötland, Jönköpings och Kronobergs län, Halland och Skåne. Jag har derunder besökt Landskanslier och Landskontor, Domkapitel, stads- och landtdomstolar samt så väl läns-, stads- och häradshäkten som straff-fängelserna i Warberg, Landskrona och Malmö. Föremålen för min granskning hafva varit embetsverkens diarier och arkiv, domstolarnes arkiv, förmynderskaps- och konkursförteckningar samt lagfarts- och inteckningsböcker. Denna granskning har i allmänhet utfallit tillfredsställande och de få anmärkningar, som förekommit, hoppas jag skola efter skriftvexling, som nu pågar, kunna förfalla. De olika meningar, jag funnit rådande i fråga om tolkning och tillämpning af författningarne angående lagfart, inteckning, lagfarts- och inteckningsböckers förande samt månadsting, äro redan omförmälda i denna min embetsberättelse.

Det under embetsresan hållna diarium jemte Expeditionens diarium och registratur varda, såsom vanligt, till Riksdagens Lagutskott öfverlemnade.

Från Hans Excellens Herr Statsministern och Chefen för Justitiedepartementet har, uppå derom framställd fråga, det svar erhållits, att någon förklaring öfver lagen, i den ordning 19 § Regeringsformen utstakar, icke blifvit meddelad under den tid, som efter början af sistlidna års riksmöte förflutit.

Till fullgörande af den i 14 § af instruktionen för Justitieombudsmannen lemnade föreskrift om afgifvande af redogörelse för behandlingen af Riksdagens hos Kongl. Maj:t anmälda beslut och i underdånighet gjorda hemställningar, har jag från Kongl. Statsdepartementen förskaffat mig uppgifter:

dels om de af Riksdagen år 1878 aflättna underdåniga skrivelser samt om de åtgärder, som i anledning af dem blifvit vidtagna; varande, i enlighet med dessa uppgifter, en förteckning jemväl upprättad öfver de genom nyssnämnda skrivelser anhängiggjorda ärenden, som icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande;

dels ock rörande sådana genom de senaste Riksdagarnes till Kongl. Maj:t aflättna underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i min till nästlidna års Riksdag afgifna embetsberättelse upptogos såsom i sin helhet eller till någon del oafgjorda; varande angående dessa ären-

den uppgifter meddelade om de åtgärder, som med dem blifvit vidtagna under tiden efter afgifvandet af min senaste embetsberättelse.

Omförmälda uppgifter tillika med en Tabell öfver de underdåniga skrivelser, nästlidna års Riksdag till Kongl. Maj:t aflät, finnas intagna i bilagan till denna berättelse.

Stockholm i Januari 1879.

N. A. FRÖMAN.

D. G. Restadius.

BILAGA

till

RIKSDAGENS JUSTITIE-OMBUDSMANS EMBETS-BERÄTTELSE

till 1879 års Riksdag.

I.

Uppgifter från de särskilda Kongl. Stats-Departementen på de af Riksdagen år 1878 aflättna underdåniga skrifvelser, jemte anteckningar om de åtgärder, som i anledning deraf blifvit vidtagna.)*

1:o. Kongl. Justitie-departementet.

1:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 16 Februari 1878, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förändrad lydelse af 6 punkten i 19 § af Förordningen om nya Strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864. (1.)

1878 den 1 Mars nådig förordning utfärdad.

2:o af den 2 Mars, angående val af Justitie-Ombudsman och hans suppleant. (3.)

1878 den 15 Mars i Statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

3:o af den 6 Mars, angående ändring i 17 Kap. 12 § Handelsbalken. (6.)

Sedan Högsta Domstolen afgifvit inforrdadt utlåtande i frågan, har Kongl. Maj:t den 22 sistlidne November å förslaget vägrat sanktion.

4:o af den 23 Mars, angående förändrad lydelse af 25 kap. 9 § Rättegångsbalken. (13.)

Sedan Högsta Domstolen afgifvit inforrdadt utlåtande i frågan, blef nådig författning i ämnet den 8 sistlidne November utfärdad.

5:o af den 10 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Andra Hufvudtitel. (31.)

1878 den 18 Maj i Statsrådet anmäld, dervid Kongl. Maj:t förklarade sig låta bero vid Riksdagens beslut i de delar, hvilka innefattade afvikelser från Kongl. Maj:ts framställda förslag; och är innehållet af den underdåniga skrifvelsen delgifvet vederbörande till kännedom och efterrättelse, hvarjemte föreskrifter såväl nämnda dag som sedermera meddelats i afseende å verkställighet af Kongl. Maj:ts i ämnet fattade beslut.

*) De vid slutet af hvarje rubrik inom parentes utsatta siffertal visa skrifvelsens nummer i Tionde samlingen af Bihanget till Riksdagen protokoll.

6:o af den 10 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning af kronohäktesbyggnaden i Alingsås med tillhörande tomt och skogsmark. (25.)

1878 den 18 Maj i Statsrådet anmäld; och har Fångvårdsstyrelsen erhållit förståndigande att försäljningen ombesörja.

7:o af den 20 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående anslag till betäckande af åtskilliga utgifter för den i Stockholm under år 1878 sammanträdande internationela fångvårdskongress. (44.)

1878 den 31 Maj i Statsrådet anmäld; dervid Kongl. Maj:t, jemte meddelande af Riksdagens beslut, förständigade Fångvårdsstyrelsen att till de af Kongl. Maj:t den 26 Oktober 1877 utsedda särskilde komiterade för vidtagande af förberedande åtgärder för kongressens sammanträde utbetala, i mån af behof och efter deras requi-sition, de af Riksdagen anslagna medel.

8:o af den 2 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, med förslag till förordning angående upphäfvande af Ridderskapets och Adelns rätt att göra utpantning hos sina frälsebönder. (18.)

1878 den 12 Juli nådig Förordning utfärdad.

9:o af den 2 Maj, angående tillägg till gällande föreskrifter om aktiebolag. (19.)

Efter Högsta Domstolens hörande har Kongl. Maj:t den 22 sistlidne November å förslaget vägrat sanktion.

10:o af den 23 Maj, angående framläggande af förslag till lag om säkerhet i jernvägar och dermed jemförliga anläggningar. (62.)

1878 den 12 Juli i Statsrådet anmäld. och förordnade Kongl. Maj:t om tillsättande af en komité, hvilken för närvarande är sysselsatt med utarbetande af förslag till erforderliga stadganden i ämnet.

11:o af den 2 Maj, angående ändring i gällande stadganden om val till organist och klockare. (17.)

Sedan Kongl. Maj:t inhemtat Kyrkomötets yttrande öfver förslaget och Högsta Domstolen afgifvit infordradt utlåtande i frågan, blef nådig författning i ämnet den 6 innevarande månad utfärdad.

Stockholm den 31 December 1878.

Ex officio
C. F. W. Lamberg.

2:o. Kongl. Utrikes-departementet.

12:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 10 Maj 1878 angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Tredje Hufvudtitel. (32.)

1878 den 13 September i underdånighet föredragen och befordrad till verkställighet*.)

* Denna uppgift grundar sig på meddelande från Hans Excellens Herr ministern för Utrikes ärendena i embettsskrifvelse den 16 December 1878.

3:o. Kongl. Landtförsvars-departementet.

13:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 10 Maj 1878. angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel. (33.)

I underdånighet föredragen den 24 Maj: och blef skrifvelsen i sin helhet delgifven Arméförvaltningen och Statskontoret samt i nödiga delar öfrige vederbörande; i sammanhang hvarmed särskilda föreskrifter angående en del verkställighetsåtgärder jemväl meddelades.

I anledning af Riksdagens begäran om utredning, huruvida icke de till uppförande afsedda sjukhusbyggnaderna å Carlsborg lämpligast borde byggas af trä, har utlåtande i ämnet blifvit från Medicinalstyrelsen infordradt, hvarefter Chefen för Fortifikationen fått sig yttra rörande skilnaden i kostnad, derest dessa byggnader uppfördes af trä i stället för af sten.

För öfrigt har Kongl. Maj:t under den 20 December, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Riksdagens gjorda anhållan, fastställt förändrade bestämmelser rörande användandet af extra anslaget till skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande.

14:o af den 23 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel. (38.)

I underdånighet anmäld genom Finansdepartementet den 24 Maj och transsumt af skrifvelsen, i hvad den tillhörde Landtförsvarsdepartementets handläggning, detta departement meddeladt.

Föredrogs genom Landtförsvarsdepartementet den 7 Juni; och blef Riksdagens beslut angående ändring i andra punkten af de genom Kongl. Brevet den 22 Juni 1877 fastställda grunder för pensionering af arméens befäl och underbefäl med vederlikar vederbörande delgifvet; äfvensom dels kännedom om de af Riksdagen å allmänna indragningsstaten beviljade pensioner vederbörande meddelades, dels pensionsresolutioner, der sådana voro erforderliga, utfärdades.

Vidare underrättades Direktionen öfver arméens pensionskassa om det af Riksdagen för år 1879 anvisade kreditiv till arméens pensionering, och utfärdades i vanlig ordning cirkulär till Länsstyrelserna angående anslaget till understöd åt ännu kvarlevande, i behof stadda f. d. landtvärnsmän.

Enär Riksdagen vid godkännande af det framlagda förslaget till förändrad lydelse af nionde punkten utaf de genom ofvan omförmälda nädiga bref stadgade pensioneringsgrunder fästade det förbehåll, att arméens Fullmäktige bifölle den nädiga framställning om ändring i 63 § af reglementet för arméens pensionskassa, som Kongl. Maj:t förmått sig vilja till dem aflåta, blef denna fråga, bland andra, gjord till föremål för arméens detta år församlade Fullmäktiges ompröfning: och då nämnde Fullmäktige, enligt underdånig skrifvelse den 8 sistlidne November, antagit de föreslagna ändringarne i nyssnämnda reglementsparagraf, och alltså det af

Riksdagen för bifall till den ifrågakämda ändringen i 9:de punkten af pensioneringsgrunderna fästade vilkor numera blifvit uppfyllt, har Kongl. Maj:t under den 29 November i nåder förordnat, att nämnda 9:e punkt skall erhålla den lydelse, som i Riksdagens nu ifrågavarande skrifvelse, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens nionde hufvudtitel, omförmäles.

Stockholm den 27 December 1878.

Alfred Sjöberg.

4:o. Kongl. Sjöförsvars-departementet.

15:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 20 Maj 1878, angående regleringen af utgifterna under Riksstatsens Femte Hufvudtitel. (34.)

Den 31 Maj 1878 i underdånighet föredragen och innehållet af den underdåniga skrifvelsen delgifven vederbörande till kännedom och underdånig efter rättelse, äfvensom föreskrifter meddelade om verkställigheten af fattade nådiga beslut i ämnet.

16:o af den 23 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatsens Nionde Hufvudtitel. (38.)

Den 24 Maj 1878 genom Finansdepartementet i underdånighet anmäld inför Kongl. Maj:t och transsumt af skrifvelsen tillika med protokollsutdrag öfverlemnade till Sjöförsvarsdepartementet, hvarifrån under den 7 Juni innevarande år nådiga föreskrifter blifvit vederbörande till efter rättelse meddelade.

Stockholm den 30 December 1878.

C. Nordenfalk.

5:o. Kongl. Civil-departementet.

17:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 10 Maj 1878, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från Länsmansbostället Kråkered N:o 1 i Elfsborgs Län. (24.)

Vid föredragning, den 18 Maj, af denna skrifvelse, förordnade Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut, i hvad detsamma afvek från Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, att samma beslut skulle Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Elfsborgs Län för vederbörandes förständigande och efter rättelse meddelas.

18:o af den 10 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående eftergift af en förre Stationsinspektoren Björkelund å dömd skadeersättning till staten. (26.)

Denna skrifvelse anmäldes den 18 Maj, då Kongl. Maj:t förordnade, att ifrågavarande Kronan tillerkända belopp finge ur statens jernvägstrafiks räknenskaper afskrifvas.

19:o af den 10 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående eftergift af en förre banvakten J. A. Gustafsson ådömd skadeersättning till staten. (27.)

Anmälde den 18 Maj, då Kongl. Maj:t förordnade, att det Kronan tillerkända beloppet finge ur statens jernvägstrafiks räkenskaper afskrivas.

20:o af den 20 April, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om antagande af en för alla orter inom Riket gemensam tidsberäkning. (14.)

Skrifvelsen anmälde den 31 Maj, då nådig kungörelse i ämnet utfärdades; och hafva, sedan tre komiterade inkommit med förslag i fråga om sättet för förändringens genomförande, föreskrifter i berörda hänseende blifvit den 15 sistlidne November meddelade.

21:o af den 22 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjetta Hufvudtitel. (35.)

Anmälde den 31 Maj, hvarvid Kongl. Maj:t, med godkännande af de beslut, som blifvit utöfver eller med afvikelse från hvad Kongl. Maj:t föreslagit af Riksdagen fattade, samt med förklarande att i fråga om vilkoren för tillgodonjutande af de utaf Riksdagen beviljade tillfälliga löneförbättringar skulle lända till efterrättelse hvad derom redan vore eller framdeles blefve föreskrifvet, förordnade, att innehållet af Riksdagens skrifvelse skulle meddelas Statskontoret till kännedom och efterrättelse, äfvensom öfrige vederbörande förvaltande verk, styrelser och chefer i de delar, som dem särskildt anginge, med bemyndigande att hos Statskontoret lyfta de af Riksdagen beviljade extra anslag; hvarjemte i anledning af särskilda punkter i skrifvelsen samt de framställningar, som legat till grund för Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, äfvensom hvad i öfrigt förekommit, nådiga beslut meddelades.

22:o af den 15 Maj, angående ändring af Kongl. Resereglementet den 10 November 1865 i fråga om nämndemän. (42.)

Anmälde den 22 November, då Kongl. Maj:t anbefalde en granskning och, om så erfordrades, omarbetning i ett sammanhang af resereglementet och af de båda nådiga kungörelserna den 30 December 1863, angående dels nämndemäns rätt till ersättning för extra förrättningar, m. m., och dels kostnadsersättning till militäre, civile och ecklesiastike tjänstemän för en del resor inom tjänstgöringsdistrikten, den sistnämnda kungörelsen i hvad angick civile och ecklesiastike tjänstemän.

23:o af den 15 Maj, angående kontroll deröfver att utländske handelsresande erlægga till stat och kommun deras rörelse fullt motsvarande afgifter. (43.)

Skrifvelsen anmälde i underdånighet den 14 Juni, och anbefaldes Kommerskollegium, att i anledning af Riksdagens förevarande framställning afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke inkommit.

24:o af den 17 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående förändrad reglering af skjutsväsendet. (45.)

Skrifvelsen anmäldes den 31 Maj, då Kongl. Maj:t godkände Riksdagens beslut, i hvad detsamma afvek från Kongl. Maj:ts förslag, och fastställde den af Riksdagen antagna stadga angående skjutsväsendet, hvarom författning utfärdades; hvarjemte särskilda kungörelser beslötos, i fråga om kungs- och kronoskjutsen, samt angående upphörande af den nämndemän, fjerdingmän och kyrkovårdar i Skåne medgifna frihet från deltagande i vissa slag af skjuts.

25:o af den 20 Maj, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar. (46.)

Anmäld den 31 Maj och meddelad Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader.

26:o af den 20 Maj, angående beviljade statsbidrag till vägars anläggning, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer, äfvensom anslagna fonder till sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag. (47.)

27:o af den 23 Maj, angående beredande af tillgång till de redan anvisade 900,000 kronor af det Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolag beviljade låneunderstöd. (58.)

Vid föredragning i ett sammanhang den 31 Maj af dessa båda skrivelser, har Kongl. Maj:t, med gillande af Riksdagens beslut, i hvad de afveko från Kongl. Maj:ts framställningar rörande vissa särskilda arbetsföretag, anbefalt Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader att vidtaga på Styrelsen ankommande åtgärder för bringande till verkställighet af arbetena enligt Riksdagens beslut.

28:o af den 20 Maj, angående beviljade anslag till fortsättande af statens jernvägsbyggnader. (49.)

Anmäldes den 31 Maj och meddelades för behörig kännedom Styrelserna för Statens jernvägstrafik och Statens jernvägsbyggnader samt Riksmarskalksambetet i hvad en hvar af dem angick, med befallning dels till Trafikstyrelsen att afgifva förslag och kostnadsberäkning för uppförandet af bostäder åt tjenstepersonalen vid Norra stambanan, dels ock till bemälda Styrelse och Riksmarskalksambetet om vidtagande af åtgärder i anledning af beslutade jernvägsanläggningen från Carlberg till Lilla Värtan.

29:o af den 23 Maj, angående anvisande på Riksgäldskontoret af ett anslag för betäckande af den ökning i statens jernvägars materialförråd och kassaförslag, som under åren 1878 och 1879 kan förekomma. (57.)

Anmäld den 31 Maj och till behörig kännedom delgifven Styrelsen för Statens jernvägstrafik.

30:o af den 20 Maj, angående godkännande af träffadt aftal om öfverlåtelse på Stockholm—Vesterås—Bergslagens trafikaktiebolag af Norbergs jernvägs nya aktiebolags rullande materiel, m. m. (50.)

Anmäld den 31 Maj, då Kongl. Maj:t, i hvad Statens rätt angick, under de uppgifna villkoren godkände det emellan de båda bolagen träffade i fråga varande aftalet.

31:o af den 20 Maj, angående befrielse för Söderhamns jernvägsaktiebolag från skyldigheten att uppehålla trafiken å en del af kommunikationsleden Söderhamn—Bergviken—Bollnäs m. m. (51.)

Anmälades den 31 Maj, och beslöts, att de af Kongl. Maj:t och Riksdagen i detta ärende fattade sammanstående beslut skulle delgifvas Styrelserna för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader samt för Statens jernvägsbyggnader för behörig kännedom och efferrättelse i hvad på en hvar af dessa berodde, med befallning dels att från Söderhamns jernvägsaktiebolag borde inforas och, om det befunnas antagligt, under-tecknas kontrakt om fullgörande af de utaf Kongl. Maj:t och Riksdagen stadgade vilkor, dels ock, efter det anläggningen så väl af Norra Stambanan till Bollnäs jemte sidospåret från Kihlafors till stranden af sjön Bergviken med dertill hörande bispår, som ock af ångbåts- och lastbryggan vid samma sjö blifvit fullbordade, hos Kongl. Maj:t göras underdänig anmälan, huruvida hinder möter för meddelande af nådigt förklarande att vidmakthållandet och trafikerandet af kommunikationsleden från den s. k. Landabanans nedre ändpunkt till Bollnäs finge upphöra.

32:o af den 23 Maj, angående beviljande af läneunderstöd för fullbordande af Bergslagernas jernvägsaktiebolags jernvägsanläggning. (59.)

Sedan, vid underdänig anmälan af denna skrifvelse den 31 Maj, Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut, i hvad detsamma afvek från Kongl. Maj:ts proposition, förordnat, att yttranden borde inforas rörande vissa omständigheter dels från Fullmäktige i Riksgäldskontoret och dels från Styrelsen för Bergslagernas jernvägsaktiebolag, har Kongl. Maj:t den 27 påföljde Juni, när bemälde Styrelse underkastat bolaget de för understödets erhållande af Riksdagen stadgade vilkor, förordnat om inköp för statens räkning af bolagets till inlösen erbjudna obligationer å tillsammans 6,753,600 kronor mot betingad köpeskilling af 6,078,240 kronor, att erläggas på vissa af Kongl. Maj:t bestämda terminer under innevarande och nästkommande år.

Stockholm den 24 December 1878.

C. A. Sjöcrona.

6:o. Kongl. Finans-departementet.

33:o Riksdagens underdäniga skrifvelse af den 16 Mars 1878, angående val af Fullmäktige i Riksbanken. (7.)

34:o af samma dag angående val af dito i Riksgäldskontoret. (8.)

Dessa två skrivelser äro den 5 sistlidne April i underdänighet anmälda samt, såsom icke påkallande någon åtgärd, lagda till handlingarna.

35:o af den 10 Maj, angående den år 1877 verkställda granskning af statsverkets med flere fonders räkenskaper och förvaltning under år 1875. (20.)

Enligt nådigt beslut den 24 i samma månad har ifrågavarande skrifvelse i hvad den innefattade framställning rörande förändrad uppställning af Arméförvaltningens räkenskaper blifvit till nämnda embetsverk öfverlemnad, med förständigande att öfver samma framställning till Kongl. Maj:t afgifva underdånigt utlåtande, hvarjemte beträffande öfriga i skrifvelsen gjorda framställningar transsumt af skrifvelsen blifvit öfverlemnad till Ecklesiastikdepartementet, på hvars föredragning berörda framställningar borde komma under nådig pröfning.

Sedan Arméförvaltningen den 7 sistlidne November afgifvit omförmälda utlåtande, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

36:o af samma dag, angående öfverlåtelse af åbo- och skatterätt till under bruk skatteköpta hemman. (22.)

Med anledning af förestående skrifvelse har nådig kungörelse i ämnet blifvit den 24 sistlidne Maj utfärdad.

37:o af samma dag, angående afsöndring af jord från åtskilliga kronans egen- domar för särskilda ändamål. (23.)

Med godkännande af Riksdagens i berörda skrifvelse anmälda beslut i fråga om afgälden för den föreslagna jordafsöndringen från indragna hautboistbostället Inghult N:o 1 har Kongl. Maj:t den 24 sistlidne Maj förordnat, att hvad Riksdagen såväl derom som i öfrigt beslutat om de ifrågasatta jordafsöndringarna skulle meddelas Kammarkollegium till kännedom och underdånig efterrättelse samt vederbörandes förständigande, med nådig befallning tillika till Kollegium att öfver den af Riksdagen gjorda framställning om åsättande af bestämd köpeskilling i stället för årlig afgäld vid framdeles ifrågakommande jordafsöndringar till Kongl. Maj:t inkomma med underdånigt utlåtande.

Sedan Kammarkollegium den 3 sistlidne November inkommit med berörda utlåtande har Kongl. Maj:t den 6 innevarande December anbefalt sine Befallningshafvande att i hvarje särskildt fall, der afsöndring för alltid af jord från kungs- och kungsladugårdar samt öfriga under kronans omedelbara disposition varande hemman och lägenheter eller från militära och civila boställen blefve ifrågasatt och underdånigt förslag till årlig afgäld motsvarande den afsöndrade jordens behållna afkastning i anledning deraf blifvit upprättadt, från vederbörande, som afsöndringen begärt, infordra yttrande, huruvida sökanden vore villig att i stället för den föreslagna årliga afgälden, på en gång erlægga tjugu gånger dess belopp.

38:o af samma dag, angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter kyrkovaktare-enkan S. L. Danielsdotter. (28.)

Med gillande af Riksdagens i förevarande skrifvelse anmälda beslut har Kongl. Maj:t den 24 sistlidne Maj låtit detsamma meddelas vederbörande till kännedom och underdånig efterrättelse.

39:o af samma dag, angående dito efter enkan L. M. Hellström. (29.)
Riksdagens i förestående skrifvelse anmälda, af Kongl. Maj:ts nådiga framställning

föranledda beslut har den 24 Maj innevarande år blifvit meddeladt vederbörande till kännedom och underdänig efterrättelse.

40:o af samma dag, angående reglering af utgifterna under Riksstatens Första Hufvudtitel. (30.)

Hvad Riksdagen enligt denna skrifvelse beslutat, har den 24 sistlidne Maj till kännedom och underdänig efterrättelse meddelats Riksmarskalksambetet och Statskontoret i hvad det afsåge anslagen under Första Hufvudtiteln samt bemälda Embete och Kammarkollegium beträffande dispositionen af hemmanen Tullbotorp och lägenheten Eriksö ängar.

41:o af den 14 Maj, angående reglering af utgifterna under Riksstatens Sjunde Hufvudtitel. (36.)

Vid föredragning af ifrågavarande skrifvelse har Kongl. Maj:t, med godkännande af de rörande anslagen under Sjunde Hufvudtiteln af Riksdagen fattade beslut i hvad de skiljde sig från Kongl. Maj:ts nådiga framställningar i ämnet, förordnat, att densamma skulle delgifvas Statskontoret till kännedom och efterrättelse i hvad på detta verk ankomme, äfvensom att innehållet af skrifvelsen i de delar, som rörde andra embetsverk och myndigheter, skulle dessa meddelas.

42:o af den 15 Maj, angående utfärdande af bestämmelser rörande sättet och ordningen för anmärkningsmåls utförande mot enskild person i fråga om för högt uppburen liqid. (41.)

Medelst nådig remiss den 31 i samma månad har Kongl. Maj:t öfver Riksdagens förevarande framställning infortrat Kammarrättens underdäniga utlåtande, hvilket ännu icke inkommit.

43:o af den 23 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel. (38.)

Vid föredragning häraf den 24 sistlidne Maj har Kongl. Maj:t förordnat, att berörda skrifvelse skulle i de delar, som tillhörde handläggning af annat departement, för sådant ändamål till vederbörande departement öfverlemnas, samt att innehållet af skrifvelsen i öfrigt skulle till kännedom och underdänig efterrättelse meddelas Statskontoret, hvarjemte pensionsresolution blifvit i vanlig ordning utfärdad för extra provinciälläkaren A. T. Lindfors enka Lovisa Carolina Lindfors, född Sandelin, och hennes oförsörjda dotter Maria Lovisa, hvilka enligt skrifvelsen fått en årlig pension sig beviljad till följd af inom Riksdagen derom gjord framställning.

44:o af den 20 Maj, angående de i 63 § Regeringsformen föreskrifna kreditivsummor. (48.)

Den 31 i samma månad Statskontoret till kännedom meddelad.

45:o af den 23 Maj, angående afsöndring af jord från sergeantsbostället Bergane N:o 1 och öfverstebostället Kastellgården. (53.)

Med godkännande af Riksdagens beslut i fråga om villkoren för jordafsöndringen från Kastellgården har Kongl. Maj:t den 31 i samma månad förordnat, att hvad Riks-

dagen så väl derom som i öfrigt beslutat om de ifrågavarande jordafsöndringarna skulle meddelas Kammarkollegium till kännedom och underdånig efterrättelse samt vederbörandes försländigande.

46:o af samma dag, angående upprättadt nytt reglemente för Riksgäldskontoret. (61.)

Den 31 i samma månad i underdånighet anmäld och, såsom icke erforderande vidare åtgärd, lagd till handlingarna.

47:o af samma dag, angående ett kreditiv att i händelse af behof användas till neutralitetens upprätthållande. (60.)

Innehållet af denna skrifvelse har den 31 i samma månad blifvit Statskontoret till kännedom meddeladt, hvarjemte Utrikesdepartementet jemväl blifvit om Riksdagens i skrifvelsen anmälda beslut underrättadt.

48:o af den 25 Maj, angående beräkningen af Statsverkets inkomster. (56.)

Den 31 i samma månad har innehållet af denna skrifvelse blifvit Statskontoret till kännedom meddeladt.

49:o af samma dag med ny Riksstat. (63.)

Den vid skrifvelsen fogade Riksstaten har den 31 sistlidne Maj blifvit meddelad Statskontoret till kännedom och efterrättelse.

50:o af den 24 Maj, angående stämpelpappersafgiften. (64.)

Jemte det nådig kungörelse angående stämpelpappersafgiften samt hvad vid kontrollen och uppbörden deraf bör iakttagas, blifvit den 20 sistlidne September utfärdad, har Kongl. Maj:t, då med anledning af Riksdagens i förevarande skrifvelse anmälda beslut ej mindre helarksstämplor å 1 krona 25 öre och å 1 krona 50 öre, än äfven anvisningsstämplor komme att erfordras, samma dag anbefalt Statskontoret att låta förfärdiga och vederbörande tillhandahålla helarksstämplor å nämnda valörer, äfvensom anvisningsstämplor i öfverensstämmelse med godkänd förslagsritning.

51:o af den 25 Maj, angående allmänna bevillningen. (65.)

Enligt Riksdagens i berörda skrifvelse gjorda anhållan har Kongl. Maj:t, om hvad Riksdagen i detta ämne beslutat, den 31 sistlidne Maj utfärdat allmän kungörelse.

52:o af den 14 Maj, med reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning. (39.)

I anledning häraf har nådig förordning blifvit den 4 sistlidne Juni utfärdad.

53:o af den 10 Maj, angående disposition af den för Svenska kronans egendom å S:t Barthelemy utfästade lösesumma.

Den 21 Juni har Kongl. Maj:t i anledning häraf fastställt stadgar för en mild stiftelse å S:t Barthelemy samt utsett ledamöter i den nya stiftelsens styrelse.

Stockholm den 31 December 1878.

With. Lilliestråle.

7:o. Kongl. Ecklesiastik-departementet.

54:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 24 April 1878, angående ändring af § 2 i instruktionen för direktionerna öfver länens lasarett och kurhus. (16.)

Kongl. Maj:t har den 10 Maj 1878 anbefalt Kongl. Maj:ts samtliga Befallningshafvande att, efter Landstingens hörande, häröfver afgifva underdåniga utlåtanden, hvilka ännu icke alla till Kongl. Maj:t inkommit.

55:o af den 24 April, angående upphörande eller nedsättning af lärarinnornas årsafgift till folkskolelärares enke- och pupillkassa. (15.)

Den 10 Maj 1878 har Kongl. Maj:t häröfver infordrat Direktionens öfver folkskolelärares pensionsinrättning underdåniga utlåtande, hvilket den 21 Oktober nämnda år inkommit.

56:o af den 14 Maj, angående reglering af utgifterna under Riksstatsens Åttonde Hufvudtitel. (37.)

Kongl. Maj:t har den 18 Maj 1878 meddelat vederbörande Riksdagens beslut med deraf föranledda föreskrifter.

57:o af den 22 Maj, rörande förändrade bestämmelser angående klockarnes aflöning. (52.)

Den 7 Juni 1878 i underdånighet anmäld, och skulle ej föranleda vidare åtgärd.

58:o af den 23 Maj, angående inköp af Arkiatorn Carl von Linnés bostad vid Hammarby och af honom egd lösegendom. (55.)

Under denna dag har Kongl. Maj:t beslutit till Riksdagen aflåta nådig proposition i ärendet.

59:o af den 23 Maj, angående tillägg till § 6 mom. 5 i stadgan angående folkundervisningen. (54.)

Häröfver har Kongl. Maj:t den 7 Juni 1878 infordrat samtliga Domkapitels samt Stockholms stads Konsistorii underdåniga utlåtanden, hvilka ock inkommit.

Stockholm den 8 Januari 1879.

Ex officio
F. A. Westerling.

Förteckning öfver de i förestående uppgifter intagna, genom Riksdagens år 1878 aflåtna underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka vid utgången af år 1878 i sin helhet eller till någon del icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande.

Kongl. Justitie-departementet.

- 10:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 23 Maj 1878, angående framläggande af förslag till lag om säkerhet i jernvägar och dermed jemförliga anläggningar. (62.)

Kongl. Civil-departementet.

- 22:o af den 15 Maj, angående ändring af Kongl. Resereglementet den 10 November 1865 i fråga om nämndemän. (42.)
- 23:o af samma dag, angående kontroll deröfver att utländske handelsresande erlægga till stat och kommun deras rörelse fullt motsvarande afgifter. (43.)
- 31:o af den 20 Maj, angående befrielse för Söderhamns jernvägsaktiebolag från skyldigheten att uppehålla trafiken å en del af kommunikationsleden Söderhamn—Bergviken—Bollnäs m. m. (51.)

Kongl. Finans-departementet.

- 35:o af den 10 Maj, angående den år 1877 verkställda granskning af statsverkets med flere fonders räkenskaper och förvaltning under år 1875. (20.)
- 42:o af den 15 Maj, angående utfärdande af bestämmelser rörande sättet och ordningen för anmärkningsmåls utförande mot enskild person i fråga om för högt uppbyren liqid. (41.)

Kongl. Ecklesiastik-departementet.

- 54:o af den 24 April, angående ändring i § 2 i instruktionen för direktionerna öfver länens lasarett och kurhus. (16.)
- 55:o af den 24 April, angående upphörande eller nedsättning af lärarinnornas årsafgift till folkskolelärarnes enke- och pupillkassa. (15.)
- 59:o af den 23 Maj, angående tillägg till § 6 mom. 5 i stadgan angående folkundervisningen. (54.)
-

II.

Förteckning på sådana genom de senaste Riksdagarnes till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrifvelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i Justitieombudsmannens till nästlidna års Riksdag afgifna embetsberättelse finnas upptagna såsom i sin helhet eller till någon del hos Kongl. Maj:t oafgjorda, äfvensom uppgift å de åtgärder, hvilka sedermera blifvit med dem vidtagna.

Kongl. Justitie-departementet.

1:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 28 Februari 1858, i fråga om lag till ordnande af Notarii-publici-befattningen. (225.)

Detta ärende är, på sätt uti den år 1876 afgifna förteckning omförmäles, beroende på handläggning af Nya Lagberedningen.

2:o af den 11 Augusti 1860, angående införande af så kallade tjenstehjousböcker i stället för nu brukliga orlofssedlar. (110.)

1860 den 2 November i Statsrådet anmäld; och beror ärendet fortfarande på Kongl. Maj:ts vidare pröfning.

3:o af den 14 Mars 1863, angående utarbetande af förslag till ny lag rörande vattenrätten. (57.)

Det enligt sist afgifna förteckning infordrade yttrande af Högsta Domstolen är inkommet; och afvaktar frågan Kongl. Maj:ts vidare beslut.

4:o af den 11 November 1863, angående upprättande af förslag om omorganisation af domkapiteln. (155.)

Sedan Högsta Domstolen afgifvit infordradt yttrande öfver komiterades förslag till Kyrkolag, har i sammanhang dermed ifrågavarande skrifvelse blifvit inför Kongl. Maj:t å nyo föredragen; dervid likväl Kongl. Maj:t funnit endast frågorna om tillsättning af presterliga tjänster, om straff för förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål böra för närvarande Kyrkomötets och Riksdagens pröfning underställas.

5:o af den 19 Juni 1866, angående föreskrifter rörande ersättningar i händelse af olycksfall vid jernvägstrafik. (90.)

Frågan afvaktar fortfarande Kongl. Maj:ts nådiga beslut.

6:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 15 Maj 1872, angående ändring i gällande stadganden rörande socknemäns inbördes skyldighet att deltaga i prestgårdsbyggnad. (84.)

Kongl. Maj:ts nådiga beslut afvaktas.

7:o af den 24 Maj 1873, angående dels unga förbrytares insättande i förbättringsanstalter och dels införande af det så kallade progressiva fängelse-systemet. (92.)

Frågan hvilar fortfarande i afvaktan på Fångvårdsstyrelsens infordrade underdåniga utlåtande.

8:o af den 10 Maj 1875, i fråga om ändring i gällande bestämmelser rörande flottled. (39.)

Nya Lagberedningens förslag afvaktas.

9:o af den 18 Maj 1875, om åtgärder för handelsdomstolars införande i de större städerna i Sverige. (44.)

Detta ärende är, på sätt föregående förteckningar omförmäla, fortfarande beroende på Nya Lagberedningens handläggning.

10:o af den 21 Maj 1875, rörande förändrad lagstiftning om præscription för klander å jordafång. (63.)

På sätt föregående förteckningar omförmäla är detta ärende öfverlemnadt till handläggning af Nya Lagberedningen; och afvaktas beredningens yttrande i ämnet.

11:o af den 9 Maj 1876, om vidtagande af åtgärder för utfärdande af en fullständig handelslagbok för Sverige. (30.)

Sedan de uti sist afgifna förteckning omnämnde komiterade inkommit med förslag till ny vexellag, har Kongl. Maj:t öfver detsamma, jemte ett i Justitie-departementet upprättadt förslag till förordning om vexellagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall, inhämtat Högsta Domstolens underdåniga utlåtanden; och beror ärendet på Kongl. Maj:ts vidare beslut.

12:o af den 14 Maj 1876, angående väckt förslag om vidtagande af lagstiftningsåtgärder till betryggande af den allmänna ordningen och personliga säkerheten. (70.)

På sätt annan denna dag upprättad förteckning omförmäler, har Kongl. Maj:t den 1 sistlidne Mars utfärdadt nådig förordning i ämnet.

13:o af den 28 April 1877, i fråga om ändring af 3 kap. 23 § i Kongl. Stadgan angående försvarslösa och till allmänt arbete förfallna personer af den 29 Maj 1846. (35.)

Fångvårdsstyrelsens underdåniga utlåtande afvaktas.

14:o af den 9 Maj 1877, angående utsträckt rätt för församlingarna att vid tillsättning af presterliga beställningar kalla fjerde profpredikant. (37.)

Vid behandlingen i Statsrådet den 12 sistlidne Juli af komiterades förslag till kyrkolag och kyrkostadgar blef Riksdagens skrifvelse inför Kongl. Maj:t anmäld; och har Kongl. Maj:t, efter Kyrkomötets och Högsta Domstolens hörande, uti gårdagens Statsråd beslutat framlägga för Riksdagen »Förslag till Förordning angående tillsättning af presterliga tjänster».

15:o af den 19 Maj 1877, angående tillerkännande af laga vitsord åt telegram. (64.)

På sätt i sist afgifna förteckning förmäles, är frågan öfverlemnad till behandling af Nya Lagberedningen.

Stockholm den 31 December 1878.

Ex officio
C. F. W. Lamberg.

Kongl. Landtförsvars-departementet.

16:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 15 September 1860, angående ifrågakända förändringar i Militieboställsordningen. (126.)

Då Militieboställena nu mera blifvit eller inom kort blifva till Statsverket öfverlemnade, hvarefter behof af särskild Militieboställsordning icke förefinnes, har Kongl. Maj:t den 15 sistlidne Oktober funnit det år 1860 åt då varande Krigskollegium lemnade och derifrån på Arméförvaltningen öfverflyttade uppdrag att afgifva förslag till ny Militieboställsordning böra förfalla.

17:o af den 5 Oktober 1860, angående regleringen af utgifterna under Rikstatsens Fjerde Hufvudtitel. (146.)

De förslag dels till förnyad förordning, huru förhållas skall vid besigtningar och öfverbesigtningar, då varor eller färdiga arbeten för landt- eller sjöförsvarets behof efter kontrakt levereras, och dels till reglemente, hvarefter vederbörande vid kronoauktioner för landt- och sjöförsvaret hafva sig att rätta, hvilka, till följd af Kongl. Maj:ts den 19 Juni 1866 fattade beslut, böra af numera Armé- och Marinförvaltningarne uppättas, hafva ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

18:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 15 Maj 1868, i anledning af väckt fråga om den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa delar. (89.)

Hvilar, i hvad Landtförsvars-departementet rör, enligt nådigt beslut den 6 November 1868.

19:o af den 24 Maj 1873, i anledning af gjorda framställningar i fråga om grundskatterna och indelningsverket. (74.)

Frågan om indelningsverket har icke under året varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning.

20:o af den 12 Maj 1877, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga propositioner

med förslag till lag angående den allmänna värnplikten m. m. (41.)

Sedan Riksdagen år 1878 medgifvit, att de vid 1877 års riksdag för ett Kavalleri-etablissemment vid Stockholm beviljade medel finge, utan då bestämda inskränkningar, för ett sådant etablissemment användas, har Chefen för Fortifikationen erhållit nådig befallning att gå i författning om ifrågavarande etablissemments uppförande, sedan förslag till detsamma, med tillämpning af det af Majoren Stolpe och Arkitekten Kumlien uppställda paviljonsystem, blifvit uppgjort och till Kongl. Maj:t för erhållande af nådig fastställelse ingifvet.

Stockholm den 27 December 1878.

Alfred Sjöberg.

Kongl. Sjöförsvars-departementet.

21:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 14 April 1866, angående utarbetande af förslag till fördelning af städernas båtsmanshåll. (44.)

Det utaf Förvaltningen af Sjöärendena, Kammar- och Kommerce-kollegierna, enligt senast afgifna uppgift, under den 29 Oktober 1877 uppgjorda förnyade underdåniga förslag till fördelning af städernas båtsmanshåll, har den 22 Februari innevarande år varit föremål för Kongl. Maj:ts nådiga pröfning; hvarvid,

enär på Riksdagens pröfning då vore beroende förslag icke allenast om indelningsverkets successiva upphörande i sammanhang med antagandet af ny härordning, utan ock om förändrade grunder för den allmänna bevillning, af hvilken en del skulle ligga till grund för fördelningen emellan rikets städer af de ordinarie båtsmansnummer, som de äro skyldige att gemensamt underhålla; samt frågan om indelningsverket, efter hvad vid samma frågas föregående behandling förekommit, måste anses vara i det skick, att några förändringar af den omfattning, som förefunnnes i de af kollegierna upprättade förslag i det med indelningsverket förenade båtsmanshållet för städerna icke lämpligen nu syntes böra utgöra föremål för någon Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen,

Kongl. Maj:t ansåg den af Rikets Ständer för mera än tio år tillbaka gjorda framställningen i förevarande ämne icke böra till någon Kongl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

22:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 13 Maj 1868, angående befrivelse för vissa fartyg att vid utklarering till utrikes ort taga lots och erlägga lotspenningar. (62.)

23:o af den 10 Maj 1869, angående befrielse för fartyg och båtar af viss dräktighet att vid ingåendet taga lots och erlägga lotspenningar. (54.)

De enligt senaste uppgift från vederbörande embetsverk och myndigheter infordrade underdåniga utlåtanden öfver Lotsstyrelsens förslag till reglemente för lots- och fyrinrättningen m. m. hafva tid efter annan under innevarande år inkommit och Lotsstyrelsen påminnelser i anledning deraf afgifvit;

hvarrefter, vid föredragning af ärendet den 9 sistlidne Augusti, Kongl. Maj:t infordrat Högsta Domstolens underdåniga utlåtande, hvilket hittills icke inkommit.
Stockholm den 30 December 1878.

C. Nordenfalk.

Kongl. Civil-departementet.

24:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 14 Maj 1876, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående antagandet af det metriska mått- och vigtsystemet. (67.)

Sedan den Komité, hvilken den 16 November 1877 nedsattes, under den 4 Juli 1878 inkommit med sitt yttrande och förslag, samt Landtmäteristyrelsen derefter afgifvit infordradt utlåtande, äro under den 22 sistlidne November författningar i ärendet utfärdade.

25:o af den 16 Maj 1876, i fråga om beredande af ökad kontroll å arbetare, som utom deras hemort taga anställning i arbete. (74.)

Utlåtanden äro ännu icke från Kongl. Maj:ts samtliga Befallningshafvande inkomna.

26:o af den 11 Maj 1876, om revision af gällande föreskrifter rörande användande af eder. (62.)

Slutligen föredragen den 13 innevarande månad, då nådig kungörelse utfärdades om upphäfvande af kungörelsen den 29 Juni 1866 om förändradt edsformulär för civile embets- och tjänstemän samt betjente m. m.

27:o af den 19 Maj 1877, angående bestämmande af en viss orts lokaltid såsom den för landet lagligt gällande borgerliga tiden. (60.)

Vid slutlig föredragning af denna skrifvelse den 22 Februari 1878, afläts till Riksdagen den nådiga proposition i ämnet, hvarå Riksdagen den 20 påföljande April aflätit svar, i anledning hvaraf författning är utfärdad, på sätt uti nu meddelad särskild redogörelse finnes uppgifvet.

Stockholm den 24 December 1878.

C. A. Sjöcrona.

Kongl. Finans-departementet.

28:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 20 Juni 1860, i fråga om antagande öfver hela riket af mantalet såsom enhet vid skatteberäkningar och reducerande af mantalsbråken till decimalbråk. (76.)

Detta mål, i hvilket Kammarkollegium och Landtnäterikontoret afgifvit särskilda underdåniga utlåtanden, är fortfarande beroende på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

29:o af den 25 Juli 1863, i anledning af väckt fråga om närmare bestämmelser i afseende på erhållande af skatterätt å krononybyggen. (109.)

Sedan ett af Revisionssekreteraren E. Poignant enligt nådigt uppdrag utarbetadt förslag till förordning om åboombyte å kronohemman och lägenheter blifvit jemte deröfver af Länsstyrelserna afgifna yttranden remitteradt till Kammarkollegium, har bemälda kollegium den 4 December 1874 inkommit med utlåtande i detta ärende, som är på nådig pröfning beroende.

30:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 2 Maj 1868, angående upphörande af arrendet utaf Sala silfververk m. m. (37.)

Sedan Kammar- och Kommerce-kollegierna erhållit nådig befallning att, efter bergslagsintressenternas hörande, inkomma med underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 24 Augusti 1875, med bifall till bemälda kollegiers framställning, förklaradt, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vestmanlands län egde, då han af kollegierna för utredning af denna fråga derom anmodades, förordna sakkunnige personer för att på stället verkställa uppskattning af värdet utaf Sala bergslags och Sala stads samtliga med grufvedriften och silfververket sammanhängande skyldigheter och förmåner, för så vidt icke dessa voro till beloppet eller grunderna för deras beräknande bestämda, samt att derom afgifva berättelse och utredning.

31:o af den 10 Maj 1871, angående år 1870 verkställd revision af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning år 1868. (32.)

Sedan Statskontoret afgifvit infor dradt underdånigt utlåtande öfver Riksdagens i förestående skrifvelse gjorda framställning i fråga om förskott af allmänna medel, samt Kongl. Maj:t med anledning af hvad Statskontoret i berörda utlåtande föreslagit och upplyst den 5 Juni 1874 anbefalt Arméförvaltningen att inkomma med underdånigt yttrande, huruvida den bokföringsmetod, som läge till grund för det för Marinförvaltningen senast fastställda hufvudboksformulär, kunde jemte den af Statskontoret föreslagna bokföring af förskottsmedel anses vara för Arméförvaltningen lämplig, har sådant yttrande den 7 sistlidne November blifvit af Arméförvaltningen afgifvet, hvarefter detsamma öfverlemnats till Statskontoret för att deröfver afgifva underdånigt utlåtande.

Beträffande åter Riksdagens i ifrågavarande skrifvelse jemväl gjorda hemställan om åstadkommande af en tidigare afslutning och revision af allmänna räkenskaper,

hafva Statskontoret och Kammarrätten, hvilka genom nådig remiss den 18 Oktober 1872 erhållit befallning att derom afgifva underdånigt utlåtande, ännu icke med sådant utlåtande inkommit.

32:o af den 24 Mars 1871, angående omarbetande af Kongl. Förordningen om mantals- och skattskrifningars förrättande. (6.)

Efter det den för utredning af detta ärende tillsatta komité afgifvit underdånigt betänkande, deröfver Kammarrätten, efter Länsstyrelsernas och Konsistoriernas hörande, sig utlåtitt, har detta ärende blifvit remitteradt jemväl till den för reglerande af landsstatens löner m. m. tillsatta komité, hvilken den 20 Oktober 1875 afgifvit yttrande, bland annat, äfven i denna fråga; varande komiténs betänkande i denna del på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

33:o af den 8 Maj 1872, angående upphörande af hofveriskyldigheten till Kungsgårdar och Militieboställen i Skåne. (54.)

Detta ärende, deri Kammarkollegium och Arméförvaltningen den 22 Februari 1875 afgifvit underdåniga utlåtanden, är på nådig pröfning beroende.

34:o af den 23 Maj 1873, angående ett Höganäs stenkolsverk beviljadt och från Statskontoret utbetaladt statsbidrag. (69.)

Efter det Direktionen för nämnda stenkolsverk afgifvit infortrade yttranden i anledning af denna skrifvelse samt Justitiekanslersemetet i frågan sig utlåtitt, är detta ärende, sedan jemväl Kammar- och Kommerce-kollegierna den 23 November 1876 afgifvit utlåtande angående dem den 21 Augusti 1874 anbefald utredning, på nådig pröfning beroende.

35:o af den 24 Maj 1873, angående åtgärder för bevakande af statens rätt och fördel i afseende å de egendomar i Norrbottens län, hvilka benämnas »Gellivaraverken». (85.)

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Norrbottens län häröfver afgifna utlåtande har den 2 April 1874 blifvit öfverlemnadt till Kammarkollegium, hvars yttrande i målet afvaktas.

36:o af den 24 Maj 1873, angående gjord framställning i fråga om grundskatterna och indelningsverket.

Sedan Kammarrätten, som genom nådig remiss den 24 Maj 1877 anbefalts att från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande infortra utlåtanden öfver det af förberedande skattejemkningskomité upprättade förslag till förordning om grunderna och sättet för bevilningstaxeringen samt att derefter med eget underdånigt yttrande öfver samma förslag inkomma, den 15 December samma år afgifvit berörda yttrande, är detta ärende, deri Kongl. Maj:t förut till Riksdagen aflåtitt särskilda propositioner angående dels ändringar i gällande bestämmelser rörande bevilning af jordbruksfastighet samt dels femton procents afdrag å den kronan behållna ränta, på nådig pröfning beroende.

37:o af den 23 April 1874, angående nedsättning i kontrollstämplingsavgifterna. (25.)

Sedan kontrolldirektören den 12 sistlidne Mars afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i ärendet, är detta på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

38:o af den 21 Maj 1874, i anledning af Kongl. Maj:ts i den nådiga propositionen angående Statsverkets tillstånd och behof framställda förslag angående allmänna bevillningen. (94.)

Sedan i anledning häraf Kongl. Maj:t den 29 i samma månad anbefalt den för afgifvande af förslag till reglering af landsstatens löner tillsatta komité att inkomma, dels med utlåtande öfver den väckta frågan om allmänna bevillningens upptagande i riksstat och statsverkets räkenskaper för det år, då bevillningen inflyter, dels ock med förslag till förändringar i bevillningsstadgan m. m., har utlåtande härom blifvit af bemälde komité afgifvet i sammanhang med dess underdåniga betänkande den 13 Oktober 1876 angående uppborås- och redovisningsväsendet för länen.

Efter det Statskontoret den 25 påföljde November afgifvit infordradt underdånigt utlåtande öfver komiténs betänkande i hvad det rörde skatternas upptagande i riksstaten och räkenskaperna ett år senare än nu eger rum, är målet på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

39:o af den 16 April 1875, i fråga om anskaffande af ny lokal för Riksbanken. (18.)

Sedan, med afseende å hvad Öfverintendentsembetet i afgifvet underdånigt utlåtande upplyst angående Helgeandsholmens lämplighet för uppförande af en bankbyggnad, Kongl. Maj:t vid föredragning den 10 December 1875 af detta ärende äfvensom i sammanhang dermed af en af Öfverståthållarembetet gjord underdånig framställning om upplåtelse åt Stockholms stad af den för Riksbankens ifrågavarande hus obehöfliga delen af nämnda holme förordnat, att särskilde komiterade skulle öfverlägga om de vilkor, hvarunder Riksbanken och Stockholms kommun skulle kunna antagas möjligen vara hugade att för erhållande af dispositionsrätt öfver Helgeandsholmen, begge tillsammans eller endera af dem, bereda tillgång till hvad som kunde finnas nödigt för uppförandet af ett nytt hofstall jemte öfriga därför erforderliga byggnader å plats, som befunnes lämplig och utan särskild kostnad för statsverket kunde erhållas, samt, efter det bemälde komiterade den 14 December 1876 afgifvit underdånigt utlåtande och särskilda infordrade underdåniga yttranden aflåtits af Riksmarskalksembetet, Fullmäktige i Riksbanken och Öfverintendentsembetet, vid förnyad föredragning af detta ärende den 10 Augusti 1877 anbefalt Öfverståthållarembetet att deri inhemta Stockholms Stadsfullmäktiges yttrande och dermed jemte eget underdånigt utlåtande inkomma, har bemälde embete den 18 Januari detta år afgifvit berörda utlåtande, hvadan ärendet för närvarande är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

Den 21 sistlidne November hafva fullmäktige i Riksbanken i underdånighet hemställt, huruvida och på hvilka vilkor den Kongl. Maj:t och Kronan tillhöriga, för hofstallets behof upplättna egendomen N:o 1 i kvarteret Sjöhästen i Stockholms stad kunde få förvärfvas af Riksbanken för uppförande af bankhus; hvarjemte fullmäktige förmält

sig, i händelse af bifall till framställningen, ämna hos Riksdagens Bankoutsrott väcka förslag om de vidare åtgärder, som kunde erfordras för ändamålets vinnande.

Efter Riksmarskalksemetets hörande har Kongl. Maj:t den 20 innevarande December till svar å nämnda skrifvelse meddelat, att från Kongl. Maj:ts sida hinder icke mötte för den ifrågavarande egendomens afstående för det afsedda ändamålet under af Riksmarskalksemetet föreslagna vilkor.

40:o af den 8 Maj 1875, i anledning af väckt förslag om vidtagande af åtgärder för upphjelpande af kolonien S:t Barthelemy. (34.)

Ön S:t Barthelemy har nu mera blifvit till Frankrike återlemnad.

41:o af den 19 Maj 1875, angående väckt fråga om vidtagande af åtgärder i afseende å de privilegierade stockfångstskogarne. (50.)

Den 31 i samma månad har Kongl. Maj:t anbefalt Kammarkollegium att, efter det ej mindre Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens, Vesterbottens och Vesternorrlands län samt vederbörande stockfångstprivilegiinnehafvare blifvit hörde, än äfven Skogsstyrelsen afgifvit yttrande, inkomma med underdåniga utlåtande, hvilket dock ännu ej blifvit af kollegium afgifvet.

42:o af samma dag, i fråga om rätt till försäljning af åbo- äfvensom skatterätt till under bruk skatteköpta hemman. (54.)

Rörande detta ämne har Kongl. Maj:t den 1 Februari innevarande år till Riksdagen aflätit nådig proposition.

43:o af den 22 Maj 1875, angående stämpelpappersafgiften. (68.)

Sedan beträffande Riksdagens framställning rörande förändring i beläggningsstämplarnes storlek, utseende och beskaffenhet, Statskontoret den 23 April innevarande år inkommit med förslagsritningar till såväl enkla som dubbla beläggningsstämplar, har Kongl. Maj:t, med godkännande af berörda förslagsritningar, den 31 derpåföljande Maj anbefalt Statskontoret att under iakttagande af särskildt gifna föreskrifter ofördröjligen gå i författning om tillverkning af erforderligt antal dermed öfverensstämmande beläggningsstämplar.

44:o af den 11 Maj 1876, i anledning af den år 1875 verkställda granskning af Statsverkets med flere allmänna fonders förvaltning under år 1873. (54.)

Vid föredragning af denna skrifvelse den 19 Maj 1876 har Kongl. Maj:t beträffande Riksdagens deri gjorda hemställan om förändring i vissa till Stora barnhuset m. fl. inrättningar utgående anslag infordrat Statskontorets utlåtande, äfvensom anbefalt, att transsumt af skrifvelsen i öfriga delar måtte öfverlemnas till de statsdepartement, på hvilkas föredragning dessa borde komma under nådig pröfning; varande Statskontorets utlåtande ännu ej till Kongl. Maj:t inkommet.

45:o af den 16 Maj 1876, om åtgärd för erhållande af årliga offentliga redogörelser rörande ränte- och kapitalförsäkringsanstaltarnas förvaltning. (75.)

Denna skrifvelse är fortfarande på nådig pröfning beroende.

46:o af den 15 Maj 1877, angående inskränkning i nu tillåtna tiden för jagt af elg.

Den 15 Februari innevarande år har Kongl. Maj:t rörande detta ämne utfärdat nådig kungörelse.

47:o af den 17 Maj 1877, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin. (54.)

Den af Kongl. Maj:t, enligt Riksdagens anhållan, tillsatta komité för öfverseende af gällande författningar angående tillverkning och försäljning af bränvin, har ännu icke inkommit med utlåtande i ämnet.

48:o af den 24 Maj 1877, i anledning af väckt fråga om rätt till lyftning af de till begravningshjelp afsedda innehållningar å löner. (75.)

Sedan Statskontoret den 9 sistlidne November afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 30 innevarande December förklaradt, att med pröfning af riksdagens berörda framställning skall tills vidare anstå.

Stockholm den 31 December 1878.

Wilh. Lilliestråle.

Kongl. Ecklesiastik-departementet.

49:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 26 April 1851, angående åtgärder för en förbättrad själavård i hufvudstaden. (60.)

Sedan Kongl. Maj:t den 13 December 1872 beslutit att till nämnden för ordnande af presterskapets aflöning i hufvudstadens territoriella församlingar låta öfverlemna handlingarna i målet för att tagas i öfvervägande i sammanhang med de nämnden i öfrigt uppdragna göromål och till den vidare åtgärd, hvartill förhållandena kunna föranleda; så har nämnden den 7 December 1874 inkommit med underdånigt utlåtande, som den 30 samma månad remitterats till Stockholms stads Konsistorium, för att efter vederbörande presterskaps hörande deröfver afgifva underdånigt yttrande; och har detta yttrande den 25 Februari 1876 till Kongl. Maj:t inkommit.

50:o af den 12 Juni 1866, i fråga om indragning af de s. k. prebendepastorat. (72.)

Efter det Kongl. Maj:t den 2 November 1866 infordrat samtliga Domkapitels underdåniga utlåtanden i ämnet, samt dessa till Kongl. Maj:t inkommit och Kanslers-embetet vid universiteten, till följd af nådig befallning den 9 April 1867, underdånigt utlåtande af den 3 Juli 1868 afgifvit, har Kongl. Maj:t i denna fråga inhemtat Allmänna kyrkomötets yttrande, hvilket den 12 påföljande Oktober inkommit.

51:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 14 Maj 1867, angående ändring i stadgandena om prest- och pastoralexamina samt om andra villkor för presterlig befordran. (91.)

Efter det denna underdåniga skrifvelse jemte från vederbörande infordrade utlåtanden i ämnet blifvit den 13 Augusti 1868 från Justitie- till Ecklesiastik-departementet öfverlemnad, har Kongl. Maj:t den 21 samma månad häröfver inhemtad underdånigt utlåtande från Allmänna kyrkomötet, hvilket utlåtande den 12 påföljande Oktober inkommit; och sedan Kongl. Maj:t den 5 Januari 1869 öfverlemnadt detta ärende till behandling af Kyrkolagskomitén, hvars förslag den 20 Mars 1874 till Justitiedepartementet inkommit, har samma förslag jemte de af Domkapitlen deröfver afgifna yttranden blifvit af Högsta Domstolen granskadt, enligt deröfver fördt protokoll, som till Kongl. Maj:t inkommit.

52:o af den 10 Maj 1870, angående afskaffande af åtskilliga från kyrkorna i de provinser, som fordom tillhört danska monarkien, utgående afgifter. (53.)

Den 17 Juni 1870 har Kongl. Maj:t anbefalt Kammarkollegium att efter vederbörandes hörande häröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

53:o af den 19 Maj 1871, angående upphörande af blifvande Konsistoriinotariers rätt till uppördsprovision å kollektmedel. (77.)

Den 9 Juni 1871 har Kongl. Maj:t anbefalt samtliga Domkapitel samt Hof- och Stockholms stads Konsistorium att häröfver afgifva underdåniga utlåtanden, hvilka till Kongl. Maj:t inkommit.

54:o af den 22 Maj 1873, angående omsättning i penningar af den andel utaf kyrkotioden, som af församlingarna utgöres, dels till kyrkorna och dels till akademier eller andra stiftelser. (71.)

Den 30 Maj 1873 har Kongl. Maj:t anbefalt Kammarkollegium och Statskontoret att efter vederbörandes hörande häröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

55:o af den 19 Maj 1874, angående ändring i stadgandena om val till klockare-, organist- och folkskolelärarejänster. (74.)

Sedan denna skrifvelse blifvit från Justitie- till Ecklesiastik-departementet öfverlemnadt för handläggning af frågan om ändrade föreskrifter angående val af folkskolelärare, har Kongl. Maj:t den 30 Oktober 1874 i detta ärende från Domkapitlen infordrat utlåtanden, hvilka ock till Kongl. Maj:t inkommit.

56:o af den 12 Maj 1875, om befrielse för vissa kyrkor i Lunds stift att aflemna spannmål eller s. k. gratialtionde till Landskrona kyrka. (41.)

Kongl. Maj:t har den 31 Maj 1875 anbefalt Kammarkollegium att, efter vederbörandes hörande, häröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke inkommit.

57:o af den 10 Maj 1876, om framläggande af förslag till ny Ecklesiastik Boställsordning. (58.)

Ett i ärendet utarbetadt förslag har, enligt Kongl. Maj:ts beslut den 1 November 1878, blifvit öfverlemnadt till granskning af utsedde sakkunnige män.

58:o af den 14 Maj 1876, angående ordnande af döfstummeundervisningen i riket. (71.)

Efter det den af Kongl. Maj:t den 30 December 1876 förordnade komité den 23 Augusti 1878 inkommit med underdånigt betänkande i ämnet, har Kongl. Maj:t den 24 i sistnämnde månad häröfver från samtliga Landsting och från Stadsfullmäktige i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping infordrat underdåniga utlåtanden, af hvilka större delen inkommit och öfverlemnats till komitén för afgifvande af det yttrande och förslag, som kunde deraf föranledas.

59:o af den 24 Maj 1877, angående försäljning af de provincialläkaren i Ölands södra mot på lön anslagne bohemman. (65.)

Kongl. Maj:t har den 3 Oktober 1878 detta ärende afgjort.
Stockholm den 8 Januari 1879.

Ex officio
F. A. Westerling.

Tabell, utvisande hvarest åtgärderna, i anledning af de vid Riksdagen år 1878 aflåtna, i Tionde Samlingen af Bihangtet till Riksdagens protokoll för samma Riksdag införda skrivelser, finnas upptagna i Statsdepartementens afgifna förteckningar.

(Första siffertalet betecknar skrivelstens nummer i ofvanberörda samling, och det senare talet nummern i förenämnda förteckningar.)

1	1	18	8	35	21	52	57
2	*)	19	9	36	41	53	45
3	2	20	35	37	56	54	59
4	**)	21	53	38	14, 16, 43	55	58
5	**)	22	36	39	52	56	48
6	3	23	37	40	***)	57	29
7	33	24	17	41	42	58	27
8	34	25	6	42	22	59	32
9	**)	26	18	43	23	60	47
10	**)	27	19	44	7	61	46
11	**)	28	38	45	24	62	10
12	**)	29	39	46	25	63	49
13	4	30	40	47	26	64	50
14	20	31	5	48	44	65	51
15	55	32	12	49	28		
16	54	33	13	50	30		
17	11	34	15	51	31		

- *) Skrifvelse till Herrar Fullmäktige i Riksgäldskontoret.
 **) Utfärdade förordnanden.
 ***) Skrifvelse till Herrar Fullmäktige i Riksbanken.

Till Riksdagen.

Berättelse

af

Komiterade för tryckfrihetens vård afgifven år 1879.

Sedan sistförfutna Riksdags början har icke något ärende rörande tryckfrihetens vård hos Komiterade förevarit; hvilket förhållande Komiterade bort hos Riksdagen anmäla.

Stockholm den 15 Januari 1879.

N. A. FRÖMAN.

BROR EM. HILDEBRAND.

J. ARRHENIUS.

CARL J. SCHÖNING.

FRITH. GRAFSTRÖM.

J. F. EKLUND.

R. M. BOWALLIUS.

D. G. Restadius.
